

Cumhurbaşkanı Gürsel
Fakir köylünün savunucusu

Galata Nahiye Müdürü Behçet ŞEN, küçük memurların meselelerini dile getiriyor:

Gerçek dışı gerçeklerimiz

Gerçeklerimiz, yüzyıllar boyu, sırtı gevire gevire, su içinde debelenmiş, çukura geldik. Şimdi, hangi içimize el atıyorsa kalksın, birbiri üzerine atılmış, sayı az kör düşümleri çöze çöze, sonunda, hep gelip bir noktaya dayanıyoruz: Gerçeği öğrenmek.

Ne kadar acı, ne kadar getin ve utandırıcı olursa olsun, toplumumuzun derinlerine işlenmiş yazarlarımızı sarıp onarabilmek için, toplum gerçeklerini bilmek ve bundan böyle atacağımız her adımı, ona uydurmak zorundayız. Geçmişte, olan olmuş, kuşaklar boyu işlediğimiz hatalar, kâmbur üstü ne kâmbur olup, sırtımıza yüklenmiştir. Pozukluk te melde olduğundan, nereye el atarsak atalım alışı yaşı çıkmaktadır.

Zaman zaman, gazete ve dergilerde, «En önemli toplum konumuz nedir?» Yolu, yazı yarığınalari açılmak tadır. Bu soruya karşılık vermek için kaleme sarılan, emsâl yazarlarımızın çoğu, temeldeki gerçeğe uzak gelişmeyi bırakıp, gözün bekleyen uca yakın, yüzyıllar konumuzdan birini ele almaktadır. Tıpkı, bir filin göğü organlarını ayrı ayrı yoklayan ve yokladıkları parçaya göre düşündüklerini söyleyen, bakar körler gibi bunca kargasak içinde, gerçeklerimizi, yeniden bulma işi, hepimize düşmekte. Herkes, kendi alanında, bilimsel metodu kullanarak, asil toplumumuzun temelini oturtacağımız, büyük gerçeğin bir parçasını aydınlatmış ya, var gücü ile çalışacaktır. Toplumca kalkınmamız ve uygarlık düzeyinde bir noktaya tutunmamız, ancak böylece gerçekleşebilir.

Demek oluyor ki, her birimiz, kendi yönümüzden, gerçeği kavrayabilmemiz için, önce, herkesin bir işi olmalıdır. İnsanın, işini sevmesi için onu başlangıçta seçerken, özgür olması gerekir. Bütün bunlar ancak sürekli bir düzende sağlanabilir, sürekli düzen ise, gerçeği kavramaktır.

Herkes, kendi alanında, bilimsel metodu kullanarak, yerleşir. Konumuz, yazının başlangıcında da belirttiğim üzere, gerçek dışı tutmaya alıştığımız, gerçeklerimizdir. Gerçek dışı gerçeklerimizin sayı çoktur. Biz burada, yalnız, bunlardan bir örnek vermekle, şimdilik, yetineceğiz.

Bilindiği üzere, Türkiye de, Osmanlılıktan kalma kanun ve yasaklar, hâlâ yürürlüktedir. İsviçreden a lınmış medeni kanunun yanı sıra, «Mecelle» den kalma kanunlar bulunmaktadır. Tıpkı, burjuvalığa özenen, kâpkacı zenginimiz, derebeyi geçinen toprak ağası takımı ile sarmay do laş yaşaması gibi. Nasıl, yürürlükteki, sosyal yönelimli demokratik ANAYASAMIZ, bütün antidemokratik kanunlarla, hele faşist İtalyan ceza kanunundan kat kat ağırlaştırılarak aktarılmış

baskı kanunları ile karşı karşıya uygulanıyor ve hiç birimizi tedirgin etmiyor; çoğunluğu, okur yazar olmayan halkımızdan da, yürürlükte bulunan hâllerce gelişme ve gelişme hâlinde ki kanun metinlerini bilmesi isteniyor.

Türk halkının, oldum ola sı, kanundan, mahkemeden korkmasının ve yüzde yüz haklı olduğu konularda bile, hakkını kanun yolu ile ara maktan kaçınmasının başlı ca nedeni bu kargasak ol ma gerektir. «Türkanın ucunu kanuna kapıran, son ra kolunu kurtarmaz» sö zü bu yüzden halk arasın da tekrardanır.

Yürürlükteki kanunlarla uğraşmayı iş edinenler, geçi mini bu yolda sağlıyanlar bile, birbiri ile çelişen binlerce kanunu kavrayıp çö zümleyememekte, zaman za man çıkarılan bir sürü içli hadlarla, karışık durum, bir daha karıştırılarak arap sa dına döndürülmektedir.

Yurttaş, bellenmesi bu kântaz, bu kadar çok yasak ortasında her soluk aldığı an, bir suç işler durumunda dır. Çoğu, yürürlükteki ANAYASAYAY aykırı, baskı re jimi zamanında konulmuş yasaların bir an önce ayık lanması ve önce bu temizli ğe, faşist İtalyan ceza ka nunundan aktarılıp, emekçi halk kütüphanelerinin uyanıp örgütlenmesini engellemek için kullanılan, zorba yasa la rından başlanması lazımdır.

Kanun, geçitli alanlarda, haklıyı, hakazı ayırmak için çıkarılır. Oysa bizdeki lerin çoğu tersine çalışır. Bunlar, sanki gizlice, yurt dışın yoluna dizilmiş serser i mayınlar gibidir. İnsan bunlardan ne kadar sakın mıya çabalasa da, büsbü tün yakayı kurtaramaz.

Antidemokratik kanunların ve ANAYASAYAY aykırı bü tün eski ve anlamını yitir miş yasaların bir an önce yürürlükten kaldırılması genç demokrasimizin yaşa ması için atılması gereken ilk adımlardan biridir.

Musa GERÇEKÇİ

Faşizm ile savaş

Türkiye İşçi Partisinin, uyarıcı ve birleştirici çağı rısı ile yapılan 11 Kasım 1962 tarihli toplantıda, şu iki konu ele alındı:

1) Anayasaya aykırı ka nunların yürürlükten kal dırılması.

2) Hızla gelişen faşizmin zararsız hâle getirilmesi.

Aslında bu iki konu bir birine sıkı sıkıya bağlı dır. Çünkü Anayasaya aykırı kanunlar yürürlük te iken, memleketimizde gerçek demokrasinin yer leşmesini düşlemek bile, saçmadır.

Adı üzerinde, demokrasi ye karşı kanunlarla, de mokrasiyi uygulamaya zor lamak eşyanın tabiatına aykırıdır. Üstelik, böyle aldattırmak davranışları, ancak, faşistlerle gerici ler ve onların emuzdaları ya rarlanır. Bilindiği üzere, sayıları 84 i bulan anti-de mokratik kanun içinde öy tele-i var ki — faşist İtal yan ceza kanunundan ah nıp, memleketimizdeki e mekçi halk yığınlarını u yanına ve örgütlenmesini, gerçek demokrasinin yerleş mevni, önlemek gerekçesi ile — ceza kanunumuza ko nulmuştur.

1945 dan bu yana, sorum lu ve egemen çevreler, alt tan «oğru gelen hoşnut suzu»k belirtilerini yatıştı rıp, oyalamak amacı ile, bol tol demokrasiden söz eder oldular. Meydan ko nuşmalarında, otoplarken, bol keseden temel haklar dan, anti-demokratik ya saların kaldırılmasından dem vurup durdular. Mus luk başlarına yerleşir yer leşmez, politika bezirgân ları, halk önünde verdikle ri nimus sözünü unutmuş görünerek, demokrasiye ay kırı kanunları kaldırmak şöyle dursun suçlamalarını kat kat ağırlaştırarak ve bunlara yentilerini ekliye rek, işi en sonunda kor kunc, dayanılmaz bir zor balık ve soygun batağı der kestire verdirdiler.

1946 döneminde, yürür lükteki cemiyetler kanunun dan «Sınıf esası üzerine cemiyet kurulamaz» ibare sini kaldırarak, yıllardır sürdürülen baskıdan buna lan mekçi halk yığınlarını ve ilerici avdınları aldattı lar.

Çünkü, cemiyetler kanu nundaki, gerçek demokrasi nin verleşmesini kısıtlayan bu sayıt kaldırılarak, öte yanla, ceza kanunumuzda ki tepeden tırnağa demok rasiye aykırı, korkunc, (141 ve 142) tuzaklı ağırlaştırıl mış olarak tutuluyordu. Ni tekin, o sıralarda kurulan sosyalist partiler bu oyu na, ister istemez geldiler.

Kurulmaları ve örgütlenmi ye başlamaları ile, tuzla buz edilmeleri bir oldu. Bu partilerin kurucu ve üye leri (141) den zindanı boy ladılar. Uzun ve âmansız baskı ve işkencelerden son ra, bu partilerden biri suç suz görüldü. Buna güvene rek yeniden örgütlenmeye kalkışan bu partiye, bu kere, kanunları uygulamak la zorunlular, gizlice bir provokatör sokarak, eski oyunu tekrarladı. Partinin kurucularını, (141) le veni den zindana doldurdular.

Yürürlükteki, demokra tik — anti-demokratik, birbiri ile gelişen bütün ka nunları kolhıyarak ve o za man bütün yıldırımları üst üne çeken (Sosyalist) adı nı kullanmadan örgütlen me çabaları da hiç bir so nuç vermedi. Emekçi halk yığınlarının uyup örgüt lenmesine karşı konulması işi, 27 Mayıs 1960 a kadar sürdü.

Halk oyuna sunulup yü rürlüğe giren, sosyal yöne limi yeni demokratik Ana yasamızdan sonra, suyun altında oynana gelen poli tika oyunlarının foyası or taya çıktı. Türkiye İşçi Par tisi, örgütlenip gelişmeye başlan. Ama bunca çeki lenlerden sonra, bu gün hâlâ, kemikleri çoktan çü rüyüp toprağa karışmış o lan Musollinin o iğrenç faşist haitası (141 ve 142), emekçi halk yığınlarımızın bağından fıskıran (T.I.P.) nin ve onun çevresinde toplanmaya başlayan bütün ilerici avdınların tepelerin de, her an boyunlarına in mek üzere, asılı tutuluyor. Bu tüyler ürpertici trajedi ye bir son verme zamanı çok an geçmiştir. Bunca yıldır bu faşist baskı ka nun arını, kendilerinden olmuyları uygulamayı du ran ve sıkıştıkça, suçlama larını ağırlaştıranlardan, bunların kaldırılmasını bek lemec delilik olur. Gayret yine, dönüp dolaşp, mem lekân yapıcı ve yaratıcı gücünü meydana getiren kafa ve kol emekçilerimize düşmektedir. Bunun için, memleketimizdeki ilerici örgüt ve yayımların açık ları, vurttaşın imza top lama kampıyasına var gücümüzle katılmalı ve çevremizi bu çağırılara yö neltmeliyiz.

Gündüz GELECEK

Sayın Erdoğan Alkanın dediği gibi, Ağanın sofrasında binlik rakılarla kuzu ziyafeti ce kilenler kazadığı tâli memurlar değildir. Biz valiler gördük ki, çiftlik beylerinin sofralarında rakı değil, şampanya patlatıp sabahlara kadar binliklerin uçtuğu poker partileri yapıyorlardı. Valiler gördük ki, 1500 liranın orta halli ticari sermaye olacağı yılda 1500 liralık gümüşlü av tüfekleri hediye olarak verili miş ve bundan sonra tertiplenen av partileri ile bey lerin eline girmişti. Yine Valiler gördük ki, Kurban bayramında kesilecek koçlar vali konağına çiftler beyden, ağadan gönderilmişti. Bunun böyle olacağı zaten belli. Zira şehir meclisinde onlar İl Meclisinde de onlar, valilerin mesai arkadaşları olmuyor mu?

Kaymakamlardan öylelerini gördük ki, eğer davet edilmediyse kendilerini ağıya davet ettirme yollarını bulmuş ve ailece köyde, ya da çiftlikte günlerce geceli gündüzlü içkili, kuzulu sofraların misafirleri olmuşlar dır. Şimdi bu köyde kim muhtardır. Ya ağa, ya da onun adamı değil mi? Halktan da var ama ne kadar? Ufak memura köydeki kasabadaki ağa, eşraf, bey itti bar etmez. O kasabadaki, yahut da şehirdeki partili ağa vasıtası ile kaymakama, valiye, vekile, dai me müfessir olabilir ve olmuştur da. Uzun yıllar memu riyet yapanlar, bir çok illeri dolayanlar bu gibi halleri nefislerinde tatmışlardır. Tatmışınlar bir eseri tâli olarak mevcutsa, onlar da yakınlarının başlarına ge lenleri görmüşlerdir. Bu satırların yazarı bir mevsim de bir nahiyeden telefon muhabereleleri ile 3 defa alın mış ve tekrar iade edilmiştir. Çünkü Vekilin, mebusun ve dolayısı ile vali ve kaymakamın mesnetleri bu seçim sisteminde köydeki, kasabadaki ağa, eşraf, beydir. Zira bu kişiler partilerin kökleri idirler.

Toprak beyi 3 köyün arazisinden geçen dere su yundan sadece bu köylere hayvanlarını sulama hakkı tanır ve suyun tamamını çiftliğine akıtır. Siz nahiye Müdürü olarak sular kanunu mesnet eder işletir suyu evvelâ kaynak yerinden akışı istikametindeki köylere sıra ile verilmesini idare heyetlerine teklif eder ve bunda muvaffak olursanız ve artarsa onu da çiftliğe verelim dersiniz, evvelâ bendler bey tarafından yıkılır. Bırakmazsanız işi, takip ederseniz, ilk merci mebus akrabasına şikâyet ediliirsiniz. Sonra partiler harekete geçer ve başınıza geleceği hesaplamaya lüzum bile yok. Bulunduğu Nahiye merkezindeki belediye reâi çiftliğinden ayrılmış vazife başına gelmez. Davet eder siniz, yapılması lüzumlu olanları istersiniz, yapmaz. İşten uzaklaştırdınız mı reis bey, tutar partinin yolu nu. Sonra en kısa zamanda validen kaymakamdan tah vil emrinizi taşıyan zarfı açarsınız.

Nahiyede devletin temsileti olarak çalışırsınız. Ortalama 38—48 köyün teşkil ettiği nahiyede yalnız başınıza teşkilatsız, devletin kanunlarını uygulamaya uğraşırsınız.

Böylece yıllar geçer, terfi yılm gelir, beklersin yok, yazarsın cevap gelir kadro yok, bu demek bu sosyal âdalet demek değil her halde. Olsa olsa masa ağalarının adaleti demek olur bu cevaba. Ve böylece 24 sene çalışırsın, dislerin dökülür, saçların ağarır, yüzün kırışır, artık çıkmek üzere sin bir de bakarsın ki, maaş hâlâ 40 lira. Neden böyle bu, 70 lira maaş al manız icap ediyor, halbuki 40 ahyorsunuz? Nedeni gayet basit: Masa ağaları sadece diğer ağaların emir lerini yerine getirmekle mesguller. Onlar için insan hakkı diye bir şey var mı? Varsa cevap versinler, bu halin sebebi ne? Onlar için adalet kuvvettir. Kuvvet ise gerek politik bakımdan gerek, mali bakımdan ağa lardadır. Öyleyse onların yanında onlarla beraber ol mak en kârlı iş.

Küçük memur ise halkla beraberdir, eğer müstes na olarak halktan uzak olanları varsa bunları da üst kademedeki ağaların tavassutu oraya, yerleştirmiştir ve onlara güvencikleri için de şikâyetler. Küçük me murlar (aslında feragatlı büyük adamlardır) maddî bakımdan perisandırılar. Devlet, Ticaret Bakanlığı Konjonktür Dairesi vasıtasıyla geçim endeksi nesre der ve der ki, İstanbulda 5 nüfuslu standart bir aile ayda 1800 lira ile, Ankarada 1400 lira ile, İzmirde 1200 lira ile geçinebilir. Ve yine Devlet barem kanunu ile buna cevap verir. Nüfus kâtibinin maaşı 280 lira, me murun maaşı 350 lira, Tahrirat kâtibinin maaşı 350 lira, 24 yıllık nahiye Müdürünün maaşı 600 lira. Bu sistem demokrasi midir? Verdiği sözü tutmayan ahde vefa göstermeyen zihniyet ve teşekkül demokratik mi dir? Bu ağılık değil midir?

YENİ ADRES VE TELEFONUMUZ

YÖN'ün Ankaradaki idarehane adresi ve telefon numarası değişti. Yeni adres ve telefonumuz şudur:

Ziya Gökalp Cad. No: 28/1

Yenişehir — Ankara

Telefon:

17 59 70

HAFTALIK FİKİR VE SANAT GAZETESİ

(Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.)

Kurucuları: Cemal Reşit Eyüboğlu, Mümtaz Soysal, Doğan Avcioğlu

imtiyaz sahibi ve mesul müdür: DOĞAN AVCIOĞLU

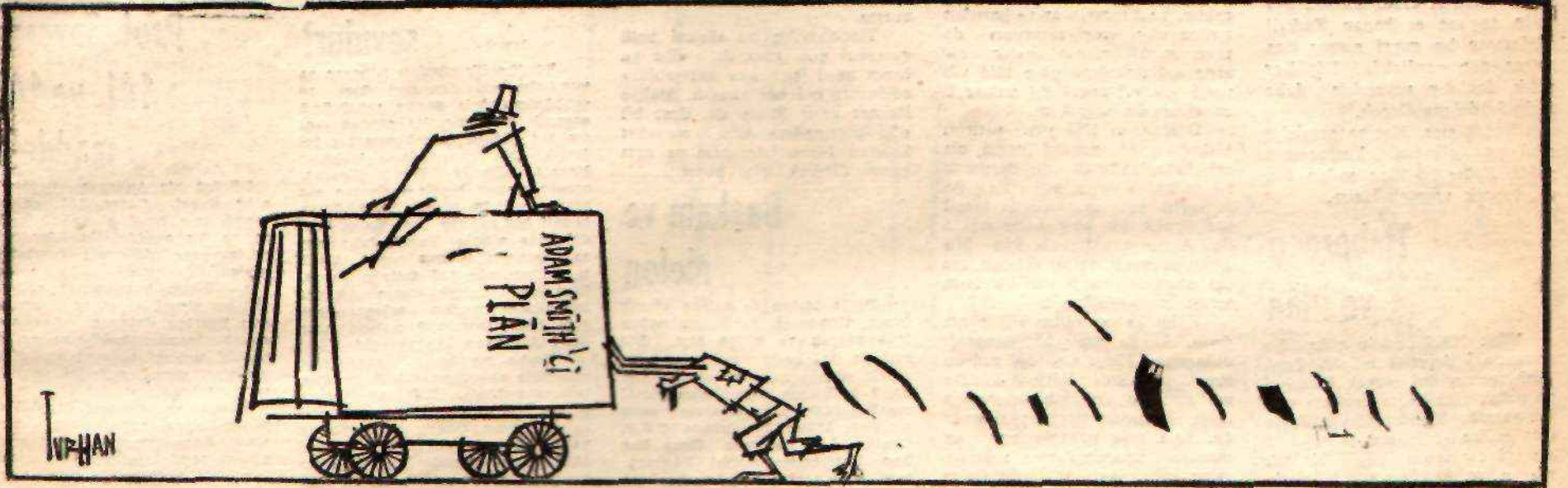
İDARE: ZIYA GÖKALP CADDESİ
28/1 Yenişehir — ANKARA

Telefon: 17 59 70 ★ İstanbul Bürosu: Mollafenari Sokağı: 32 Cağaloğlu, Posta kutusu 512 — İstan bul, Tel: 229315 — 229316 ★ Dizilip basıldığı yer: VATAN Gazetecilik ve Matbaacılık T.A.Ş. — İSTANBUL

ABONE Yıllığı (52 sayı) 50 T.L. altı aylığı (26 sayı) 25 T.L., üç aylık (13 sayı)

12.50 T.L.'dir. 1962 yılı için özel indirimli abone tarifesi: Yıllık 40 T.L., altı aylık 20 T.L., üç aylık 10 T.L.'dir. Yurt dışı abonelerinde posta ücreti tutarında ilâve yapılır.

Behar sütunda santimetresi 25 T.L. dir. İLÂN: 1, 3, 4, 5 ve orta sayfalara ilân kabul edilmez. Renkli ilânlar özel tarife ve pazarlığı tabiidir. Devamlı çıkacak ilânlar için özel anlaş malar yapılır. İlanlardan dolayı hiç bir mes'uliyet kabul olunmaz.

BAKIŞ

141, 142 ve gerçək

Ceza Kanunumuzun meşhur 141 ve 142. nci maddeleri üzerinde cereyan eden tartışma, dün «hürriyet, hürriyet» diye kütelleri ayaklandıranların samimiyetsizliğini ortaya koymak bakımından faydalı oldu. Bugün de hâlâ sıklıkla hürriyet ve demokrasi lafı edenlerin, kendi rahalları ve iktidarları için hürriyet iste dikleri, bu maddeler dolayısıyla gün ışığına çıktı. Zira fikir ve söz hürriyetine gerçekten inanmış insanların yapacakları ilk iş, fikir ve söz hürriyetini topyekûn ortadan kaldıracak kadar hukuka aykırı olan 141 ve 142. nci maddeleri derhâl değiştirmektir. Hele büyük çoğunluğuyla basının ve Üniversitelerin bu önemli konuda susuşu «Biz fikir ve söz hürriyeti istemiyoruz» demekten fark sızdır.

Kamu oyunu yanlışlamak için, bu maddelerin sadece komünizm ve faşizme karşı olduğu söylenecektir. Aslında bu maddeler herşeye karşıdır.

Esasen Anayasanın yasakladığı komünizm ve faşizm cereyanlarının yayılmasını ceza müeyyideleriyle önlemeye kimsenin bir ihtiyacı yoktur sanırız. Bu maddeler, sadece faşizm ve komünizme karşı olsaydı, bir 141 ve 142 meselesi zâten mevcut bulunmıyacaktı. Fakat bu maddeler, fikir, söz ve dernek kurma hürriyetini topyekûn ortadan kaldırarak mahiyettedir. Nitekim Menderes devrinde 141 ve 142. nci madde hükümleri ağırlaştırılırken, komünizme şiddetle karşı olan milletvekilleri bu gerçeği söylemekte tereddüt etmemişlerdir.

Bugünkü hürriyet devrinde, sayın milletvekillerimiz ve Senatörlerimiz de rin bir sessizlik içinde bulunduklarına göre, bu maddeler üzerinde geçmişte ya pılan tartışmaları hatırlatmak, herhâlde çok istifadeli olacak...

141 ve 142 nin tarihi

Bu hükümler Ceza Kanunumuza 1936 yılında konulmuştur. Yalnız o tarihlerde suçun doğması için, cebir unsuru esas alınmıyordu. Ekonomik ve sosyal nizamı şiddetle başvurarak değiştirmek istemek suçtu. Şiddet yoluna gidilmedikçe suç yoktu. Suçun doğması için şart olan ce bir unsuru, 1938 den sonra kaldırılmış tır. D.P. devrinde cebir unsurunun met ne ithali fikri, Adalet Komisyonuna tek rar hâkim olmuş, fakat Menderes ve Sa met Ağaoğlunun devamlı müdahaleleriyle cebir unsurunun katunda yer alması önlenmiş ve neticede de 141 ve 142. nci maddeler, bugünkü korkunç hâline geli rilmıştır.

Bakınız o tarihlerde, komünizme şid detle karşı olan milletvekilleri, bu mad

deler hakkında neler söylüyorlardı. Mil let Partisi lideri Bölükbaşı'nın sözleri şu: «Eğer cebir unsurunu ortadan kaldı racak olursak, Prof. Faruk Erem'in de dediği gibi, bu maddenin şumölüne gir miyen hiçbir fikir hareketi, cereyanı düşünülemez.»

Adalet Komisyonunca mütalâası alı nan Ceza Profesörü Faruk Erem ise, ce bir unsurunun zaruretiyi şu sözlerle be lirtiyor: «Cebir unsuru konulmazsa, bü tün siyasi teşekkülleri yok etmek müm kündür... Cebir saliki kanunda yer al mazsa, demokrasi yıkılır, ferdin fikir hürriyeti çiğnenir ve 141. maddeye gir miyecek sosyal bir fikir tahayyül etmek te mümkün olmaz... Cebir saliki, unsur sa yılmazsa, bilhassa şu iki şey tehlikeye girer: Matbuat hürriyeti ve kürsü hür riyeti.»

Hukuk Profesörü Niğde Milletvekili Necip Bilge de, 141 ve 142. nci maddeler in, çok partili hayatı ortadan kaldırma bileceğini hatırlatıyor: «Evli olmaayan kim seler arasında rıza ile yapılan cinsi mü nasebet suç sayılmıyor, fakat cebren vâki olduğu takdirde bu bir suç sayılı yor. Buraya da cebir unsuru koymadı ğımız takdirde hâdiselerin nereden baş layıp nerede biteceğini hâkim takdir et meye imkân bulamıyacaktır. Bunu bir misâl ile izah etmek için 141 nci mad denin birinci fıkrasının muayyen bir kıs mını okumak istiyorum. Arkadaşlarım maddenin bu kısmı şöyle demektedir: (...Veya memleket içinde müesses iktisa dî veya sosyal nizamları cebren yoket meye matuf cemiyetleri kuranlar...) Şu hükme göre memleket içinde müesses sosyal nizamları cebren yoketmeye ma tuf cemiyetleri kurmak bir suçtur. Bu cebir kelimesini kaldırdığımız takdirde, memleket içinde müesses nizamları ya ketmeye, kaldırmaya matuf cemiyetleri kurmak fa suç olacaktır. Bu böyle olun ca, meselâ iktidarda bulunan bir parti nin hasımları, muhalefette bulunanlar daima iktidarın kurmuş olduğu nizamı ortadan kaldırmayı kendilerine amaç edinirler. Daima bu böyledir. Faraza bir liberal parti ortaya çıkar, devletçiliği or tadan kaldırmak ister, yahut devletçi bir parti liberal bir iktidarın kurmuş ol duğu nizamı ortadan kaldırmayı hedef tutar. Binsenaleyh cebir unsuru kalk tığı takdirde, bunları tecrim etmeye im kân olacaktır.»

İzmir milletvekili gazeteci Behzat Hilgin ise, bu maddelerin toprak kanu nunu savunmayı bile engelleyeceğini be lirtiyor: «Deniyor ki, cebir unsuru şim diye kadar yokken de bundan hiçbir mahzur doğmamıştır. Bendeniz bundan pek emin değilim. Acaba bu cihet Adli

ye istatistiklerine istinaden mi ifade edi liyor? Çünkü şimdiye kadar birçok va tandaslar komünistlik iftirasıyla hapis haneye atılmış sonra beraat etmişler dir. Fakat bu hâli onların aylarca hapis hanelerde kalmalarına mâni olmamış tır. Öyle zannederim ki, cebir unsuru nun mevcut maddede bulunması bunun saiklerinden biri olmuştur.

Şimdi, bu unsuru maddeden tecrit ettiğimiz zaman ahvâl nereye varabilir? Bir içtimai sınıfı yok etmek tâbiri, ce bir kaydını ortadan kaldırırsak nerele re kadar varan bir şümül kazanır. Bil farz, Toprak Kanununun genişletilmesi yolunda bir cemiyet kurulsu, bütün çift liklerin topraksızlara dağıtılması — hat tâ Toprak Kanunu kayıtlarından çok ileri giderek istense — fakat Meclisten çıkacak bir kanunla istense Burada bir çiftlik sahibi sınıfının yok edilmesi gâye si vardır. Aksini iddia etmek mümkün değil, Fakat cebren yok edilmesi yoktur. Kanunî bir yolla yok edilmesi vardır. Bunu biz maddenin şumölüne girer bir hareket mi telâkki etmeliyiz?

Sendikalar
Üzerindeki
tehlike

Burdur milletvekili Prof. Çelikkbağ ise daha da ileri giderek, bu maddelerin kooperatifçilik ve sendikacılığı ortadan kaldıracak tezini savunuyor:

«Sosyal sahada kooperatifçilik cere yanlarına dahi belki mâni olabilir dü şünceyiyle cebir unsurunun burada yer alması lâzım gelir zannındayım. Çünkü kooperatifçilerin de tasavvur ve tahak kûme çalıştıkları bir iktisadî ve içtimai nizam vardır. Diğer taraftan koalisyon hakkı, Sendika Kanununda işçilere ve işverenlere tanınan hak, ve muayyen meslek gruplarına mensup olan kimse lerin içtimai ve iktisadî menfaatlerini korumak maksadiyle birleşmeleri hakkı ve binnetice muayyen menfaat sahibi kimselerin muayyen kanunî normlar içersinde menfaatlerinin sağlanması için mücadele etmek maksadyla kurdukları teşekküllerin âkibetleri tehlikeye gire bilir.»

C.H.P. Mardin Milletvekili Kâmil Boran da, 142. madde ile, fikir ve söz hürriyetinin öldürüldüğünü söylüyor: «142 nci maddenin ikinci fıkrası kabul edildiği takdirde, her yazı yazan bir hu

kuk müşaviri bulup danışacak, acaba şu kelime şu mânâyı mı gelir, bir suç mu addolunur, tâkiye mi mâruz kalır düşün celeri karşısında haklı olarak duracak tır. Kanaatimce bu şartlar altında bir basın ve yazı hürriyeti tasavvur etmek mümkün değildir»

C.H.P. Grubu adına konuşan Faik Ahmet Barutcu da, Faşist kaynaklı bu maddelerin muhafaza edilmesi karşısın da duyduğu şaşkınlığı dile getiriyor: «Yapılan şudur Ceza Kanununun 141 ve 142 ve 158nci maddelerinde mevcut olan hükümlere yeni bazı unsurlar ilâve ede rek ve bazı değişiklikler yaparak huzuru nuza getirmekten ibarettir. Yani şimdiye kadar faşist menşeli hükümlerdir diye Demokrat Parti muhalefette iken müte madiyen antidemokratik mahiyetleri üzerinde durulan ve bizim de aynı lüzum üzerinde durduğumuz hükümleri için mahiyetlerinde değişiklik yapılmaksızın tadiller derpiş edilmiş olmasındır. ... Ar kadaşlar, komünizme karşı alınması lâ zım gelen tedbirleri ihtiva eden kanun maddeleri de demokratik hürriyetleri tehlikeye düşürmekten kurtaracak vuzu hu, sarahatî taşımak suretiledir ki, de mokratik inkışâflarımıza ve denildiği gibi demokratik memleketlerin ceza ka nunlarının atmosferine uygun bir şekle konulması sağlanmış olur. Yoksa eski fa şist menşeli hükümlere yeni bir hayatî yet vermek, genç demokrasimize asîl yakışmaz.»

İşte bugün böyle kanun maddeleri nin kaldırılması için mücadele yapılmı yor. Komünizmin serbest bırakılması için değil. Ama hürriyet ve demokrasi şampiyonluğunu hâlâ kimseye vermek istemiyen Hükûmette bir kıpırdama yok. Adalet Bakanı, Atatürk devrinde konan bu maddelerin kaldırılmıyacağını şu lursuzca söyleyebiliyor Anayasaya aykırı kanunları temizlemekle vazifeli ko misyon 141 ve 142 nci maddeleri görme mezlikten geliyor. Demokrasiyi koruma gerekçesiyle Tedbirler Kanunu çıkartan Hükûmet, demokrasiyi tamamen orta dan kaldırabilecek kanun maddelerine sı ğınıyor!

Acaba Bölükbaşılar, Çelikkbaşılar ne redeler? Prof. Faruk Eremler, Prof. Ne cip Bilgeler neler yapar? Dün bu madde lere karşı çıkan CHP. Grubu bugün ne den susar?

Açık rejimmiş... Hadi efendim...

Doğan Avcıoğlu

Gürsel ve Kadirli ağalar

Toprak ağalarına karşı en ufak sempati beslemeyen ve on rak reformunun kendine iş edinen Başkan Gürsel'in Güney seyahati Kadirli halkı için büyük bir nimet oldu. Gürsel, devletin sunuya el koyan Kadirli ağalarının bu gayri meşru ticaretine son verirdi. Köylüler artık, devletin suyundan daha fazla faydalanabilecek.

Şimdi sıra, Hazine arazisini ağaların elinden kurtarmaya geldi. Fakir köylüye sudan sonra, toprak vermek lazım.

Tinbergen ve Plân

Türk Hükümetinin plân konusundaki ücretsiz müşaviri Prof. Tinbergen'in adı olarak Türkiye'ye gelişi, Hükümete korkulu günler yaşattı. Tinbergen'in istifasını dan endişe ediliyor.

İyi bir insan, bilgili bir tekniyen ve azgelmış ülkelerin hızla ve adaletle kalkınması istiyen bir sosyalist olan Tinbergen, ikisadi maksatlarla dış yardım sağlamak bakımından önemli bir kimseydi. Tinbergen'in müşavirliği, Faik Rıfî Zorlu zamanında, Batı dostlar tarafından telkin edilmiş ve Milli Birlik Hükümeti de bu görüşü benimsemişti. Plân çalışmalarına katılan Tinbergen plânı yardımı verecek yabancı dostlara karşı savunacaktı. Tinbergen'in istifası, içte ve dışta Hükümetin durumunu güçleştirirdi. Bu sebeple, Hükümet, her vesileyle müstafi plâncıların dürüstlüğü ve ehliyetini belirtir. Tinbergen'i ikna için azami gayretli gösterdi.

Tinbergen esasen, plâncıların istifa sebeplerini öğrenmek için Türkiye'ye gelmişti. Nitekim geliş haberini daha önce müstafi plân cılara ve Devlet Plânına Teşkilatına bildirmişti. Türkiye'ye geliş gelmez de ilk görüşmeyi sevdiği ve güvendiği müstafi plâncılarla yapmıştı. Tinbergen plâncılara, «Hükümetin, sizden vazgeçebileceğine emin değilim» demezdi. Ücretsiz müşavir, Hükümetin en önemli meselesinin, koalisyonu yaşıtmak, yani Ali Can'ın her isteğini yerine getirmek olduğunu biliyordu.

Plâncılar, bir yabancıyla iç politika meselelerine girmek ten dikkatle kaçıyorlardı ve vazifesinden istifa, dışından Tinbergen'e, bunun dış yardımlara tesir edebileceğini, bu sebeple vazifesinden ayrılmaması gerektiğini söylediler.

Tinbergen'in inisiyatif ve ilgilili bakanlarla yaptığı temaslarda, inisiyatif ve bakanlar, plânın finansmanını mutlakla sağlama, esasen açık miktarına çok azaldığını belirt

tiler. Hükümete göre açık, 100 ilâ 200 milyon liradan ibaretti. Alıcan ve Melen, gerçeğe yınmayan bu tezi rahatlıkla savundular. Aslında Bütçe açığı 1 milyar lirayı buluyordu. Nitekim Plânlama Teşkilatının yetkilileri Hür Vatan muhabirine sunlar söylediler:

Vergi hâsılatının her yıl yüz de 8 oranında artacağı hesaplanmış ve tesbit edilmiştir.

1962 yılında vergilerden 7 milyarlık bir gelir sağlanmıştır. Yüz de 8 artış ile birlikte gelir, Plânın 1963 yılında 5 milyar lirayı bulacaktır. Yani hazırlanan ve hazırlanmakta olan vergi tasarıları da takriben 600 milyon liralık bir artış sağlayacağına göre 1963 yılı vergi gelirleri ancak 8,4 milyar lira civarında olacaktır.

Öteyandan 1963 yılı yatırım bütçesi 9,5 milyara yakın olarak hesaplanmıştır. Bu durumda 8,4 milyarlık vergi geliri ile 9,5 milyarlık yatırım arasında 1 milyar liralık bir açık bulunmaktadır. Açığın kapatılması için Hükümetin vergi tasarılarından metumması pek büyük bir işim serlik mahallidir.

Kaldı ki bu yalnız bütçe açığıydı. Ayrıca nasıl karşılanacağı bilinmiyordu. Bütçe dışı 840 milyon lira daha vardı. Böylece Kalkınma Plânının 1963 yılı finansman açığı, 2 milyar liraya yaklaşıyor. Ama sayın bakanlarımız, uzmanlarımız açıklamalarına rağmen, «açık yok» diyorlardı. Gelgelelim yerli uzmanları inandırması nandranımlar. Tinbergen'i de inandıramadılar. Müsterek Pazar aleyhine bir rapor hazırladıktan sonra, plânlama müşavirliğine gelirdi. Müsterek Pazarı keşilen nazır müteahhit Besim Üstünelin gayretleri de fayda vermedi. Nitekim Tinbergen yaptığı basın toplantısında, diplo matika konuşma gayretine rağmen, tutan olacağını açıkça belirtti.

Başın toplantısı, nazır Tinbergen'in arzusu b'laına, müsterek Müezzinoğlu tarafından tertip lenmişti. Müezzinoğlu, bir eene binin, hele inisiyatif de konuş tuktan sonra, Hükümetin aleyhi ne söz söylemekte kaçınacağı, yuvarklık bir nezaket cümle siyle Hükümeti destekleyeceği kınındaydı. Böylece müstafi plân cılara da iyi bir ders verilmiş olacaktı. Müezzinoğlu dost gazete cilere, nasıl sorular sormak lazım geldiği hususunda, münasip tel kinlerde bulunmuş, da unutmada iş için b'parından emindi. Fakat evdeki hesap çarşaya uymadı. Tinbergen, Hükümetin, kısa vâde de müessir baskı gruplarının te şiri altında plânı değiştirdiğini, plân değiştirilmeydi, bugün fi nansman ihtiyacı diye bir mesele ortaya çıkmayacağını söyledi. Bir yabancı uzman Hükümetin politi kasını, daha açık şekilde tenkit edemezdi. İnisiyatifin basın toplantısından hemen önce istifa etmemesi yoldunda yaptığı telkinle re rağmen, Tinbergen'in istifa meselesinde memleketine dönün ce karar verdiğini, çıkarması da, onun plânın akıbetinden memnun olmadığını belirtiyordu.

Prof. Tinbergen bir eenebi olarak, plânın sadece sihatli bir şekilde finansmanını sağlama sayla ilgilendi. Sosyal adalet me

selesi üzerinde durmadı. Fakat, plânın uzun vâde de müessir sos yal kuvvetleri gözünde tutu rak hazırladığını Hükümetin ise kısa vâde de müessir kuvvetle rin tesiriyle hareket ederek plânı değiştirmeyi çözümler. Tinbergen, plânın hafif desteğini sağlama bakımından zayıflığını ortaya koydu. Tinbergen'e göre, uzun vâde de müessir kuvvetler, memur, işçi gibi emekçilerdi. Hükümet, fedakarlıkları emekçilere yükleyerek, plânın uzun vâde de güçlü bir zemine üzerine oturt muştı.

Tinbergen'in bu sözleri belli çevreleri çok kızdı. «Bu ya bancı nasıl işlerimize karışabilir» edebiyatı bel bol yapıldı. Maliye Bakanı Ferit Melen de, dost bil diği gazetecilere, «Bu sosyalist kırması, bizim işlerimize ne karı şıyor» diyerek içini boşalttı.

Baykam ve Melen

Başta Melen ve Alıcan olmak üzere, Hükümet, rakamları müba lağa ederek ve bütçe dışı 840 milyon lira açığı gizlemeye çab aarak, plânın finansmanının yüz de 7 kalkınma hızını gerçekleşt irecekti şeklinde sağlanacağını savu nurken, Millet Meclisinde C.H.P. Grubu adına konuşan Grup Ba şkan Yardımcısı Süphî Baykam, tam aksi tezi savundu. Baykam şöyle konuştu:

Ortalama % 7 lik hızın ger çekleştirilmesi zarureti. Özellikle plânın ilk tatbik yılı olan 1963 de; vergi gelirlerinin ulaşması ge rekli görülen 9 milyar liraya ilgil i olarak, bir iç finansman prob lemi doğurmuş, bulunmaktadır. 1963 bütçesinde vergi gelirlerinin 7 milyar 700 milyon liraya ulaş ma çabı tahmin edilmiştir. Muhtelif sebepler dolayısıyla bu tahmin den ancak, azami 7 milyar 100 milyonluk kısmının gerçekleştiril eceği anlaşılmaktadır.

Plânın iç finansman bakımın dan üzerinde durulması gereken bir nokta da, plânda kaynağı be lirtilmeyen fonlar olarak yer a lan 840 milyon liralık paranın bu lunmasıdır. Bu paranın halen mevcut bazı fonlarda birleşmiş meblâğlardan, hakiki tasarrufla ya nelecek bir iç istikrazdan, makul nispetteki müteahhit kredilerin den ve fakat, asıl ikisadi devlet teğebbüslerinin reorganizasyonu sayesinde bu teğebbüslerin kara geçmeleri suretiyle sağlanabilece ği açıktır ve bu hususlar, plânın nazırlık çalışmalarında enasından ön görülmüştür. Bu itibarla, ilti sadi devlet teğebbüslerimizin ve niden reorganizasyonunun radi kal ve cesaretili tedbirlere bağlan masını ve bunun için gerekli ka nun tasarrufların bir an önce mü zakere edilmesini bekliyoruz»

Demek ki C.H.P. Grubu, Hükümetin plânın finansmanını ko nusundaki iddialarına inmanma makte, Hükümetin gerçekleri gizle mek ve tahvil etmekle suçlandı rılmaktadır. C.H.P. Grubuna göre, bütçe açığını kapatmak için 1 mil yar 800 milyon liraya ihtiyaç var dır. Ayrıca 840 milyon lira daha bulunak lazımdır. Maliye Bakanı ise, açık 1 milyar 200 milyon li ra diyor ve bunu kapatacağını ila ri sürüyor. Ortada çok önemli bir ihtilaf vardır. Bu durumda, C.H.P. Grubunun Hükümetten gü venini esirgemedi ve Hükümetin istifasını gerekli çözümlerimiz Batı da bu böyle cereyan eden. Ama bizim açık rejimin kendine has kuralları vardır.

Bu arada, Başbakan İnönü'nün C.H.P. Grubunda yaptığı plân konuşması üzerinde durmak la zım İnönü, bu konuşmasında, ilk defa olarak müstafi plâncılara çatmak lüzumunu duydu. Başka kana göre, «Plâncılar, iç finans manı sağlamaya yüzünden isti fa etmişlerdir. Plâncılar, zirai ge lirin genli ölçüde vergilendiril e bileceğini ileri sürüyorlardı. Zi rail hasıla 20 milyar liraydı, bu nun 20 de biri olan 1 milyar li ra, hiç değilse 40 de biri olan 500 milyon lira, pekala vergi olarak alınabilir diyorlardı. Fakat zirai gelirleri böyle vergilendirmenin sağlama zemini üzerine oturmadığı na çok geçmeden anladılar. Bu durumda, müşkülün üzerine yü rüyüp, yeni yollar arayıp bulacak larına istifa ettiler»

Gerçek çok daha farklıdır. İnönü, toprak ağalarının ve ağaların Hükümetteki savunucularının taz yiki karışında, müşkülün ü zerine yürümekten vazgeçip, ko lay yolu seçince plâncılar, istifa etmişlerdir.

İnönü'nün, sosyal adalet konu sindaki fikirleri de çok garip. Başbakanı göre, plânda sosyal a daletin gözünde tutulmadığını

ileri sürerler, gerçek istiyoruz, yani yağma hüriyeti istiyorlar mış. Tam aksine, plânda sosyal adalet istiyenler, yağma düzeni nin tasfiyesini istiyorlar. Ne var ki, İnönü de artık politika ol du. Sözleri ve görüşleri tamamen tahvil ederek, hayalindeki iddiala rı cevaplandırmak kolaylığından kendini kurtaramıyor...

Devlet nasıl soyulur?

Yönün ilk gündün itibaren sa yundun tezlerden biri, özel te şebbüsün geniş devlet sektörünü soyarak gübünleştirildiği görüşü ol du. Bu görüşü destekleyen bir iki örnek: Büyük iş adamı Mehmet Kavala, Devlet Demiryollarına, sarıng, vagon vesair malzemeye sat mayı taahhüt ediyor. Taahhüdün bedeli 300 milyon lira. Bu iş D.P. devrinde oluyor. Fakat daha son ra toplanan teknik heyet, gerek li malzemenin 115 milyon liraya, hem de Demiryollarının kendi imalatihanelerinden sağlanabilece ğini hesaplıyor. 300 milyon nere de, 115 milyon lira herdedi!

Başka bir örnek, muhalefet yılarında salonunu C.H.P. ye kira lamayı reddeden Büyük Sinema sahifi durumu. 27 Mayıs'tan son ra salonunu C.H.P. ye kiralamaya canatan bu hamiyetli zengin, 1952 yılında Emiâl Kredi Banka sından 5 milyon liraya yakın kre di almış Diğer milli bankalardan sağladığı paralarla, kredi 40—50 milyon liraya yükseltiyormuş. Bu büyük paralarla bir çoğunun bile oturdugu yerdin nasıl yds milyon lar kazanacağı kolayca tasavvur edilebilir. Buna rağmen, bizim bu yük zengin aradan 3—10 yıl geç tiği halde, Emiâl Kredi Bankası na olan borcunu ödememiş. Ban kanın alacağını istemesi ise mese le olmuş. Büyük zengin lehine, bu sürü nüfuslu bankayı taziyk etmiş...

Memleketimizde bunun adma özel teğebbüsçülük deniyor...

Az gittik, uz gittik..

Türkiye eskiden böyle değildi. Parti sayısı birden fazla değildi, fakat sosyal meseleler daha büyük bir civamahi ile konuşulur du. O zamanlar sos... hecesinden ürken ve C-za Kanunun hukuka aykırı 141. ve 142. maddelerini sa vunan Adilve Bakanları yoktu. Fikir hürriyetine inananlar açık fikirliler ve dürüst Adilve Bakanla rı vardı. Örnek mi? İşte bundan 21 yıl önce, İkinci Dünya Harbi nin en şiddetli evrelerinde, Adli ye Bakan Mahmut Esat Boz kurt'un yazdığı bir yazıdan par çalar:

«Doğru veya ç' ve fakat bu gün bütün devlet otoritelerini dü şündürmek e ola... sosyalistik hareketler: kara memleketini zin yabancı kalmış ve bu yüz den ne dedüklerini, ne istedikleri ni bilmiyaa, anlamayan bazı tü redilerin sabotajlarına, bulank sa da halk avamalarına meydan ve rilmesi hiç de doğru bir şey de ğildir.

Buna weydan vermemek, bu gibi hareketleri örmek sosya listik adı verilen meslek hakkın da bir fikir sahibi olmakla müm kündür. İlanen hemen her mem lekette, hattâ Yunanistan ve Bul garistan gibi komşu memleketler de bile mü'addit tercümeleri ve şerhleri mevcut olan Karl Marks' ın Kapitalizmin bide anlaşılması bir iki broşüründe başka bir şey yoktur.

Nerede kaldı li biz, Ana Ka nonumuzla devletiği kendimi ze maletmiş bulunmaktayız. Bu nun anlamı, devlet sosyalizmini kendimize mal etmiş olmaktır mızdır. Şa halde kısmen olsun sosyalizm ve sosyal mücadelelerin umumi ta'ahhi yeni Türk Devlet prensiplerinin sebeplerini ve ede biyatını teşkil eder.

Fikrin en tehâşesi gizli kala nıdır. Herhangi bir fikri açıkça ortaya koymak ve kritiklerini yap mak, — eğer muza' ise — onu ön lyecek ç'arlerin b'sında, en ba şında gelir.

Bir fikir yenmek için ahna cak tedbir iskence değildir. Fikir ler iskence ile imha edilemezler. İmha için tek ç'ar' herhangi bir fikrin kar'sına daha kuvvetli fi

kirlerle çıkmaktır. Tarih böyle di yor.

Klemanso 9 Konferansında der ki: «Cumhuriyetçi ve demok rat doğdum ve öyle öleceğim. Fa kat iftihar etmeliyim ki demokra sinin haykırın ız raplarını Mark sı okudum sonra diyabildim».

Klemanso gibi milliyetçilikle mağrur ve müteahhir bir adam böyle düşünmektedir. Ve demok rasiyi yazmak için çareleri az çak sosyalizmde bulmaktadır.

Ankara 10 Nisan 1941

Prof. Savcı ve 141. ve 142. maddeler

Dürüst bir Anayasa profesörü olan Bahri Savcı, 141. ve 142. maddelerle ilgili görüşünü açıkladı ve bu maddelerin bugünkü haliyle bırakılmaması gerektiğini söyledi.

«Bizim Anayasamız çok pat tili bir siyasi hayat ve insan hak ları üzerine dayanır. Anayasaca ancak, insan haklarını ve çok partili sistemi tanıyan siyasi dav ranışlar, siyasi rejimler makbul ve müteberdir.

Mevcut ve tasavvur edilebilecek bütün siyasi rejimlerden hangile rinin Anayasamızca müteber ve meşru sayılabileceğini anlamamız için, bir hukukçu olarak, o rej i min içinde şu iki unsurun anya cağız:

a — Bahis konusu rejim, in san haklarını tanıyan mı?

b — Çok partili sistemi tanı yor mu?

Binaenaleyh, bir Anayasa hâki mi de siyasi rejime taallik eden kanunları bu iki unsur açısından teşhis ve tavsif etmek zorunda dır. İnsan haklarını tanıyan, çok parti sistemini tanıyan mevzuat ve böyle bir mevzuata dayanan bir siyasi rejim, bizim Anayasa mızca makbul ve meşrudur. Bu iki unsuru da tanımayan mev zuat ve siyasi rejim, bizim Ana yasamızca makbul ve müteber değildir. Demek ki, gerek Parla mentümüz ve gerek Anayasa Mah kememiz bu iki kısıta kullanı rak, hangi mevzuatın ve getiril mek istenen siyasi rejimin ve vatandaş davranışlarının gündeki Anayasamızca müteber ve meşru olduğunu kolaylıkla tayın edebi lir. Bizim Anayasamızdan çıkan bu iki unsur, basın hayatında siyasi ve gayri siyasi demek ha yatında genel olarak vatandaşla rın siyasi kanaatlerini ifade ve davranışlarını belirlemede ne za man meşruyet içinde kaldıkları nı, ne zaman meşruyet sınırları dışına çıkabilecekleri tesbite yeter. Bu sebeple, türlü itihaslara ma hal veren 141 ve 142 nci madd e lere aslında ihtiyaç yoktur.

Yalnız, Anayasamızca yasaklan mış olan humusların gerektirdiği cezaların da bir ceza mevzuatı ile gösterilmesi gerekir. Onun için, Ceza Kanununun 141 ve 142 nci maddelerini kaldırmak ve fa kat, Anayasamızın yasakladığı in san haklarını tanımayan, çok par tili siyasi hayatı reddeden, der nek ve davranışlara ne ceza veri lecekse, onları ayrıca ve sarahatle tesbit etmek gerekir»

İnsan hakları ve Feyzioğlu

Bir zamanların hürriyet şampiyonu Feyzioğlu, antide mokratik kanunlarla ilgili Baya zıt toplantısının yunrukla sisu rulmak istenmiş karşısında fik rini soran gazetecilere, «Anaya sa, faizmi ve komünizmi yasak lamıştır» cevabını vermekle ye tindir. Buna kimsenin itirazı yoktu. Fakat bir zamanların de mokrasi şampiyonu olan bir baş bakan yardımcısının, toplantı ve fikir hürriyetini savunmaktan dikkatle kaçınması, gazetecileri hayal kırıklığına uğrattı.

Başbakan yardımcısının, Tür keş devrinde, faal siyasetten çekildiği günlerde, ona Üniver sitede kalmasını ve tekrar siya sete dönmemesini tavsiye eden Cumhuriyet Bayazadı Nâdir Nâdi'nin bu konuda söyledikle rini dikkatle okuması faydalı olacak. Nâdir Nâdi şöyle diyor:

«Sosyal adalet ve sosyal gü venlik konularında çoşillir fikir ler ileri süren, çalışanların hak kını korumak isteyen, işçilerin

Ferit MELEN

Ekrem ALICAN

Hakikatten ayrılmış...

teşkilatlanması uğruna emek harcayan, antidemokratik kanunların yürürlükten kaldırılmasını savunan kimselere de şüphe ile mi bakacağız? Buna hiç bir zaman hakkımız olmadığını iyi ce kafalarımıza yerleştirmeliyiz. Komünistler gizli çabuşlar gerekçesi ile yürürlükteki ekonomik ve sosyal düzenin aksak yanlarını her dokunan insanı komünist sanmak, eğer budalalık değilse, bizzat komünizm tekniğine son derece uygun bir davranıştır. Çünkü yürürlükteki düzen ne denli buzuk ve yetersiz olursa, komünistler de o denli umuda kapılmak durumundadırlar. Ca sol faaliyetlerle ilgili olarak şu imkânı veren, sosyal adaleti adım adım gerçekleştiren, halkı refaha ulaştıran bir ortamda, hükmümet darbisi ile de olsa, komünizm için iktidara gelmek imkânlarının gittikçe azallacağından şüphe edilebilir mi?

İçine girmeye gayret ettiği miz açık rejim şartları içinde insanları yalnız sözlerine ve düşüncelerine bakarak değerlendirmek zorundayız. Komünistlerin işine yarar gerekçesi ile antideokratik kanunları yürürlükte tutmak, Abdülhamid'in Moskoflara karşı vatanı korumak bahanesine dayanarak Anayasayı rafa kaldırmasına benzetilebilir. Gerçek bugünkü Türkiye, bundan doksan yıl önceki Türkiyeden bir hayli farklıdır. Bugünkü şartlar altında bir adamın, ya da bir azınlığın herhangi şekilde bir baskı rejimini uygulamaya kalkması oldukça güçtür. Bununla beraber, demokratik sistemin gerektirdiği değişiklikleri normal yollardan ele alarak kanunlarımızın Anayasaya uygunluğunu sağlamakta biz komünizme değil, demokrasiye hizmet edileceği kanısındayız.

Gayri Resmî Basbakan

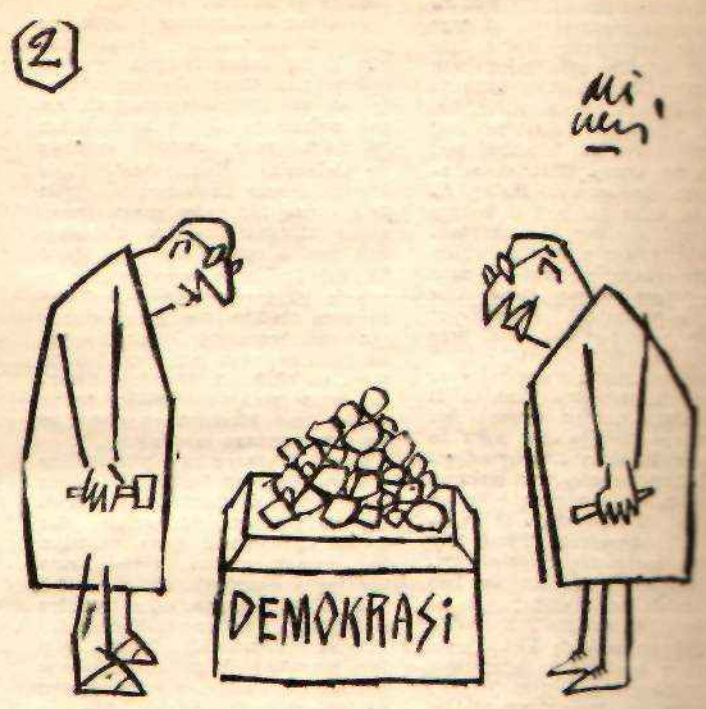
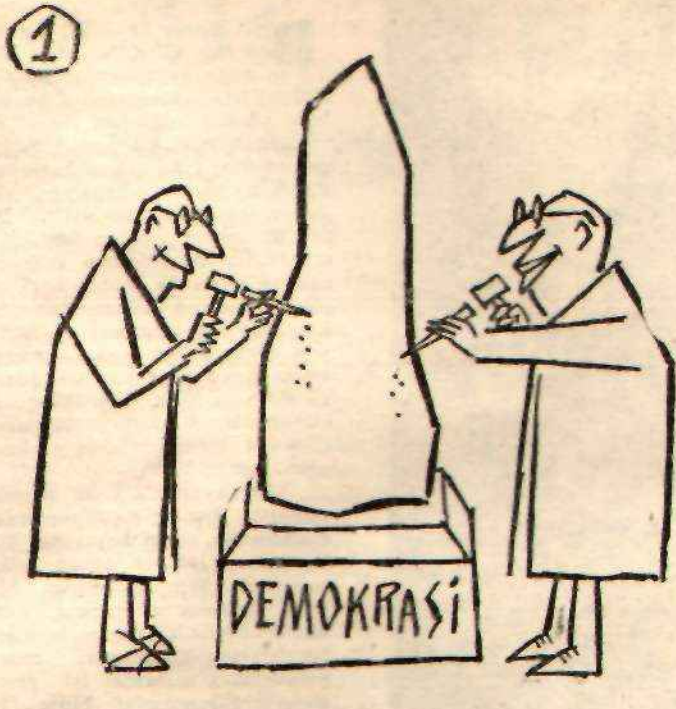
Perde arkası başbakanlık rolünü iyice benimseyen ve önemli nutukları fikrinden yoksun renkli imajlarıyla süsleyen Metin Tokat, sol faaliyetlerle ilgili olarak şu sözleri rahatlıkla yazabiliyor: «İç güvenliğimizden sorumlu olan siyaset ve asker teşkilatı, hiç kimse merceğe şüphe etmesin, günü geldiğinde görevini yapmaktan zerre ce tereddüt göstermeyecektir ve şimdi her şey o günün yaklaştığını işaret etmektedir.» Öyle anlaşılıyor ki Metin Tokat, Milli Emniyetin idaresine de tâlîptir...

S. B. F. de Atatürk

Siyasal Bilgiler Fakültesinde ya da «Atatürk İlkelerinin Bugünkü Durumu» adlı sık oturum, Gökhan Evliyaoglu'ndan, yüz binlerce kilometre geride bir Prof. Aydın Yalçın'ın tanıtım bakımından ilgi çekici oldu.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun başkanlığındaki oturumda, ilk sözü Yavuz Abadan aldı ve esprili bir konuşmayla sırasını geçirdi. Sonra Bülent Ecevit konuştu. Ecevit, Atatürk'ün halk çıkartan demokrasiyi anladığını, demokrasiye de sahip olduğunu, za göre halklık ilkesinin gayesine vardığını söyledi. Devletçilik konusunda da Ecevit, «Atatürk sağ olsaydı, bugünkü hükümetin devletçilik görüşünü benimserdi kehanetinde bulundu ve tanık olarak İnönü'yü gösterdi. Bir ara sosyalist değilim, daha sonra sosyalistim diyen Çalışma Bakanı, sınıfız bir topluma taraftar olduğunu belirtti, Fakat bu konuda yaptığı açıklamalar, Ecevit'in sınıf meselesini iyi kavramadığını gösterdi. Ecevit, sınıflar arasında geçişin kolay olduğu toplumları sınıfız, güç olduğu toplumları sınıfı saymaktadır.

Ecevit'in sonra, Prof. Sadun Aren konuştu. Aren'e göre, «Bugün tek ya da başka sorunumuz, iktisadi kalkınma ve refah artışı değil, Türk insanının adil payını almaktır. Halkçılık, iktisadi kalkınma ve refahın adil paylaşılması için yolumuzu aydınlatacak bir ilkedir. Atatürk halkçılık ilkesiyle, sınıfız bir toplum düzenini

POLİTİKA

ifade etmiştir. Bunun birbirine bağlanan iki anlamı vardır: Türk kiyede insanların çoğunluğu iktisadi hürriyetlerine kavuşacaklardır. Büyük çoğunluğun sefaletle birlikte yürüyen azınlığın çoğunluk üzerindeki iktisadi egemenliği kaldırılacaktır. Böylece, iktisadi bağımsızlığın kavuşan Türk insanı, idareye katılmak demek olan, siyasi hürriyetlerini kullanmada da gerçek manada hürriğe kavuşacaktır. Bunlardan birincisi sosyalizmdir. İkincisi gerçek anlamıyla demokrasidir. O halde halkçılık, özdü itibarıyla, devletçilikle vâsıta olarak kullanıp, en büyük değer olan insanı bağlardan kurtararak, gerçek demokrasiye ulaştıran sosyalizmden başka bir şey olamaz.

Aren, diğer Atatürk ilkeleri üzerinde de durarak şunları söyledi: «Artık kimse Cumhuriyetçilikten dönmeyi aklından geçiremez. Lâiklikten vazgeçmeyi de ihtimal dahilinde görmüyorum. Milliyetçilik ise bütün ilkelerin baştünde ve başındadır. Milliyetçilik ırk, din ve dil farkı aramıyan Türkiye insanlarının dışı olma karşı mutlak ve pürüzsüz istiklali demektir. İçte tek tek hür ve müreffeh insanların dışı karşı hür topluluğu gerçek milliyetçiliktir. Çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmak dediğimiz şey budur.» Daha sonra Gökhan Evliyaoglu söz aldı. Yeni İstanbul başyazarı mühteva itibarıyla boy, fakat üslup itibarıyla efendice bir konuşma yaparak, Aydın yalçından çok daha fazla puan topladı.

Evliyaoglu'dan sonra Aziz Nesin'in konuşması büyük tezahüratla karşılandı. Dünya çapındaki bu şöhretiniz «Kökü dışında ne demektir? Şu tavandaki çivinin de kökü dışında, İslamiyetin, Cumhuriyetin de kökü dışında tarzan da bol nükle ve hıclı dolu bir konuşma yaparak, takdir kazandı. Nesin, Evliyaoglu'nun istediği demokrasinin, demokrasi olmayıp bir gözboyama ve şekil demokrasi olduğunu söyledi. 27 Mayıs öncesinde Atatürk ilkelerinin elden gittiğini acı acı yazan, Ecevit'in bugün ağır ve fikir değiştirmezini acı acı tenkid etti.

Son söz Aydın Yalçın'dı. Herkes Yalçın'dan son konuşucu olarak kendisinden önce söylenenleri kısaca özetleyip, konuyu toparlamasını bekliyordu. Oysa İş Bankası İdare Meclisi Üyesi Prof. Dr. Tam Akin'i yaptı. Konuyla uzaktan yakından ilgili olmayan bir meydan nutku çökmeye bağladı. İnsan kendini fikir adamı rının bulunduğu bir toplantıda değil, Mo Carthy'nin Cadı Kazanı toplantılarında birinde sanırdı. Ancak hasta bir muhayyilenin yaratabileceği mevhum düşüncelere bol bol çatan Yalçın, «Atatürk'ün fikir kaynağı Fransız Sabahattin Bey'dir! Atatürk, her nasılsa devletçilik demigilirdi! Tezini savundu. Bu çok orijinal görüş dinleyicileri güldürdü. Daha sonra Yalçın «Vahset rejimi de diği marksistlere saldırdı. Fransa da 1848 ihtilali ve 1870 Kanun oylayında sapık marksist ideolojisi saplanan üç beş serüvençiliğin el dattığı emekçi kütlesi nasıl katlettiğini anlattı. Yalçın'a göre Marksistler böyle insanlardı. Yalçın, dinleyicileri, 1848 ihtilali

linin Marksistlerle ilgili olmadı. İhtilal habersiz sayıyordu. Hele 1870 komün hareketi, Marks'a karşı yapılmıştı. Marks, komün hareketini hatalı buluyordu. Hele komün hareketiyle Pariste adil ve berrak bir düzen kurmaya çalışmışlardı. İnsan hakları tezinin savunucusu burjuvalar tarafından insafsızca katledilmesinde Marksistlerin hiç bir kabahati yoktu. Marks, komünistlerin dehal Versay yürümeleri tezini savunmuştu. Komünistler bunu yapmadıkları için katledildiler. Ama, İşbankası Profesör için tarih gerçekleri önemli yoktu. Voltaire'in sözünü Diderot'a maletmedi, idam edilen Robespierre'nin halk tarafından iling edildiğini söyledi. Mesai de üzerinde durulacak meseleler değildi. Prof. Yalçın, bütün bunları Türkiyedeki sosyalistleri lekelemek için söylüyordu. Fakat dinleyicilerin «Kim bunları sorularını cevaplandıramıyordu.

İş Bankasından dolgun bir ücret alan aydın Profesör, konuşmasını İş Bankası'nı methederek bitirmekte kusur etmedi. Daha sonra Aren kısa bir konuşma yaparak, «kanlı ihtilallerden yana onlara lanet olsun» dedi ve sosyalizmin insana en büyük değer veren, zor ve giddetli reddeden bir rejim olduğunu anlattı.

Ulus ve hür fikir

CHP. Organı Ulus, Türkiye İşçi Partisinin İstanbul toplantısı ile ilgili olarak, demokrasie inanmış insanlara yakışan bir yazı yayınladı. Görüşlerine tamamen katıldığımız bu yazıyı aynen yayınıyoruz:

«Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına uygun olarak kurulu Türkiye İşçi Partisi, geçen hafta İstanbul'da bütün kanunî şartları yerine getirmek suretiyle kapalı bir toplantı tertip etmiş. Açık oturum usulüyle Anayasaya aykırı kanunları müzakere etmek üzere tertiplenen bu toplantıya 600 kişi davet edilmiş. İdare heyetleri, ekseriyetin mevcut olduğunu görürce, oturumu başlatmak üzere, kapıları kapatmış, fakat müzakere yapılamamış, çünkü hâdiseler çıkmış. Bir kısım basın, bu hâdiseler hakkında iftihar ile şu izahatı veriyor:

Davetli olmayan 300 — 350 kişi kapıları zorlayarak içeri girmiş. Bu zümre toplantıya katılmak üzere çağırılanlar hitaba bağlandı. Şi an, İstiklal Marşı'nı söylemek suretiyle açık oturuma mâni olmuş. Sonra bu zümre, Aziz Nesin'i dövmüş, hâdiseler mahalline gelen polis ise omuzları üzerine kaldırmak suretiyle sözde kendilerini destekliyen polis lehinde tezahüratta bulunmuş.

Hâdiseyi bu şekilde anlatanlar, hiç çekinmeden omuz üzerine kaldırmış bir polis resmi de basarak yaşamış bu çatışmada bütün çıkan milliyetçi gençlik, diye bayram ediyor. Sevinçlerinin rekşesi olarak ise, bu gazeteler milliyetçi gençliğine bu şekilde emenfur bir ideolojye, kökünü

şarida olan bir cereyanı karşı koymuş olduğunu iddia ediyor.

Hakikaten milliyetçi bir Türk gençliği olup da bir kısım basının bu hem hukuk devletine, hem de aklına aykırı acınacak halleri ne feshetmek mümkün değil. Milliyetçi Türk gençliğinin başlıca vasfını hatırlatmak, bu tepkiyi anlamaya kâfi gelmelidir. Milliyetçi Türk gençliğinin esas vasfı, her şeyden önce, milli varlığı, mensup olduğu toplumun medenî seviyesine iftihar etmesidir. Devleti tamamlı eden ve mutlaka tarafı olanı gereken polisin resmini basarak, Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına uygun olarak kurulu bir teşekkülün kanunî bütün şartları yerine getirmek suretiyle yaptığı bir toplantıya tecavüz edenlerin tarafını tuttuğu iddiasının iftihar edilecek bir tarafı var mıdır? Veleki Türkiye İşçi Partisi olsun, hukukî bir teşekkülün kanunî bütün şartları yerine getirerek tertiplendiği bir toplantı başlanca, polis kuvveti nin yegâne görevi, tecavüzü defet mektir. Aksi takdirde, memleket te hiçbir şahsın, hiçbir müessesenin hukukî teminatı yok, polis bir zulüm vasıtası demektir. Bir kısım basının, İstanbul polisini bu kadar ağır bir töhmet altında bırakabilmesi büyük cesaret doğurmuş. Fakat, iftihar edilecek bir cesaret değil, Cehaletin cüretkâr olduğu Stedenberi bilindir. Cehaletin toplum için en büyük tehli ke olmasının sebebi de budur. Cehalet, bunun için daima hürriyeti halletmeye bir unsur olmuştur. Hürriyetin gerçekleşmesi için kanun çerçevesi içinde haddini bilmek gerekse, medenî haklara saygı gerekir.

Bir kısım basının, tecavüz hareketlerini kışkırtıcı tutumunu, aklî selim de aykırı düşmektedir. «Menfur bir ideolojye, kökünü şarida bir cereyanı karşı konulduğu bahanesiyle de olsa, Cumhuriyet kanunlarına uygun olarak kurulu bir teşebbüsün, bütün şartları yerine getirerek yaptığı bir toplantıya tecavüz edenleri, kim olurlarsa olsunlar, alkışlamak la bu toplantıya imkân veren Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına ya da kanunî tecavüzü de alkışladıklarının farkında değil görünmektedirler. Komünizmin ekmeğine bundan da ha iyi yağ sürülebilir mi? Sen bir taraftan devlet otoritesinin yı kılmasına himmet et, diğer taraftan bütün aydın vatandaşları, medenî olma gururunu kırmak suretiyle tecavüz yapanların aleyhi ne çevir, sonra bunu Türk milli yetiğliğinin tepkisi diye göster. Tecavüzü tertipliyenlerin biraz sa birli hareket ederek hiç olmaz sa oturum esnasında, kanunlarımızı za aykırı şu sözler sarfedildi onun için hâdiseler çıktı, mazaretini hazır lamaya hazır görmedikleri an laşmaktadır. En şeytani usuller le komünizmi lehine mücadele eden ajanlar da ancak bu gibi ter tipler düşünebilir. Bir kısım basın gibi biz de her taşın altında bir komünist ajanının yatıyor se habına kendimizi kaptırmış ol sak Türkiye İşçi Partisi toplantısına yapılan bu tecavüz komünist faaliyetine atfedilebilir.

Türkiye Cumhuriyeti kanunları emredilen propagandası yapılmamış, yasaklanmamıştır. Tazminat olan bir şey yapmak, suçtur. Ar

nı hukuk mantığının leke olarak herhangi bir hükmi sebeple iki şahsın suç olan bir şey yapmak isnadına uğratılması da suçtur. Kanun dışı olan bir kanun te tepki göstermek başkadır, kanunînin ne kadar hoşuna gitsin se gitmesin kanunların teminatı altında olan bir teşebbüsün tecavüzü başkadır. Bir kısım basın bu hukuk inceliklerinin mevcudiyetinden habersiz görünmektedir. Te bir için doğrusu bu kanunların kendilerini bağli tutmak istememeleridir. Fakat bu kanunların za kanunumuzdaki kanun ve usul müeyyideleri garp memleketlerindeki kadar giddetli olmamış, bütan kanununu tecimlan memleketimizde henüz yaygın bir anlama kavuşmadığı için kendileriyle aynı fikirde olmayan herkesin kanunî kanunî altında bırakılmas la Türk milliyetçiliğine hizmet etliğini sanıyorsa çok aldanmakta dır.

İster sağ, ister sol, olsun milliyetçi kışkırtıcı tutumla riayet etmeleri gereken kanun, vatanın gururunu kırmamak, kan dine karşı olan emniyetini, saygısını sarınamaktır. Kanunî te minat altında olan hürriyetler her türlü tecavüzden masun ol madıkça Türk vatandaşları medenî insan olma gururunu duyamaz. Vatandaşın demokratik hakları na saygı gösterilmedikçe, demok rasi rejimine sahip olunamaz.

C. H. P.

Meclisteki plan müzakereleri i. yi planlanmıştır. Müzakerelerin günü ve müddeti çoktan belliydi. Ama CHP, Genel Merkez, kongre mevsimini ve kurultay gününü kökü planlamıştı. Bu yüzden evdeki hesap çarşıya uymadı, plan müzakereleri bahane edilerek 11 Kongreler durduruldu; kurultayın toplanması geriye bırakıldı. Halbu ki bu arada, Planı savunmakla görevli Başbakan Yardımcısı Ali can, İstanbul YTP. Kongresinde vaktini geçiriyordu. Tanım Bakan YTP. H. Mehmet İsmen, planın tamam bölümünü savunmak yerine, Parise gidiyordu.

Turgut GÖLE
Kubclar çekildi

6

NE İSA'YI, NE MUSA'YI SEVİNDİREN:

"İğdiş Plân"

Hilmi Özgen

Yüzlerce namuslu ve yürekli ki-
şinin hazırladığı ve altı aydan
beri yurt çapında çekilme konu-
su olan «birinci beş yıllık plân» doğru-
suna söylemek lazım gelirse ne isayı,
ne Musayı sevindirdi. Bunun nedenleri
pek çoktur sanırım. Bizler inanıyoruz ki
bu plânı hazırlayan değerli uzmanlar,
kendî hallerine bırakılsaydı ve hiç bir
seyden çekinmeselerdi daha başka ni-
telikte bir yapıyı ortaya çıkar ve gelecek
kuşakların öğünerek ele alacakları sos-
yal bir belge olurdu.

Temiz yürekli uzmanların inanca-
rından, düşüncelerinden bir çok ilkle-
leri feda ederek bu belgeyi hazırladık-
larını sanıyoruz. Ama unutmamak lazım-
dır ki, korkunun ecele fidesi yoktur.
Sömürme düzeninin oyunlarına âlet ol-
mayacak namuslu kişilerin er geç feda
edileceği bilinen bir gerçektir.

★

Plân tümü ile gözden geçirilirse
ana düşüncelerin üç bölümde
toplandığı görülür:

1 — Bugünkü ekonomik durumun
aydınlatılması,

2 — Kalkınma hamlesine temel ola-
cak ilkelerin tesbiti,

3 — Sektörlere ait istatistik bilgi-
ler ve gelecek seneler yatırımları.

Bu üç konudan birinci konu eldeki
çok noksan bilgiler ve imkânsızlıklar
içinde oldukça gerçekçi ve tarafsız bir
görüştür. Rotülsüz bir fotoğraf
gibi kara ve ak yönleriyle yurt gerçek-
leri ortaya serilmiş. Nedenleri güzel
çözülmüş ve varılan sonuçlar düpedüz
açıklanmış.

Ama, kalkınma politikasına ve sos-
yal adaletle temel olacak üçüncü bölüm-
deki konuların yüreksiz, gereksiz ve
istenilen açıklıkta olmadığını üzüler-
ek görmekteyiz. Örneğin, toplum kalkınma-
sının temeli olan köy kalkınması bölü-
münde ana ilkeler ve uygulanacak me-
toddar o kadar bulanık ve kaypak bir
dille kaleme alınmıştır ki, bu bölüm
doktrinsiz partilerin köylüden oy almak
için yayımladıkları seçim beyannamele-
rinin hatırlattı bize. Öfkeli ve paralı has-
talara perhiz rejimi tavsiye eden staj-
yer doktorların çekingenliği ile «biraz
pillav yiyebilirsiniz, ama yemeseniz daha
iyi olur» gibi bir takım yuvarlak lâflar.

Dokuz maddede toplanan köy kal-
kınmasının ilke ve amaçları:

1 — Toplum kalkınması konusun-
daki bütün çalışmalar... Müsterek esas-
lara göre yapılacaktır.

2 — Birleşik hedef ve ilkelere göre
hazırlanmış plânın uygulanmasına hal-
kın gönüllü olarak katılması üzerinde
durulacaktır.

3 — Halkın katılmasını sağlamak
için... Halk önderlerinin yetiştirilmesi
ne önem verilecektir.

4 — Her çeşit eğitimin halkın çalış-
malarında daha verimli olması sağlana-
caktır.

5 — ... fazla iş gücünün kullanıl-
ması esasına dayanan özel programlar
hazırlanacaktır.

6 — Köylerin dağılık olması dola-
yısıyla rasyonel bir hizmet götürme işi
köy yerleşme politikasının ele alınma-
sıyla mümkün olacağından bu mesele-
nin çözümü ile ilgili tedbirlerin alınma-
sında toplum kalkınma programı göz-
önünde bulundurulacaktır.

7. 8. 9 ncu maddeler de hep aynı
yuvarlak ve dişi tılcıklar kaleme alın-
mış iğdiş ilke ve amaçlar...

Toplum kalkınmasında nazara alma-
cak müsterek esaslar nedir? Plân uygu-
lanmasına halkın gönüllü olarak katıl-
masının müeyyidesi nedir? Halk önder-
lerinin yetiştirilmesindeki metod ne
olacak? Halkın çalışmalarının daha ve-
rimli olması için yapılacak eğitim çalış-
maları nelerdir? dağılık köylerin bir-
 araya toplanması için ne gibi çareler
düşünülmüyor? Bir sürü cevabsız sorular
ki 1946 tutulmamış bu konulara.

Genç uzmanlar kurt politikacıları
gücendirmek istememişler anlaşılır.
Ama Kurt Kuzuyu yemek istemesin bir

kez. Toplum gerçeklerini bu kadar açık-
ça ortaya sererek suyu bulandırmış ol-
maları yetmez mi? Hemen plân müsvet
desinin bir kenarına notunu yazıverir
Liberal politikacılarımız inekler, ahmak-
lar, malûm düşünce sapıkları... diye.

Köy kalkınma dâvası dayanıyor
köylünün durumuna. Bu hamleye katıl-
ması nasıl sağlanacak köylümüzün. Ca-
millerde, mesicillerde vazı ederek mi,
radyoda mevlât okutarak mı? Ama baş-
ka bir yol da akla gelmiyor ki, bu öz-
gürlükler diyarında. Çocuğunu okutmak
istemeyen köylüye ceza kesip zorla oku-
la yollarız çocuğunu, iki maddelik bir
kanun çıkarıp köylerdeki parti teşkilâ-
tını kapatıveririz canımız isteyince. Af-
yon, tütün ve şekerpancırı ekimini kısı-
larız istediğimiz gibi. Ormana sokmayız
köylüyü. Jandarmada dayak atarız, ilçe
de taban yalatırız. Kalkınma hamlesine
gelince gönül rızasıyla katılmaları için
yalvarırız, yakarırız, boyun bükürüz.

Neden, çünkü kalkınmasını isteme-
yiz de ondan. Köylü uyanırsa kasabalar
daki eşraf kalıntısının parti aracılığı ne
olacak? Köylü kalkınırsa kent bezirgan-
larının fakir köylülere veresiye tuz, bez,
çay, şeker satıp harmandaki ürününe
el koyması ne olacak? Köylü kalkınırsa
büyük toprak ağalarının boğazı tokluğu-
na çalıştırdıkları milyonlarca ırgatın
hakları ne olacak? Köylü kalkınırsa şu

Öhhöööö

Anatavuk

«Neler geldi neler geçti felekten,
un elerken deve geçti elekten» diye bir
tekerleme vardır. Pek de tekerleme sa-
yılmaz bu... Devenin elekten geçtiği yer,
Türkiye'dir! Gırtlığımız değil ya, bil-
mem neremizi yırtsak, bu şarkılıktan
kurtulamayız.

Son günlerde bir antidemokratik
yasalar hikâyesi çıktı ortaya. Biri di-
yor ki, «kalkınma!» öbürü diyor ki,
«hayır, kalkamaz!»

Birinin gerekçesi şu: Bu yasalar,
Anayasaya aykırı...

Öbürünün gerekçesi de şu! Anaya-
sa, bu yasalara aykırı...

İşte anlaşmazlık bundan çıkıyor!..

Düşünüyorum: Acaba hangisi haklı?

Ben fasistlerden yanayım... Dağdan
gelen, bağdaki kovamaz. Mademki
Anayasa sonradan gelmiştir, hiçbir söz
hakkı olamaz! Bu ülke anayasalar ülkesi
değil, yasalar ülkesidir. Bu ülkede ya-
salar uygulanır, anayasalar değil! Onun
için bizde aydın yok, jandarma ve polis
var! Ocak başkanı, bucağ başkanı var!
Onun için iltimas var, rüşvet var, na-
mussuzluk var! Peygamber insanları bir
leştirir, peygamberin çömezleri ayırır.

Tavuğun altına ördek yumurtası
koymuşlar. Tavuk hanım, civeciv çıkara-
cağın diye üç hafta serile—gerile yat-
mış yumurtaların üzerinde. (Tıpkı bi-
zim gibi!) Üç hafta sonra civecivler çık-
mış. Ana tavuk, kemal-i ciddiyet ve cid-
diyet-i valdelikle civecivleri ardına takıp
gezdirmeye çıkmış. Ah, ne mutluluk
ne mutluluk!

Fakat çok geçmeden, zavallı ana ta-
vuk deliller gibi çırpınmaya başlamış. Çün-
kü civecivler dalıvermişler derenin sula-
rına!.. Ah, ne felâket ne felâket!..

Antidemokratik yasalar deyince ak-
luma hep bu hikâye geliyor. Ana tavuk
—pardon, Anayasa— hemen çırpınsın!
Üç hafta üstünde yatmış yumurtaların
ördek yumurtası olduğunu anlamayan
tavukla aramızda ne fark var?

Fasistler hakkı... Anayasa, bu yasa-
lara uymuyor! Lütfen hıziya gelsin...

olacak, köylü kalkınırsa bu olacak..

Mecellede bir hüküm vardır, iğmil-
ze yarayan. «Kadim kademi üzere terk
olunur» aman dokunmayın, yavaş konu-
şun ki köylü uyanmasın. Aman bugün
kü durumu istediğiniz gibi anlatabilir-
siniz, kimse aldırmaz. Çünkü bu kötü
hale sebep olanları her kez başkası ola-
rak tanır ve tanır. Örneğin bugünkü
kötü durumlarımızın tek sebebi demok-
rat partidir. «Ah o namussuzlar, ah o
vatansızlar...» Ama çare göstermeye kal-
ınca bütün kışlar çatılır, eller cebe
atılır, bu tedbirlerin cepten çıkaracağı
paracıklar hesaplanır. Yeni vergiler mi,
hâşa. Kısıntılar mı, aslâ. Ondandır sonra
başlar bir homurtu. Kişi özgürlüğü kı-
sıklanır mı, zorla insanlar çalıştırılır
mı, vatandaşın kutsal tembelliğine el
atılır mı? Hastaya zorla ilaç verilir mi,
bırakalım Tanrının yardımına, ölen
ölür, kalan yaşar sürünür.

Öteyanda konu komşu almış başını
gitmış uygarlık yarışında. Mısırdan hızlı
bir kalkınma başlamış, Yugoslavya millî
bütünlüğüne ve egemenlik haklarına el
sürmeden endüstri ürünlerini on yılda
on misline çıkarmış. Bizler hâlâ kutsal
tembelliğin soyut özgürlüğüne ve anlam-
sız demokrasinin övüntüsüyle avunuruz.
Ve sonra muska yazıcıları toplayıp, mil-
yonlarca lira harcayıp bir sürü plânlar
hazırlatırız. Genç ve bilgün kafalarca
lira harcayıp bir sürü plânlar hazırla-
rız. Genç ve bilgün kafaların aylarca
göz nuru döktükleri bu plânları bir ka-

Kafiyenin yaramazlığı

Biliyorsunuz, CHP Ankara il kongre-
sinde Gülekçilerle Satırcılar kapıştılar.
Geçen gün bir koyu CHP'li ile ko-
nuşuyorduk.

— Nasıl, dedim, memnun musun
durumdan?

Yaslı yaslı boynunu büktü:

— Olan bizlere oluyor kardeşim,
dedi. Bizim gibi ufaklara...

Ve ardından başladı söylemeye:

— Gülek Satır, Gülek Satır, Gülek
Satır... Gülekle Satır, Gülekle Satır,...

Olan bizlere oluyor kardeşim, onlara ne
var?

Ancak iki gün sonra anladım ne
demek istediğini... İyi mi?

Sakala tarak

Fikret der ki, «Kanun diye, kanun
diye kanun tepelendi.» Aynı tempoyla
söyliyebiliriz: Demokrasi diye, demokra-
si diye demokrasi tepelendi... Halk di-
ye, halk diye halk tepelendi...

«Demokdasi gereği..», «Halkın ya-
rarına..» diye yapılan her işte mutlu
azınlığın çıkarı sırtır durur. Halkımız
öyle yavaş, politikacımız öyle hızlı ki,
birinin attığını ötekinin tutmasına im-
kân yok! Sakala göre tarak mı? Bizde!..
Nabza göre şerbet mi? Bizde beyim,
bizde! Bunun adı politika, bunun adı
yönetim, bunun adı halkçılık, bunun adı
demokrasi, bunun adı kamu yararı...

Köy Enstitüleri konusunda konuş-
uyorduk. Kargımızdaki, allâme-i cihan bir
politikacı...

— Efendim, dedi, hükümet haklı...
Halk bir şeyi istemeli ki, verilince ala-
bilsin. Halk, «Köy Enstitülerini açın»
demezse ve biz de buna rağmen ensti-
tülerini açarsak, bu, antidemokratik bir
hareket olur. Evvelâ halkın oyu!.. Bakın
meselâ, Anayasayı bile halkın oyuna
sunduk... Atatürk de bunu anlamıştır.

— Hayır, dedim, Atatürk bunu böy-
le anlamamıştır... O der ki, Devrim,
gerçeği görenler dışında çoğunluğun
oyuna başvurularak yapılmaz.

Politikacı bütün pişkinliğiyle güldü:

lemde altüst ederiz. Doğruyu söyleyen
uzmanlara kolayca camur atılır. Kaldır
komünistler. Tinbergen Sosyalistler, plân-
cıların ne oldukları zaten malûm. Ya
bu memleketin hali ne olacak beyler?

Milletçe son çıkar yol olarak bel-
ğladığımız plân çalışmalarını çeşitli mü-
dahalelerle iğdiş edildikten sonra hangi
politikacının düşük çenesi bize yol gös-
terecek. Elleri deri görmesin, bu genç
yığıt başlarsın.

Çok çalışmışlar, emek harcamışlar,
güzel bir yapıt koymuşlar ortaya. Gel
gör ki türlü düşüncelerle ve belki de
«en azından bir şeyler yapabiliriz ümi-
diyle» asıl söylenmesi gerekli olanları
söylememişler. Örneğin kredi müessesesi
lerini ele alalım. «Türk Sosyalizminin
ilkeleri» kitabında bütün delilleriyle
ve misalleriyle ortaya serdiğimiz «Özel
Bankalar» yağmacılığı hakkında bir tek
satırcık bulunmadığı gibi türlü çeşitleri
ni ortaya koyduğumuz bu dalavereler
için «kredilerin ihtiyaca göre dağılma-
dışı, sağlam bankacılık ilkelerine bağlı
kalmadığı» ileri sürülerek milyonlar-
ca hiralık hileli kazançlar hakkında hiç
bir şey söylenmemiştir.

Keza Sigortacılık ve dış ticaret ko-
nularında da dişe dokunur bir gözleme
rastlayamadık. Bre yığıt gençler, bre te-
miz yürekli arslanlarım, mademki yap-
tığınız bunca fedakarlıklar işe yaramıy-
caktır, hari attığınız taş ürktüğünüz
kurbagalara değseydi...

Bir halk değimi der ki «akrep öler,
kuyruğu dök gider» daha gençsiniz. Mai-
lu ve aydınlık yarınlarında daha büyük
görevlere adaysınız. Aman kuyruğa dök
tutun. Dost sitemi olarak ileri sürdüğün-
müz bu düşünceleri iyi niyetle de ba-
ğışlayın. Türk Ekonomi Tarihi yığıt
çalışmalarının değerini saygıyla ana-
caktır. Yeter ki yılmayın, boyun eğme-
yin. Tanrı Türk toplumundan yanadır...

— Atatürk'ten çok ilerdeyiz beyim,
dedi. Atatürk sağ olsaydı, mutlaka bi-
zim gibi yapardı. Demokraside bir şeyi
zorla kabul ettirme diye bir kalde yok
tur ve de olamaz. Her şey halkın, ço-
ğunluğun oyu ile...

Siz olsanız ne derdiniz buna? Ben
sustum...

«Bir elinde cura...»

— Dinle, dedim, sana bir şey oku-
yacağım: «Sözün doğrusu şudur ki, öğ-
retmen adayları iyi bir programla önce
fikri gelişimini tamamlamalıdır. Sağlam
bir inanca sahip olmalıdır...»

— Kim demiş bunu?

— Dinle, okuyorum, «Bugün Millî
Federasyonun başında bulunanların tut-
tuğu yol memleket için, meslek için ve
meslektaş için zararlı bir çıkmaza sap-
lanmıştır...»

Gazeteyi çekti elimden:

— Kim bu be?

— Mustafa Cura... Ankara Öğret-
menler Derneği sayın Başkanı Mustafa
Cura...

Gazeteyi pakitleyip koydu bir ya-
na:

— Ne curası beyim, dedi, bak sana
meydan sağı gibi adam. Bir elinde cura,
çal vura vura, küçük hanım geliyor, bel-
kira kira... Hah hah hah

Sömürge kokusu

Son günlerde yine bir «Kutsal ilke-
ler» hikâyesi çıktı ortaya. Yakınca dâvâ
larımız harıl harıl lafîl dâvâlar, kutsal
söz dağıtıyorlar, halkı hadım ol-
vet ediyorlar.

Tuhaf değil mi?

Kurtuluş Savapından önce de oldu
du böyle işler. Kutsal sözün, kutsal
rük kokusu almış davacılar gibi hadım
vermişlerdi başımıza. Ne demektir, söz
burunlarına çürük kokusu ne demektir
derdiniz?

Ama, hiç de utanmaz... Kutsal sözün
geçerkin şöyle bir uğramıştı...

Hüseyin Korkmaz

Gümrüklerdeki bahşış rezaleti

GÜMRÜK VE TEKEL BAKANLIĞINA (T. K. B.)

Başlangıç ve İşin Mevzu'u :

İstanbul Gümrüklerinde iş sahipleri ve komisyonculardan alınan «bahşış» ve ya bir başka ve yaygın ismiyle «manifesto» mevzu'unda bu parayı veren muhteelif şahıslardan topladığımız malumatın, gümrük ve teskilat kanunlarının hazırlandığı şu safalarda tekliflerimizle birlik te Bakanlığa arzı ilzumlu ve faydalı mül talaa edilerek rapor tanzim cihetine gi dılmıştır.

Yapılan Tetkikat ve Edinilen Bilgiler :

Gümrükte iş takip edenler ve hattâ Bakanlığın bütün kademelerince bilinen belki vüs'atı ve mikdarı bakımından muhtelif kanaat ve görüşlerin bulunduğu bu mevzu'un aktüel bir tarafı yoktur.

Bazan spesifik cazan da advolerem esaslara dayanılarak örf ve âdete göre nisbeti ve şartları takarrür etmiş «mani festo», âdeta bu muayyen şartlara istina den memur tarafından şahsan ve alınan bir vasıtalı vergi mahiyetini kazanmıştır. Bu mahiyeti dolayısıyla nihai yüklenici si, nadir haller müstesna, daima müsteh lik olmaktadır.

Ticarî emtiaların hemen tamamı di ğer mal ve eşyaların mühim bir kısmı, gümrükte, mal sahibi adına gümrük ko misyoncuları tarafından tikiip ve imtaç edilirler. Biraz önce bahsettığımız nadir hallerden biri, fazla masrafa müteham mil bulunmayan küçük parti mallarda, müşterisine boş görünmek, pahacı tanım mamak gibi sebeplerle hareket eden ko misyoncuların ödediği bahşışın bir kısmı nı komisyon ücreti içinden ayırarak, kül feti, ayırdığı bu miktara isabet eden ge lir vergisiyle birlikte kabullemesinden ibarettir. Diğer bütün hallerde bahşışler masraf adı altında tüccara, oradan da ma liyetci olarak ve satış kârı dolayısıyla bi raz daha artırarak müstehlike intikal etti rilmektedir.

Bütün ticarî emtia aynı şekil ve şart lardan geçip piyasaya geldiğinde, bahşış, rekabet fiatına tesir edip bir kısım tica ret erbabını mutazarrır kılan bir faktör olmamaktadır.

Tetkikatımıza, gümrükteki bütün muameleler değil sadece ithal muamele leri esas alınmış, hiç bir hata ve noksa nı bulunmayan bir giriş beyannamesi muhteviyatı esya için İstanbul dahilinde ki muhtelif gümrüklerde ödenen bahşış in hakikata en yakın mikdarı tesbite ça ğılmıştır. Bu bakımdan, ihilâfsız bir ithal muamelesinin mutat yolu dışında kalan servislerden bahsedilmemiş. Ba kanlığımıza bağlı bulunmaması sebebiyle de tasima, boyalama ve muhafaza gi bi hizmetleri ifa eden P.T.T., Denizcilik Bankası ve Devlet Demir Yolları memur ve hizmetlilerine ödenen bu kabil pa raların kaydına ilzüm görülmüştür.

Gümrük muamelelerini takibi mes lek ittihaz etmiş ve kazançları dolayısıy la istikballeri memurlarla kurduğu iyi münasebetlere bağlı olan gümrük komis yonları yerleşmiş tramitli bozarak me murun kendisine glikük çıkarmasına se bebiet vermemek ve işlerini en kısa za manda bitirerek iş sahibi nezdinde iti bar kazanmak veya kazandığı itibarı mu hafaza etmek için bahşış vermekten çekin memektedirler. Kaldı ki bu paralar, yu karda temas bulunduğu vehile kendi mua melelerinden de çıkmamaktadır. Ancak, ithal muamelelerini, masraflar kendisine ait olmak üzere muayyen bir yüzdeyle ta kip eden komisyoncuların, bilhassa itha lâtin durgun devirlerinde, aynı esas ve nisbete göre ödemeye mecbur kaldıkları bu paralardan mutazarrır oldukları ve fakat lehlerine bir durum yaratmaya im kanları bulunmadığı ifade edilmiştir.

Beyanname sahibinin, gümrük komis

yoncusunun tavassutuna ihtiyaç görmeden bizzat gümrük muamelelerini takip etti ği haller hem adeden tem de ithal olun mak istenen malların kıymet ve mikdarı bakımından büyük bir yekûn tutmamak tadır. Ekseriyetini bedelsiz ithalâtın tes kil ettiği bu durumda, kambiyo müsaade si ve esya bedelinin takdire dayanması sebebiyle mükellefin direkt menfaati ve bu yolla vergi kaçırmayı açık gözük sa yan yaygın kanaat, beyanname sahibini memurla anlaşmaya teşvik etmekte ve mükellefin ya kambiyo mevzuatı itibariyle le teminine imkân bulamayacağı bedelsiz ithal müsaadesi ya da kaçıracağı vergi mukabilinde muayyen bir meblağı bahşış olarak ödemesini kârli bir muamele şek line sokmaktadır.

Hal ve tavır veya mevcut durumu iti bariyle tehlikeli olabilecek mükelleflerin muameleleri ise normal tempoda ve mu kabilinde herhangi bir bedel talep edil meksizin yapılmaktadır. Ancak, bu kabil muamelelerin nisbeti memurlar lehinde bir istidilâle veya hükme esas olabilecek miktarda değildir. Bîlâkis, muayyen meb lağın dâiminde ödenen bahşışlerin komis yoncusunun suratına ırfatılması gibi dav ranışların nadir vakalardan olmadıği ifa de edilmiştir ki memurun bahşışe atfetti ği mâna bakımından calibi dikkattir.

Normal bir muamele dolayısıyla bah şış alan memur nisbetinin çok yüksek ol masına rağmen, kaçakçılık ve ceza gibi şahsi ve mali takibi gerektirir durumlar da bu nisbetin bir hayli düştüğü anla şılmaktadır. Böyle muameleler için belir li yer ve memurların tercih edildiği ve ya büyük menfaat mukabili memur elde sine şahıslığı beyan olunmuştur. Esa sen, bahşış yoluyla maaşının çok üstün de külfetsiz bir gelir sağlayan memurun kendisini ve kazancını tehlikeye atması yüksek meblağların teminine veya en az zararla kurtulacağına inandığı bir mua mele şeklinin varlığına vabestedir.

Gümrük Kanununun 148 nci madde para cezası dolayısıyla ekseri muayene memurlarının, alacağı ceza paralarının hakkında tahkikat yapıldığı ahvalde yaşa yışını ve aktifini kamufle edeceği düşün cesiyle, mükellefle anlaşma yoluna git meyi tercih etmedikleri öğrenilmiştir.

Görüştüğümüz alâkahlar, ödedikleri paraları memur ismi zikretmeksizin ma sa ve servis itibariyle vermişler, pürüzlü ve olur'a bağlı muameleler sebebiyle te mas ettikleri âmir durumundaki memur lar hakkında ve ödenen paraların arala rında muayyen bir sıra ve nisbete göre taksim edilip edilmediği hususunda açık lamada bulunmamışlardır. Ancak idare âmirleri hakkındaki kanaatlar bir kaç is tısna dışında menfidir. İstanbul gümrük lerinde bahşış almadan iş gören idare âmir ve memur âdedinin parmakla sayı lacak kadar az olduğu ve bu kanaatte ittifaq edildiği eserle öğrenilmiştir.

Aşağıya gümrük müdürlükleri itiba riyle çıkardığımız liste, 100 kiloluk 1 san dık ithal esyası için ödenen mutat mik darları göstermektedir. Malın sif kıyme ti en fazla 1000 lira kabul edilmiştir. 20 kilodan fazla posta kolisi olamayacağı için esya posta gümrüğünde normal bir koli şeklinde düşünülmüştür. Yeşilköy gümrüğündeki bahşış miktarlarının yük sekliği, kabul edilen ağırlıktaki bir esya nın hava nakliyatı dolayısıyla parti mali -tünde muamele görmesindenendir.

GİRİŞ GÜMRÜĞÜNDE

1,00 TL.	(Beyannamenin kabulü dolayısıy la)
2,00 ₺	(Rejim ve kıymet kontrolünü yapanlara 1'er liradan)
1,00 ₺	(Manifesto ile karşılaştırma ya pana)

1,00 ₺	(Teselli için)
1,00 ₺	(Beyanname üzerine numara törle numara vurana)
0,50 ₺	(Kurullara havaleyi bir deftere işleyen kolcuya)
10,00 ₺	(Muayene memuruna)
1,00 ₺	(Vezneden önce permi müddeti ne bakan memura)
1,00 ₺	(Veznedara)
1,00 ₺	(Ambardaki gümrük memuru na)
1,00 ₺	(Ambardaki muhafaza memuru na)
21,50 ₺	

SİRKECİ GÜMRÜĞÜNDE

2,50 ₺	(Kabul ve kontrolü yapan bir memura)
2,50 ₺	(Manifesto ve teselli yapan 1 memura)
10,00 ₺	(Muayene memuruna)
1,50 ₺	(Vezneden önce permi müdde tine bakan memura)
1,00 ₺	(Veznedara)
1,00 ₺	(Vezne makbuzunu tanzim eden memura)
2,50 ₺	(Muhasibe)
1,50 ₺	(Ambardaki gümrük memuru na)
1,50 ₺	(Ambardaki muhafaza memuru na)
24,00 ₺	

HAYDARPAŞA GÜMRÜĞÜNDE

1,00 ₺	(Kabul ve kontrol için 1 me mura)
2,50 ₺	(Manifesto uygunluğu ve teselli için 1 memura)
10,00 ₺	(Muayene memuruna)
1,00 ₺	(Vezneden önce permi müddeti ne bakan memura)
1,00 ₺	(Veznedara)
2,50 ₺	(Muhasibe)
1,00 ₺	(Ambardaki gümrük memuru na)
19,00 ₺	

YEŞİLKÖY GÜMRÜĞÜNDE

2,50 TL.	(Kabul ve kontrolü yapan 1 me mura)
2,50 ₺	(Manifesto karşılaştırmasını ve teselli yapan 2 memura yekûn olarak)
25,00 ₺	(Muayene memuruna)
1,50 ₺	(Veznedara)
1,00 ₺	(Vezne makbuzunu tanzim eden memura)
5,00 ₺	(Ambar memuruna)

GALATA YOLCU SALONU GÜMRÜĞÜNDE

2,50 ₺	(Kabul, teselli, kontrol için)
20,00 ₺	(Muayene memuruna)
1,50 ₺	(Veznedara)
24,00 ₺	

POSTA GÜMRÜĞÜNDE

1,00 ₺	(Tahakkuk varakasına pul ya pıştırma memura)
10,00 ₺	(Muayene memuruna)
11,00 ₺	

Yukarıdaki miktarlara Yeşilköy için sadece açıcı ve taşıyıcılara diğer gümrük ler için bunlardan başka ambar, vezne, makbuz muameleleri dolayısıyla alâkah teskilât memur ve müstahdemlerine öde nen paralar dahil değildir. Yeşilköy am barı gümrükçe işletildiğinden ambar me murlarına verilen bahşış ilâve edilmiştir. Ancak, ambar ücretinin tahsili iş ile, Denizcilik Bankasında olduğu gibi, ayrı

bir servis uğraşmadığından bu muamele için ödenen herhangi bir meblağ Yeşil köy'de mevzu bahis değildir.

Esga en kısa zamanda çekilmek isten diği ahvalde tediyası gereken bahşış daha da artmakta, şekle ait noksanların ihhal den sonra ikmalî ayrı bir ücrette tâbi ol maktadır.

Gümrük vergisinin % 15 i şeklinde tahsil edilen Belediye hissesi esya kıyme tine nisbet olunursa—ki (en fazla tatbik edilen gümrük vergisi nisbetleri % 5 ile 60 arası kabul edilmiştir.) % 0,75 ilâ % 9 gibi bir yüzde bulunur ki ambar mas raflarıyla beraber esya kıymetinin % 2,5 ilâ 4 fine balığ olan bahşışın Ruhtım Res mi'nden daha fazla ve Belediye Hissesi ne yakın bir yekûn tuttuğu gerçeği açık ça ortaya çıkar.

İstanbul gümrüklerinden yapılan itha lâtin mecmu kıymeti düşünülürse, bu gerçeğe verilecek ehemmiyetin derecesi kolayca anlaşılır.

Netice ve Teklifler :

Tetkik konusu olarak ele aldığımız hususun, normal ve pürüzsüz bir ithal muamelesi dolayısıyla ödenmesi gereken bahşış olduğunu yukarıda söylemiştik. Bu bakımdan tesbit ettiğimiz ve esya kıyme tinin % 2,5 ilâ 4 ü şeklinde hesapladığı mız bahşış nisbetinde Hazine aleyhine yapılan gayri kanunî muameleler dolayısıy la ödenen paralar yoktur. Eksik vergi ve az döviz yoluyla, ihracat ve ithalâtın tümünü nazara olarak, Hazine zararını hesap imkân bulunsaydı, eminiz tedbir ler için gerekli mali külfet, bahşışın va him nisbetine rağmen, daha kolay katla nırdı.

Gittikçe yaygın hale gelen ve memur vazife ve ahlâk telâkkilerini yokeden veya ancak ağır suç mahiyetindeki hâdi se ve davranışları ahlâksızlık hududu içinde görmeyen normal olduğu kanaati ni sabitleştiren bahşış mevzu'unda, sebe bi, asgarî yaşama şartlarını sağlamanıya cak kadar düşük bulunan memur maaş larında aramanın ilk ve en kolay izah tarzı olduğunu biliyoruz.

Topyekûn bir islah tarzının siyasi ve mali güçlükleri dolayısıyla tatbik imkân ve şansından mahrum olası, bizi bütçe ye en az külfet yükleyecek hal tarzları üzerinde durmaya sevketti.

Bu cümleden olarak mükellef veya temsilcisiyle devamlı temasta bulunan ve vazifesini ihmal ve suistimal ettiği takdir de en fazla tehlike yaratacak muayene sı nımı, mali imkânları değişik bir kadro içinde yeniden teskilâtlanmasını, sağluya çağı faydaların büyüklüğü nisbetinde bir mali külfete ilzüm göstermeyeceğini diğ şünerek uygun ve şimdilik yeter mülalaa ettik.

Ekseriyetinin 25 ilâ 50 lira aslı maaş lı kadroda bulunduğu bu sınıf gümrüğün belkemiğini teşkil etmektedir. Ancak fi se mezunlarına muayene memuru olma hakkını tanyan ve kısa bir müddet ön ce tatbikata konulan Bakanlık kararının müsbet bir adım olmakla beraber mese keyi halledecek mahiyette bulunmadığına inanıyoruz. Zira mevcut memurların aynı maaş durumuna tâbi ve her kurs devresinden mezun olan mabdut sayıda lise tahsilli memurla takviye ve islahâ gütmenin avutucu mahiyette yamama bir tedbir olacağına kanılız.

Bu sınıfın, üniversite mezunları için den, lisan durumu ve bitirme derecesi gibi kolay kıstaslarla seçilip, kısa bir kur su müteakip yetiştirilecek memurlarla bir anda ve tamamen değiştirilmesi ge rektigini düşünüyoruz. Ancak, bu düşün cemizin, devamlı olarak ve 35 lira şeklin de bir yömüyle takviye edildiği takdir de müsbet netice vereceğini kabul ediy o raz. Aynı şekilde vazife gören teftiş he yetleri ve hesap uzmanları gibi kurubis

Sayın İnönü!...

İsmet Paşayı tanır mısınız?

Dişleri Bakanı İsmet Paşa'nın 1923 yazında Lozan'dan getirdiği şeref belgelerinde adli ve ekonomik kapitülasyonların kalkacağı, Türkiye'nin kendi kendine yeteceği, kendi kendini yöneteceği, ulusal sınırlar içinde yer alması ve yer üstü kaynaklarını kendi çalıştıracağı, Türk işçisinin alması teri, bileğinin emeği, kafasının vermi bedelini alacağı, sadece kendi devletine, kendi Hükümetine vergi ödeyeceği, Meriç'ten Ağrı'ya kadar genişleyen toprakların Türklerin olacağı, sınıfsız ve imtiyazsız bir kitle doğacağı kayıtlıydı. Bu demektir ki, Bandırma — İzmit demiryolunda artık Türk işçisi Fransız çavuşa selâm durmayacak; İstanbul tramvaylarının geliri Galata bankerlerinin alacaklarına yatırılmıyacak, Türkün kömürünü, hem de Türk işçisinin sırtıyla, Hollanda milyonerleri çıkaramıyacak. Türkün kaniyle ortaya koyduğu bu gerçeği Lloyd George da, Lord Gürzon da, Ek selâns Venizelos da, Mösyö Pelle de, B. Musolini de kabul etmek zorunda kalmışlardı.

Şeref belgeleriyle Ankara'ya döndüğü üstünden bir kaç yıl geçti. Yabancı şirketlerin işlettiği Kömür Havzasını devletleştirilecekti, Türk işçinin başına Türk çavuş, Türk şefporyon, Türk Mühendis ve Türk Müdür koyacaktı. Yalnızda Ekonomi Bakanı Mahmut Celâl Bey de vardı. Öyle bir Ekonomi Bakanı ki, İsmet Paşa ayağını bir taşın üstüne koysa o da koyuyor, şapkasını çıkarsa o da çıkarıyor, almasını terini silecek olursa o da elini mendiline atıyordu. Zonguldaklı kömür işçisi, bu derece başarılı bir taklit oyununu ilk defa o Ekonomi Bakanında seyretmişti.

İsmet Paşa yanındakilere:

— Bana işçi elbisesiyle başlık getirin, ocağa incecğim, demişti. Mahmut Celâl Bey:

— Bana da getirin, dedi.

Kömür kuyularına indiler. Başbakan, işçinin çalışma şartlarını, bir kilo kömürün yeryüzüne nasıl çıkarıldığını gördü. Yeryüzüne çıktıkları zaman Başbakan, işçiden ayırt etmek zordu. Yük sekçe bir taş aradı, bulunca üstüne sıçradı. Halkçı bir Başbakanın, kullandığı ilk halk kürsülerinden birisi olan taş, birkaç yıl öncesine kadar Gelik'deydi. Binlerce işçi, alımlarından çenelerine doğru süzülen kömür çamuruna aldırma dan, Başbakanlarını dönmek için put kesilmişlerdi. Paşa konuştu:

— Ecnebi şirketin ilgilileriyle görüştüm. Yarın sabahattan itibaren bütün Türk işçisine çorba verilecektir..

Binlerce şapka havada uçuşuyor, ortalık «Yaşasın» diye inliyordu. Sadece çorba ne demektir? Bunu, Hollandalıların idaresinde kömür çıkaran Türk işçisi anlıyabilirdi.

Ertesi gün çıkarılan sıcak çorbayı, daha ertesi günler ve yıllar öyle yemeği, akşam yemeği, sıcak banyolar izledi. Kömür havzası devletleştirilmişti. Artık Hollandalı mollandalı yoktu. İsmet Paşa Başbakanı.

İkinci Dünya Savaşı yıllarında, havza, işletilememek tehlikesine düştü. Dış ülkelerden maden direği gelmiyor, işçi bulunamıyordu. Kömür damarı netemeliydi. Bir defa ocak kapandımı, yeniden işletmeye açmak ya zor, ya da mümkün değildi. Sosyalleştirmeğe gilmekten başka çare yoktu. İhsan Soyak adında bir Maden Mühendisi, yedek subaylıktan özel surette terhis ettirilip tam yetkiyle Zonguldak'a gönderildi. İsterse Bolu ormanlarını kesip maden direği yapacak, tek kömür damarı işliyecekti. Ya

işçinin sağlanması? bir yasa çıkarıldı, o evvarda silâh altına alınabilecek yaş takileri kömür ocaklarında çalışmakla «mükellef» tutuldular. İsmet Paşa Cumhurbaşkanı idi.

Savaş bitmişti. Devletçi Hükümet, Zonguldak havzasına aynı önemi vermez devam etti. İşçiler için pavyonlar, memur ve mühendisler için pansiyonlar, müşterek yemekhaneler, işçi ve memur aileleri için de blok apartmanlar inşasına başlandı. Demokrat Parti muhalefeti için «bu şekilde müşterek yaşama malûm memleketlerde vardır, C.H.P. iktidarını yaptığı, işçileri doğrudan doğruya o hayata alıştırmaktan başka bir şey değil dir» tarzında çok iğrenç propagandasına aldırış edilmedi. Hükümet, devletçi politikada kararlıydı.

Nasılca on yıl sürebilen D.P. nin gündelik politikası, 27 Mayıs şamarıyla iflâs edince, İnönü'nün yeniden sorumlu mevkie geçerek, eksik bıraktıklarını cesaretle ve son fırsat bilerek tamamlamaya inananlar çoktu. Onun devletçiliğine, sosyal adalet inancına güveniyorlardı. Neyle karşılaştılar? Hepimizce bilinen şey: Bir Morrisson şirketiyle. Sosyalizm şöyle dursun, İnönü, devletçiliği bile diri diri gömen bir politik kanun şampiyonu kesildi. Ankaralılar, Lozan'dan şeref belgeleri getiren İsmet Paşanın artık Alican'ın arabasına bindiğini görür ve bilir oldular. Hiç de küçümsemediğimiz olaylar karşısında İnönü «esef etmek» le yetiniyor, günleri geçiştirmeğe çalışıyor.

Kendisinin daima sonradan anlaşıldığını söyleyen Sayın İnönü'ye biz, yılların ardında kalan İsmet Paşayı tanıyıp tanımadığını sormak, unuttuysa hatırlatmak ve hiç değilse o İsmet Paşayı anlayıp anlamadığını sual etmek istiyoruz.

İsmail Nafiz ALKAN

lardaki süstimal nisbetinin fevkalâde düğürlüğü ve bu nispetin istikrarı, kabulü müzlün nedenlerini izaha «izum bırakmıyacak kadar açık ve kuvvetli bir misâl dir.

Mevcut ve 250—300 arasında olan muayene memurlarını diğer servislerin takviyesinde kullanmak hâz zaman mümkündür. Yüksek gelirlerle yaşamaya alışmış bu memurlardan emekliliğine uzun zaman bulunan büyük bir kısmının, tekrar aynı tahşiş vasatına dönemiyeceklerini anladıkları takdirde, istifâ edecekleri büyük bir ihtimâl dahilindedir. Böyle olmasa bile, yeni istihdam dolayısıyla ihtiyaç dışı görülen memurların Tekel Genel Müdürlüğü teşkilâtında da çalıştırılması düşünülebilir.

Buna inzımanen, mükellefle devamlı temasta olup beyanname üzerinde herhangi bir muamele içre eden memur adedini asgariye indirip bu muameleyi muayene memuruna yaptıracak bir organizasyonun teşkilî de şart görülmektedir.

Bu değişiklikler sebebiyle çıkması melhuz ve fakat kısa oir devrede düzelmesi mümkün aksaklıklar ehemmiyetli merkezlerde teşkil olunacak danışma kurulları vasıtasıyla ve Müfettişlerin ikinci muayeneye tehsif edilecek çalışmalarıyla kolayca halledilebilir.

Muayene sınıfının üstünde bulunan müdür ve müdür muavini gibi makamlarında 148 nci madde para cezasından ayrılan Bakanlık hissesi kanakıyla — ki bu nua halen muayyen gümükler için tatbikat vardır— tatminal veya İstanbul gibi çok mühim merkezlerde bu makamların münavebeyle Müfettişlerce tedviri suretiyle takviyesi, doğacak hoşnutsuzlukları önleme bakımından gerekli müteallâ edilmiştir.

Bu meyanda, bir iki merkezden başka bulunduğ her yerde herhangi lüzumlu bir hizmeti görülen-yen Gümrük Muhafaza Teşkilâtının da, bugünkü pasif ve emek ve para sarfından gayrı bir iş olma şekilden kurtararak reorganize edilmesi veya tağıvî cihetine gidilmesi hususuna da, bir cümleyle de olsa, temast faydalı buluyoruz.

Arz ederim

YÖN, 21 KASIM 1962

Basın'ın dertleri

27 Mayıs sonrası kanun ve kararlarından pek çoğunun İsmet İnönü'nün şekli demokrasisi devrine ikinci defa girildiği günden itibaren teker teker yokedildiği malûmdur.

Bugün MBK devri kanunlarından kazara ayakta kalmış olan pek idlâni bir kaçından iki tanesi daha, tehlikeye girmiştir. Bunlar, Türk Basın hayatıyla yakından ilgili olan 195 ve 212 sayılı kanunlardır. 27 Mayıs karşı cephe ile menfaat cephesi bugün el ele bu kanunların da başını yemek için işbirliği yapmış durumdadır.

195 sayılı kanun, Resmi ilân ve reklâmların, kuruluşunda tarafsızlığa bilhassa dikkat edilen Basın İlan Kurumu tarafından gazetelere belirli ölçülerle dağıtılmasını sağlayan kanundur. 212 sayılı kanun ise, Basın mesleğinde çalışanlarla çalışanların münasebetlerini düzenleyen, bilhassa fikir işçilerinin, işverenlerin şahsî politika ve hürsârlarının estri olmasını önlemek için konulmuş bir kanundur.

Şimdi bu kanunlara karşı geniş bir kampanya açılmıştır. Daha doğrusu, daha çıkarıldıkları gün geniş tepkilere yol açan bu kanunlar o günden bu yana hep alttan alta bahatlanmış, ama bu gün artık zemin çok müsait görüldüğünden açıkça hücumu geçilmiştir.

Burada bir noktayı tesbit etmek lâzımdır. Önce iyice tesbit edilmesi gereken gerçek şudur: 27 Mayıs öncesi basını ile bugün kü basının dertleri arasında bir benzerlik yoktur. Gerçi basını o gün olduğu kadar, bugün de pek çok derde malûldür ama, dünkü ve bugünkü dertler mahiyet itibarıyla tamamen değişik tir.

27 Mayıs öncesinin dertlerini şöylece özetlemek mümkündür: Partizan bir idare, gazetelerin kâğıt ve ilân kontenjanları ile rahatsız oynamakta, istediğine kâğıt ve ilân vermekte, istemediğine ne vermekte idi. Gazeteler en sudan bahanelerle toplatılabilir,

gazeteciler, «suç işleyebilecekleri» gerekçesi ile tevkif edilebilirlerdi. Ceza kanunlarının maddeleri yetmediği için özel bir basın kanunu çıkarılmış, ağır cezai müeyyideler getirilmişti. Kısaca, Devlet basına karşı tarafsız değildi ve çeşme muslukları da bu tarafsız olmayan devletin elindeydi.

Bugün artık kâğıt kontenjanlarının tahdidî bahis konusu değıldir. Resmi ilân ve reklâmlar ise, fikir işçisinden işverene, tarafsız üniversite mensuplarından, ilân şirketleri temsilcilerine kadar basının bütün kolları ile ilgili insanların bir araya geldiği ve hükümetin azınlıkta olduğu bir kurulun elindedir. Belirli ölçülerle çıkan her gazete, politik tondaasına bakılmadan resmi ilân alabilmektedir. Ceza kanununun sırtına bindirilmiş kanburlara benzeyen basın kanununun ceza maddeleri ise kaldırılmıştır. Artık gazete kapatılmak hemen hemen imkânsızdır. Toplatmak ise eskisine göre daha güç.

Ama basının yine de bir takım dertleri var. Bu dertler kendilerini daha yeni yeni hissettirmeye başlayan kapitalist düzenin dertleridir. Söyle ki, Babâîden başlayan ve derece derece Ankara, İzmir basınından sonra bütün Anadolu basınına da sirayet eden bu dert, bir krizdir. İstanbulun iki üç büyük gazetesinin devâsâ mücadelesi, Ankara gazetelerini, bu arada da tağramın küçük gazetelerini yavaş yavaş yıkmaktadır. Dev tesisler, beş-on milyon çok üzerindeki sermayeler, sadece opinyon gazetesi hüviyeti taşıyan gazeteleri tehdit etmektedir. Kadro besleme, belirli bir tirajın altına düşmeme, çalışanların sigorta ve vergilerini zamanında ödeme yükümlülüklerinin yanında, özel ilân ve reklâmların büyük tiraja akması, kâğıt fiyatlarının yüksek olması, baskı tesisleri kurma imkânlarının kullığı ve zorluğu, bütün bunların ötesinde de büyük tiraj gazetelerinin dağıtımına yaratıkları rekabet, küçük gazeteleri bu arada opinyon gazetelerini şiddetle sarımsakta ve kapamaya zorlamaktadır.

Basının gerçek dertlerinin sebeplerini görmeyenler ise, eski yağma devirlerinin ve alabildiğine kâr etme bağıboşluğunun etkisi altında hücum oklarını 195 ile 212 sayılı kanunlara çevirmiş durumdadırlar. Niyetleri, besleme basını, kiraalık kalemleri bir kere daha hortlatılmaktır. Bunlar bilmemektedirler ki, bu iki kanun kalksa bile, basında ağırlığını hissettiren kriz geçmeyecek, giddetini daha da artıracaktır. Yani, bol parası olandan başkasının fikrini söyleyememe tehlikesi gelmiş kapıya dayanmıştır. Asıl buna bir çare bulmak lâzım.

İlhami Soysal

**Bir köy çocuğu olan ressam
Balaban, hayat hikâyesin i ve resim
anlayışını kendi kalemiyle anlatıyor**

Balaban Kendi kendime

EKİN BİÇEN KÖYLÜLER

Çalışırken, konuşurum kendi ken-
dime. Yaptıkça, konuştukça, ya
şantılarım yüze gelir derinlerden.
San'ata dair hiç bir şeyi kendimde sak-
lamak istemediğim için kekeleyişim bu
sözleri birer not halinde yazmağa başadım.
Notlar halinde ilerleyen yazıların dahi bir
başlangıcı, bir temeli olmalıydı.
Öyleyse, öncelevin çevremden ve kişi-
liğime etki eden bazı olaylardan bahsedec-
ğim. Sonraları üslup ve san'attan.
Çevrem ve başımdan geçen olayla-
rın kişiliğimi meydana getirdiğini zannediyo-
rum.

Çevrem köy yeri olduğundan ve hâlâ
köyde oturduğumdan, köyün kişiliğimle o-
lan bazı yönlerine değineceğim

Resim ve çevre

Köy yeri sıcak olur, köy yeri soğuk.
Bütün köyler birbirine benzer. Kış gelince
köyler baskı altında kıpırdamaz donmuş
gibi. Sadece evlerde kadınlar nakış ör-
erler. Öküzler damda, gocuklar kundakta,
erkekler kahvelerde ve köy okullarında ve bi-
rer Hitt rölyefleri gibi dururlar. Bu ha-
reketsizlik kişiyi ağır, sıkak, ve hasın yapar.
Bazan bizim bu toprakların altından
geçmiş kavimlerin kullandığı araçlar çık-
maktadır. Geçenlerde, belki bir Bitinya'lı
ya ait olan mezarları çıkan, bel, çapa, ta-
kım taklavat bu gökâli araçlara çok benze-
mekte idi.

Kış insanları da hayvanları da bunal-
tır.

Havalar ısınmaya yüz tutunca hasarat-
lar yer yüzüne çıkar. Danıdan dışarıya çı-
kan öküzler oynayıp bögürürler. Köylünün
kıpırdanış küçük canlılarla beraberdir.

Altı ay önce dama attığı araçlarını
çıkartır köylü. Üçbin senelik yıkılmış bir
mezardan çıkarır gibi: İşte kara saban, işte
boyunduruk, bu kazma, bu kürek, övünde
re ve döven.

İnsanla doğanın kavgası her yıl Mart
ayında başlar. Kasıma doğru hızını kaybe-
der. Beter bir kavgadır bu. Güneş çalınca
toprağa duman tütmeye başlar. Bütün hasa-
rat yer yüzüne uğrayıp dururken, tohum
durur mu, tohum. Çakırğa tohumu, deve
diken, kaynana dilli, kayış kran, kara yan-
dık, köy göçüren ve syrik. Toprağı atıp ha-
şından güneşe çıkmışken karşı durur kara
saban.

Köylü, sabanları eşeğe asınca, öküzleri
önüne katınca, dışardan görenler فکرer. İş
te ceğe böyle gidilir.

Bu ilk kavgaya pek uzun sürmez. Mart
sonraları Nisan güneşi, toprağın nemini ka-
çırır. Deve diken, çakırğa falan derken, ka-
ra toprak hepsinden beter kuruyunca, ne
sökülür ne kopar. Her tarladan bir ses, bir
söğme. Cengi kimin kazandığı belli de-
ğildir daha. Çeşit işler ardardına: Bel, çapa,
ekin biçme, demet çekme, harman derken
tohum ekme gelir. Bu beter işleri dışardan
gören seyirciler köylünün haline acırılar.

Mal canın yongasıdır demişler. Her
köylünün bir parça tarlası var. Can mala
sıkı sıkıya sarılır. Ne kadar hızlı çalışırsa
o kadar güçlü ve neşelidir köylü. Tarlalar
da türküler ve koşmalar söylenir. Mirastan

mirasa bölüne bölüne avuç içi kadar kalan
tarla sahipleri de yorganını usulü ile dürer
ve omuzuna attığı gibi yalın gurbet eline.

Ayngacılık

San'atımla ve kişiliğimle ilişkisi olan
su olayları anlatmanın gerek:

Köylüler, «İnsan kendi malının hırsızı
dır» derler...

Ve topladığı tüfünün onda birini ka-
çak satarlar. İri kendir koncalarından da
esrar çıkarmış. Tüfünleri ve kendir konca-
larını alıp başka köylere satmağa giden
ayngacılar vardır.

Yıl 1937. Onaltı yaşlarımda ya varım
ya yokum. Kendi malımı kendim sata-
lım dedik, düştük yollara. Dört kişi idik.
İkisi tecrübeli ayngacı ikimiz acemi... Dağ
başında büyük bir in. Kar yağdığı zaman
ikibin koyun almış kersi. Dağ başında
kocaman bir kovuk. Her yerden görünür.
Önüdeki kayalar birer heykel. Aşağıdaki
uçuruma ha düştü ha düşecek.

İçeriye yeni girmişlik, işe yeni başla-
mışlık. Gecenin içinden bir silâh patladı.
Bütün dağlar bu sesi aldı ve verdi. Bir, bir
daha, elli silâh birden patladı...

Bu çemberi yarıpta kurtulmak hüner
değildi, çünkü bizde de silâh vardı...

Yıl 1937 Aralık. Dayak atmanın bir
kaç türlü usulü varmış. Jandarmenin bildi-
ğini, öğrendik. Dağ başı olacaktı. Ve de
dere şarıl şarıl akacaktı...

Bizim köyün üst başında bir dere var-
dır. Kayadan kayaya çarpar suyunu. Adını,

sarp dere koymuşlar.

Önde bir jandarma ortada ben, arka-
da bir başkası... Yıl 1937 Aralık. Kış köy
lüyü sıkı bastırılmış. Ortada ben, önde ve
arkadakiler silâhlı. En arkada anam başka
kimsecikler yok... —Bir varmış bir yok
muş derler. Günün birinde, Teccal çıkınca,
ve de ameli bütün olmıyanı alır götürür-
ler... Ortada ben ve en arkada anam. Pen-
cerelerde insan yüzleri... Ve Teccal çıkan-
ca, kimin ameli bütün değilse o da gitti gi-
der.

Kayadan kayaya çarpıyordu suyunu
sarp dere. Önce ayaklarım suda, sonra ha-
vada. Kayadan kayaya çarpıyordu su kendi-
ni. Önce su. Sonra hava.

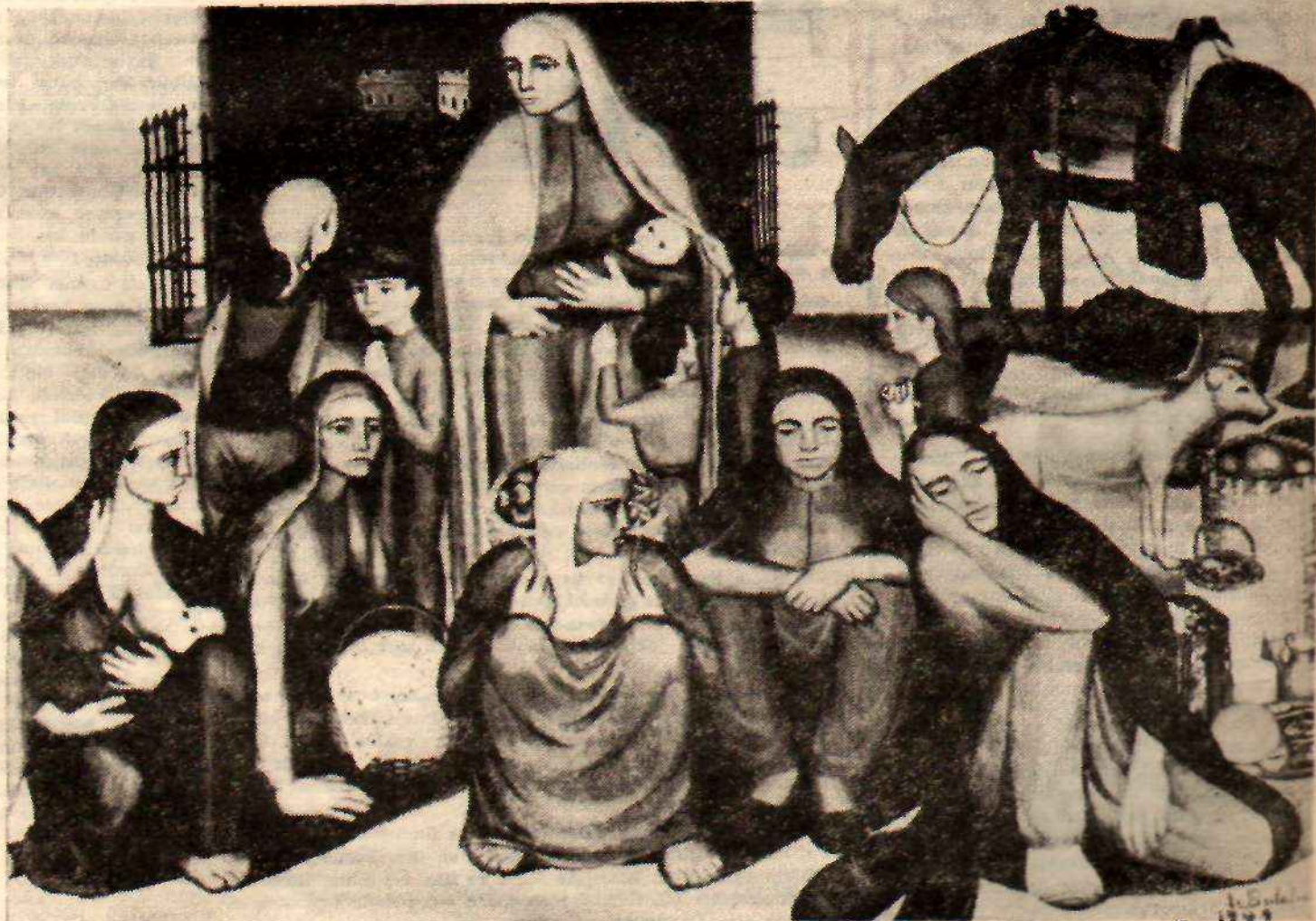
Hapishane

Hapishane dışardan beter görünür. İ-
çinden bir başka, yabancı. Korkar insan.
Kuyunun dibine düşmüş gibi gelir öncele-
ri. Sonraları hep burada doğup büyüdüğüm
zanneder kendini insan.

Hapisten kurtulmak için bir çok çare-
ler ararız: Namaz kılip dua etmek, kaçmak
için uğraşmak, atelyelerde çalışıp vakit ge-
çirmek. Vakit geçirmek için en iyisi kumar
oynamakmış, ama kulak asma. Kavgaların
en çoğu kumar başında olur...

Maltaların eni dar, boyu kısadır. Hitt
rölyefleri gibi durup volta atar mahpuslar.
Efeler volta atarken, herkes savulur gider...

Her gün çeşit çeşit eşyalar satılır hapis-
hanede. Çeşit çeşit tellâllar gezer, bağırır
durmazdan. —Bu yorgan, bu yastık, bu po-

HAPISHANE ÖNÜNDE KADINLAR

BALABAN

virir.

Azılı bir efeyi yedi kişi bir araya gelip öldürmüşlerdi. Artık hapishane yedi kişilerin elinde idi.

Bizim arkadaşlardan birine, birşeyler oluyordu. Efelerle volta atmaya başlamıştı.

Dalmışım. Nişanlımın resmini yapıyorum. Arkama bir eşek tepki, zannettim. A tlmak için geriye dönünce üç bıçak birden parladı; o anda üç yara almıştım arkamdan. Biri, bizim ayıncacı arkadaşlardan. «O kıızı ben alacağım d'ye başlıyordun.» Ya nımdaki iki kişi yabancı...

Sene 1941, sırtıma çıkarılmış hapisten dediler. Ben ayrılmıştım. Tanıdıkları için köylüye, çizdiğim resimleri gösterdim. Ve kahvede model aldım birini karşısına. —Benzedi diye başıyıp şaşılacak köylüler.

Düğün tedariki uzun sürmedi. Kızı, baş talarımın kaçırmasından korkuluyordu. Ben alacağım bu kıızı diyordu beni vuran. Bizim aile dayatıyor namımız elden gidecek di-yti.

Düğün başlayıp gelin ata binince, işin rengi değişti. Allah beterinden saklasın benim efe azımtı. İki tabanca dört bıçak beş kılıç fışkırarak parladı. Efenin sakası yoktu belbette, gelini, çibindiriktan aldığı gibi yallah götürcekti. Önce beni temizlemek için bizim eve kurşun sıktı. «Çık diye bağırıyor bana, güveylek elbiselerini ben giyeceğim». Çiğneyi kapınca tetiklere basma ya vakit bırakmadılar düğün evindeki kadınlar.

Gözümün önünden hiç gitmiyordu hapishane. Kuyunun kenarındaki taşlar gibi anan yüzleri.

Ben çekildikçe o, üstüme geliyor. Çeşitli şekillerde öfkeleniyordum.

Sene 1942 Kasım ayındayız. Yine üstüme geldi yine geri çekildim ve öfkelenim. Ve de sabrım tükendi. Bu defte hepsinden beteri. Nasıl oldu bilmem bizim ortası karıştı önce bizim tabanca patladı sonra onunki.

Hapishane hiç değişmemişti Aynı in an yüzleri. Bu sefer hayretle baktılar bana. Ve sonra, geçmiş olsun dediler.

Kalem kağıt her yerde vardı. Kitap her gününden güne çoğaldı. Tekrar resim yapmaya başladım. Beni böyle resim yapan görenler, birşinden bahsediyorlardı. «Öyle yapmalı ki resmi. —Nasıl— Öyle yapmalı işte karşısına oturttu mu adamı, avirini bi çekiyor bi görsen tıpkı suret.»

Su uyur düşman uyumaz demişler. Kaşke demez olsalardı.

1943 Sene başı, daha beter günler görmek için uyandım sanki. Ziyaret günü değil, neye çağırıldılar beni. Bir şey olmuş, birşeyler dönüyordu. İnsan çok azam bir canlı imiş bunu o gün gördüm. İmdi kendimde, Ziyaretçin gelmiş dediler. Ziyaret hanenin kapısı, bir facia sahnesi

gibi açıldı gözlerime. Ne göreyim: Bir götik tablosunda, İsa'yı çarmıhtan indirip gelmişler sanki buraya. «Hoş geldiniz» dedim. Ses yok... İnce bir selvi gibi sallanıyor bir sağa bir sola anam... «Ne var ne yok» dedim? Ses yok... Gözlerimden yaşlar yuvarlanıyordu kardeşim. «Ne oldu size?» Du daklarını ısıtıyordu halam... «Bir şey mi var?» Dizlerini döğüyor ninem... «Yoksa dedim?» «Babama» dedim? Ayaktakiler mezarlıktaki selviler gibi sallandılar. —Ve anam, şimdi gümdük babanı dedi... Vur dular.»

Bunları böyle görünce, bunları böyle duyunca. Başka dünyalara gittim. Uyku suz, ekmezsiz ve susuz. Üç ay sonra tekrar geldim aç açına aynı yerime.

Altıyüz gram ekmekten başka hiç bir şeyim yoktu. Babamı vurmuşlar anamdan bir şeyler istemek bana azab veriyordu.

İki el bir boğaz için derler. Sene 1943 dünyanın bir yerlerinde cenkler olurken bizim burada hapiste, açlığın lafı mı olur.

Aç mezarı var mı demişler. Var mı yok mu bilmem benim gözümün önünde beş kişi öldü açından. Can tatlı, ölmek için öksüzler gibi yayıldırı mahpuslar bahçe de. «Ölenin arkasından ölünmez» dediler. —Ben tarihte okudum. Nice firevunlar, kı rallar, padişahlar birbirlerini öldürmüşler dedim. «Sakın ha babanın intikamını al maya kalkın» dediler. —Kimin vurduğu belli değil dedim. —«Katik parası kazanmak için bir iş yapmalısın» dediler. —Resim yapacağım dedim. «Açlıktan ölsürsün» dediler. Haftada üç gün berberlik yaparım dedim.

Yaptığım resimlerin bazılarını berber hanenın duvarına ilğirtmişim. Bir gün bir kişi geldi, berberhaneye. Duvardaki çizdiğim resmi gördü. Epeyce bakı bu resme. «Kim yaptı bunu» «Ben yaptım» «Benim resmini de yaparısın» «Yaparım» «Ka lem kağıt verin» Verdiler. «İyi model duramadım dedi ama epeyce benzedi» «Sen il se tahsil yaptın mı?» «Hayır» «Orta» «Okumadın» «İlk okul?» «İlk okulun üçüncü sınıfından diploma aldım. Deyince çok şaşıtı. Onun bu kadar şaşmasına bende şaşıtm.

Kendi kendime hayallendim. Boya ile resim yaparım. Al, yeşil, mavi, sarı. Kim bilir kaç çeşit boyası vardır. Benim de bo yalarım olsa. Param yok ki. Renkleri yanya na dizmesi ne güzel olur. Anam nakış işler ken gergefin üstüne yumakları dizedim yanyana üstüste. Renkli resim yapmak ger gef işlemek gibi bir şey galiba. Gergef iş lemesini bildirdim de, sen keşke kız olsaydın derdi anam.

Adem babalar haftada bir gün tıraş gelirlerdi. Bedava tıraş olduklarından, onla rı kimse tıraş etmezdi. Çünkü onları tıraş etmek çok güçtür. Adem babaya on adım kala keskin bir koku çarpar insana. Bu

koku Adem babalara mahsus bir koku dur. Beter. Adem babanın başında en az yüz tane bit bulunur. Yavşığın hattı hesabı yok.

Onları en çok ben kırdım. Tıraşımı yaptığım Adem babalarda buna karşılık bana model dururlardı.

Üç günde bir tıraş olmağa gelyordu resim yapan birisi. Yaptığım resimleri görüp beğendikten sonra bazı çizgi hatalarını işa fet ederdi. Tıraş gelmediği günler resim leri göstermek için ben de onun koğuşuna giderdim.

Akademi diye bir resim okulu varmış dediler. Orada çıplak modeller kıpırdama dan durmuş. Hem de anadan bryan. De mek ki dedim ressam olmak için çıplak model lazım. Ya hapislik. Hapislik olmasa bile, öksüzler damda beni besler dört göz le. —Erişek adamlardan çıplak model olmaz mı diye sordum. Olur dediler.

Mevsimlerden ilkbahar, havalar serin di. Arkadaşları çıplak model tutmağa ikna etmişim. Her gece bir kişi soyunup karşım da duruyordu. Bir gün sıra enişleme geldi. (Kaçak bir askerden bir kat elbise aldığı dan ötürü 13 ay ceza yemişti eniştem). Hiç kıpırdamadan duruyordu çıplak model. Böy le durulurdu herhalde akademi de. Kimbilir kaç saat geçti aradan doyasıya bir resim çizmişim.

Geceleyin koğuşa bakınca hiç kalkanı yacak zannederdim yatanları. Yan yana, sırt sırta lahitler gibi. Sabah olunca, sanki İsrail sur'unu düfünmüşe birer birer doğru lurdu lahitler. Birer birer kalkar mahpus lar. Güzel güzel dürerlerdi yataklarını. Bi rer birer kalktı mahpuslar. Kimse kalmadı. Eniştem uyur ha uyur. —Öyle yemeğine ba rı kalk dedim. — Kalkmam dedi hastayım.

Yanıyordu vücudu hastanın. On gün revirde yattı. Zafırta olmuştun model durur ken eniştem. O günden sonra bana kimse çıplak model durmağı.

Sene 1944 asri ceza evine gime zama nım gelmişti. Onbeş kişilik kafilenin için de ben de vardım.

Trene ilk defa biniyordum, vapura ilk defa. Vapurun alt katında dama kapadı lar bizi. Vapur denizden gidiymiş. Bana ne, gözlerim kapalı. Ellerim bağlı.

Masallarda vardır hani yum gözünü derler yumar aç gözünü derler açar da, baş ka bir diyara gelir.

Ellerimizi çözdüler gözlerimizi açtılar. Salıverdiler. Amanın dostlar bu ne. Burası neresi, yabansı. Dörtbir yanı su. Yani de niz. Yıkar Allah yıkar. Pırl pırl. Üzüm ler asmalarda kıya dek sallanır. Yemişler dalında balır ballı. Kimsecekler ellemez. Sıkıysa ellisin. (Bir domates kopadı diye Bursa cezaevinde aldırılmış soluğu birisi ne.) Burası bir başka diyar. Mahpusla rın geysiler alacalı yarısı yeşil, yarısı kırmızı. Sanki bu insanlar buradan çıkmışlar dı şarı.

İmralı Marmara denizinin ortasında örs biçimi bir güzel atadır. Rumlardan kal ma. Asri cezaevi yapımlar dört bir yanı de niz olduğundan kimse kaçamaz demişler.

İmralıda herkesin işi badidir. Kimisi bel beler kimisi çapa kazar, kimisi çift sü rür memleket işi.

İmralının öksüzleri tıpkı bizim köyün öksüzlerine benzerdi. Başındaki yularından ayağındaki nalına varına kadar hepsi de bizim köylükiler.

İmralıda okuma öğretilirdi. Beş sınıflı öğretim üzerinden. Zengin bir kütüphanesi vardı. Herkesin bir işi vardı İmralıda. Be nim de bir işim olacaktı. Müdüre rica et tim. Öyle bir iş ver ki resim yapmağa vakit kalsın. Düşünüyüm dedim. Müdür. 6 Ay son ra bana bir iş bulmuştun: İki koğuş bir kori dor ve iki helâyi temizledikten sonra resim yaparım dedi. Önceleli bu işe itiraz ettim ise de sonradan razı oldum. Resim yap mam için bu işten başka münasip bir iş yoktu.

İmralıda dört sene kaldım bu süre için de hiç boş durmadım. Gece kitap okuyor gündüz çalışan işçilerin resmini çiziyordum. Kış günleri ve yağmur yağdığı zamanlar ahırda öksüzlerin akademik resmine çalışı yordum.

İmralı 30.000 dönümden fazla imiş epeyce büyük olan bu adanın her tarafını karış karış bilirdim. Çam ormanlarına manzara yapmaya glerdim. Kekik otları nın üzerine uzanıp itap okurdum. Sanki ben İmralıda dünyaya gelmişim.

İmralıyı bu kadar sevmişken biraz da ha orada kalmalı idim.

İmralı asri cezaevi idi bir mahpus ora ya sekiz sene ceza ile gelirse ve hiç bir di siplin cezası da almazsa sekiz sene cezanın dört senesini orda yarıncı dört senesi de tecil olur. Herhangi bir suçtan ötürü mer kez cezaevine lade edilse bütün haklarını kaybeder.

Bir elimde palet, bir elimde fırça. Dal mıştım kendi kendime resim yapıyordum. (Çok kibar bir adamın kıare amiri çoktan dir beni seyrediyormuş). «Vazife herşey den mukaddes» dedi. «Güzel oluyor mu resim dedim.» «Emir kuluyuz dedi.» «Ben bu resmi kendi kendime yapıyorum kimse istemedi.» «Geç kalacağız» dedi. «Bu gün bu resim bitmez.» «Amlatamadım.» «Neyi.» «İlifen benimle gelmişsin» dedi. «Ya re sim.» «Resime kimse ellermez.» «Boyalar, fırçalar.» «Onları da bırak.» Bıraktım.

İmralı'dan

Bursa'ya

Savecin azametline diyecek yoktu.

Bir duduğı yerde bir duduğı gökte. A kılınarı koymuşlardı bir kere. Beni, bir kiraz fidanı söker gibi söktüp atacaktı. İmralıdan. Atılmak bir şey değil üç ay gü nüm kalmışken dört seneye çıkıyordu kendi kendine. Önce kulaklarım vınladı. Daktilo makinesinde kağıt hazır. Sonra tavan döndü, belki de bana öyle gelmişti. «Söyle bakalım» dedi, sayıcı. Gözlerim yıldızlandı. Dört sene bir kasnak gibi geçti boynuma. «Söyle» diye gürlledi ses. «Neyi» söyleye yim.» «Adın ne.» «Şaştım. Benim adımı bildiği halde niye sorar.» «Adım İbrahim Balaban.» Kendi adımı kendi sesimle du yunca bir hoş oldum. Ne önüme, ne dön me, yunmuşa döndüm. Dört seneyi çıkarıp attım boynumdan.

Tekrar etmeye ne lüzum var herkesin bildiği sorular ve cevapları bunlar.

Sevdiğim İmralıdan gidiyordum, ölüm de bir jandarma arkamda bir. Gidiyordum ama kitaplarını okumuştum ya, gidiyordum ama resimlerini yapmıştım ya.

Sene 1948 Bursa hapishanesi. Hapisha ne her zamankinden Jaha beter. Bir facia sahnesine girer gibi girdim kapıdan içeriye.

Her zamankinden daha kalabalıktı ha pishane. İmralıda gelinçikler aemişti. Ne kadar da gürültülü İmralı burası. Böcek ses leri bir hoştu orada, kuş sesleri bir hoş. Duvara herkes bir şeyler yazmıştı burada. Ah telek. Senin aşkıdan... Bir kabpe yü zünden... Hancı saplı bir yorek. Bir taban ca resmi. Seni böyle... Bir kuş resmi, bir kız resmi. Çeşit işinler ve tarihler: Penge İsmail, Yandım Salih, Püskülsüzüm Kerim. Bu yazılar çivi veya para ile oyma suretiyle yazıldığından badana yapılsa da orada kalyordu. Hiyyerogif bir kitabe gibi. Burası bir tecrit koğuşu idi. Cebünden çıkardığım para ile ben de oymağa başladım. Hittir pi yadeleri gibi yürüyen üç kişinin resmini, ön de bir jandarma bir ortadaki kendim. Ve de altına 24 Kasım 1937 Sardere 5 Mayıs 1948 İmralıdan dönlüş İmza İ.B. geçip kar şısına baktım. Bütün hapishane duvarları böyle olmalı ki diye düşündüm.

Duruşma 6 ay sürdü Bu süre içinde hiç kimse ile konuşup görüştürmediler. Ka pının aralığında gürültüm insanların res mini duvarlara kazımakla meşgul oldum. San ki bir Mısır ehamında yatıyordum.

Günlerden bir gün saveci geldi. Yanım da bir sürü kalabalık. Duvarların bu halini görünce öfkeleni. «Nerede Müdürlü» diye gürlledi. Müdür en geriden öne doğru ye kindi. «Buyrun beyim.» «Görmedin mi sen bu hal.» Müdür İmrat der gibi bana bak tı. Ben, «Resim yapmadan durmam» de dim. «Duramaz dedi saveci İmralıdan tanı rım. Ressam olur sayenizde belki. Ne lâ zımsa alacaksınız. Boya, fırça, kalem, def ter.» «Dışarı çıkmak istiyorum.» «Kale di şına değil ama, dahilde istediği gibi serbest gezsün. Resim yapın.»

Sonuncu duruşmada, karar okundu is nat edilen suçla hiç bir alakası olmadığın dan İbrahim Balaban'ın beraatine karar ve rildi. Sağ olun falan diyemedim. İmralıdan sürülmek kâfi idi beraat ettiğim halde he men tahliye edilmen gerekirken cezam 4 seneye çıkmıştı. Hani bir mesel vardır. An ladım yel değirmeni ama suyu nereden ge liyor. Beraat ettik ama bu 4 sene neyin ne si.

Serbest dolanmam için ferman çıkmış tı. Ferahlamıştım. Günlere yılları atmış tım bir kenara. Habire taslaklar yapıyordum. Resim için. 8—10 sene olmuştun hâlâ tas lak. Herhangi bir şeyin görüntüsünü çizmek

Dikkat!

141. ve 142. maddeler aslında neyi yasaklıyor?

141. ve 142. maddeler, yalnız komünizmi değil, toplum düzeniyle ilgili her türlü tartışmayı da yasaklamaktadır. Bunların değiştirilmesini veya kaldırılmasını isteyenler, komünizmi yaymak değil, toplum düzeniyle ilgili meseleleri serbestçe tartışabilmek amacını güdüyorlar.

Sistemler

Komünizmi veya başka herhangi bir sistemi cebir yoluyla kormak isteyenler, Anayasa düzenini ko ruyan 146. maddenin öngördüğü idam cezasının tehdidi altındadırlar. Demek ki Anayasa düzenini cebir yoluyla şu veya bu yönde değiştirmek isteyenlere karşı Türk Ceza sisteminde gerekli mü eyyide mevcuttur. O hâlde, 141. ve 142. maddelerin amacı nedir? Bu maddeler, komünizmi ve ırkçılık gibi «Anayasa dü zenini» ne aykırı cereyanların örgütlenme si ni ve yayılmasını önlemek amacıyla konmuştur. Komünizm, işçi sınıfı dikta tölüğü olarak, çok partili sisteme daya nan Türk Anayasasının temel ilkelerine aykırı cereyanların yayılmasını ceza mü eyyideleriyle önlemek esasından hareket eder; bazı memleketlerde ve bu arada İngiltere, Fransa, İtalya gibi Batı Avru pa memleketlerinin ceza sistemleri ise, «Anayasa düzeni» ne aykırı cereyanların yayılmasını ceza tehdidi altında tutmaz lar; parlâmentolarla belli çoğunluk şart larını yerine getirdikten sonra Anayasa düzenindeki temel ilkelerin de değiştiril lebileceği düşünüldüğünden, bu değiştir me teşebbüsünün başlangıç safhalarından olan yayma ve örgütlenme fiilleri suç sayılmaz.

Türk sistemi, Anayasasının temel ilke lerine aykırı cereyanların yayılmasını ce za müeyyideleriyle önleme yolunu tercih ettiğine göre, konacak olan hükümlerin bu önleme amacına uygun olması ve başka şeyleri önlememesi gerekir. Şim di, 141. ve 142. maddelerle suç sayılan fiillerin hedeflerine bakalım. Maddelere göre, örgütlenme ve propagandanın «1) Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üze rinde tahakkümünü tesis etmek; veya 2) Sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak; veya 3) Memleket içinde müesses iktisadi ve sosyal temel nizamı ortadan herhangi biri ni devirmek» amacını gütmek suç sayılan fiilin meydana çıkmasına yetmektedir. Burada önemli olan «veya» kelimeleridir. Böylece, fiilin içindeki her unsur tek ba şına ayrı bir hedef sayılmaktadır. Fiilin hedef unsurlarını aynen muhafaza ede rek de olsa, gerçekten sadece komüniz mi önlemek amacını güden bir madde nin, «sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıf lar üzerinde tahakkümünü tesis etmek ve bu yolla sosyal bir sınıfı ortadan kal dırmak ve memleket içinde müesses iktis adi ve sosyal temel nizamı ortadan herhan gibirini devirmek» şeklinde başlaması ge rekirdi. Kaldı ki, bu takdirde de birinci unsurdan sonrasını saymaya lüzum olma yacaktır; çünkü «sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek», yani sınıf diktatörlüğü kur mak, başlatma, Anayasamızın temel ilke lerini ihlâl suçunun ortaya çıkmasına ye tekettir. Sınıf diktatörlüğü kurulduktan sonra ne yapılacağı hiç önemli değildir. Bu bakımdan, meselâ «burjuva sınıfının diktatörlüğünü kurmak, ondan sonra da hiçbir şeyi değiştirmemek» amacıyla ör gütlenmenin ve propaganda yapmanın da suç sayılması gerekir. Zaten, sınıf diktatörlüğüne gitmeden, yalnızca «diktatörlük» kurmak teşebbüsü veya bu yolda ki propaganda da 146. maddenin tehdidi altındadır.

Tehditler

141. ve 142. maddeler, hedefler arasın daki «veya» kelimelerinden dolayı yalnız komünizmi değil, her türlü sosyal reform cülüğü da tehdit altında tutmaktadır. Me selâ, «toprak ağabığını kaldırmak» istiyor sunuz. Fazla ınsafsız olmayan bir yargı cın bile bunu, 141. ve 142. nin kapsamına

sokması ve «bir sosyal sınıfı ortadan kal dırmak» şeklinde alması pekâlâ mümkün dür. Bu takdirde, böyle bir işi «sınıf ta hakkümü» yoluyla yapmak isteyip isteme yişinizin fazla bir değeri olmayacaktır. Diyebilirsiniz ki «toprak ağaları sınıf sa yıır mı?» 141. ve 142. maddeleri bugünkü şekline getiren tâdil gerekçesi sosyal sı nıf şöyle tarif ediyor: «İktisadi menfaat leri geniş hatlarıyla müşterek olan nüfus kütleleri bir içtimai kategori teşkil eder ler. Bu kategoriyi diğerlerinden tefrik

eden müşterek hatlar ve, hususiyetler mevcut hulumur. İşte, burada içtimai sı nıf tâbirini, içtimai kategori tâbiriyile mü teradif olarak istimal edilmektedir. İç timai sınıflar sosyolojik bir hâdisedir ve bu insan topluluklarında, tabii olarak, kendiliğinden, sosyolojik kanunlar icabı teşekkül eder» (Tutanak Dergisi, Sayı 264). Demek ki, bütün mesele, ağaların bir kütle teşkil edecek kadar kalabalık olup olmadıklarını takdire bağlı kalmak tadır!

Fiilin hedefleri arasında, üçüncüsünü alalım: «Memleket içinde müesses iktisadi ve sosyal temel nizamı ortadan herhangi birini devirmek» amacını gütmek. «Temel nizamı» ne demektir? Meselâ, karma ekonomi likesi temel bir iktisadi nizamı mıdır? Anayasada sayılan miras hakkını kendi anlayışınıza göre düzenlemek ister seniz temel bir sosyal nizamı mı dokun muş olursunuz? Yine Anayasadaki «Top rak mülkiyeti» maddesinin şu veya bu şekilde değiştirilmesi gerektiğini söylerse niz, bir temel nizamı devirmek amacını mı güttüğünüz anlaşıyor? Yine 1 Aralık 1950 tarihli gerekçeye bakarsanız, bun ların çok daha ötesinde endişelere kapıl manız ve hiç ağızınızı açmamamız gere kir. Gerekçede, kanun koyucu, «genişletil ci yorum» a imkân vermek için böyle bir tâbir kullandığını ikrâf etmektedir: «İkti sadi ve siyasi nizamı tâbirleri çok geniş bir mânayı ihtiva etmeleri dolayısıyla

her türlü bozucu ve bozguna faaliyetler i ihata eyleme maksadıyla istimal edil mişlerdir. Bu itibarla, mesele iktisadi ni zam, ferdi mülkiyete müteair nizam ol duğu gibi, muhtevass iktisadi olan bütün hukuki münasebetler nizamını da ifade eder. Kanunlarca tanzim edilmiş bulu nan sanayi, ziraat ve ticaret nizamları da keza iktisadi nizam çerçevesine dahildir». (Tutanak Dergisi, Sayı 264) Demek ki, sanayi, ziraat ve ticaret alanlarındaki her türlü reformcu düşünce ve bu yoldaki örgütlenmeler veya yayımlar 141. ve 142. maddelerin korkunç tehdidi altındadır.

Bütün bunlardan sonra, 141. ve 142. maddelerin kaldırılmasını istemenin «ko münizmi serbest bırakma kampanyası» olmadığı açıkça anlaşılmaktadır. 141. ve 142. maddeleri «komünizmi önleyen mad deler» şeklinde gösterenler mevcut sana yi, ziraat ve ticaret nizamlarını, ceza teh dilleri altında, olduğu gibi muhafaza et mek isteyenlerdir. Maddeleri fikir hürri yetini değil, ancak komünizmi önleyecek hâle getirmek pekâlâ mümkündür. Toplu mu değiştirmek isteyen her fikri komü nizmle aynı sepete koymak statükocular bakımından da pek akıllıca bir iş olma sa gerek. Böyle bir tutum olsa olsa, ken dilerini yalnız komünizme değil, fikir hürriyetine düşman durumuna düşürür. Komünizme karşı olduklarını söyleyen ler, 141. ve 142. maddelerin değiştirilmesi ni herkesten çok istemesi prundadırlar.

Sosyal dâvâların savaşçıları- nı mahkeme kapılarında bey- hude süründürmeğe yarayan ve tezcircilerin ekmeğine yağ süren 141. ve mabadi mad- deler yürürlükteyken sosyal adalet tahakkuk edemez.

Püf Noktası 141'ler...

Vâlâ Nureddin Vâ-nû

Büyük bankalarımızdan birinin u mum müdürüğünü yapmış, halen de iktisat ve maliye alanında yük sek vazife ve rolleri olan bir eski arka daşım, YÖN dergisinin rad-ik okuyucusu olduğunu söyledi. Hericilerin ortaya at tığı pek çok fikirlere taraftarımış. Lâkin içine girdiğimiz şu «sermaye biriktirimi» devrinde «sosyal adalet» in hangi mihani kıyet ve imkânlarla sağlanabileceğinin izah edilmediği dikkatle çarpıyormuş. Kendince düşünüyor ki: — «Belki de devletçilik müesseseleri nin başına, çok geniş görüşlü ve iki tara fı koruyucu idareciler yerleştirmek saye sinde bu tezat bağdaştırılır»

Hakkâten de, kebâbın pisip şişin yan maması için ne yapmalı? Sosyal reform ların ileri memleketlerde bile maliyetleri, flatları, kâr ve zararları iyice etkilediği bilinirken bizde nasıl hem büyük yatırımlar, hem sosyal adalet sağlanacak?

Bunun için ınsaf sahibi müdürlere ve idare heyetlerine tek ümid? bağlamak, «südüne havale» bir teslimiyet olur. Bu «tevkil», emekçilerin bir nevi vesayet al tına girmesi mânasına gelir. Bir hakka bel bağlamayacak, lütf ve müruvvet bek leyip duracaklardır. Revâ değil.

Esasen, devlet planlaması izah ve propagandalarında boyuna öne sürülen, bilhassa yatırımlarda ve yatırımların ne malanmasıdır. Sosyal adaletin millî öl çüde hakla doğması, her iki sektördeki yatırımların kökleşip neyva vermelerine bağlı sayılıyor. Çöklükten sosyal adalet simdiilik tecilli gereken küsurat nevinden dir. Hatır almaca kabûlünden nutuklarda ara sıra lafı geçiyor, kâfi açık tarifi ya pılmıyor.

Özel sektörde de kasalar dolup taş a cak, acaba ondan sonra mı, arkadan ge len istim kabûlünden, sosyal adalet gün deme alınacaktır?

Banka umum müdürü arkadaşımın devletçi müesseseler için sağlık verdiği «geniş görüşlü ve iki taraf koruyucu» idare heyetleri, doymuş ve bazım safhası na girmiş kapitalist müesseselerde gerçi kurulabilir. Batıda örnekleri var. Fakat ilk biriktirimini delikanlı hirs ve ihtihâs le, katmerli kâr ve ihtikârlarla tahakku ka çabıca az gelişmiş bir memlekette —genel kural halinde— ısrarenden sosyal adalet müruvveti unutmak yerinde midir?

Değildir.

Öyleyse aynı soruya tekrar döndüyo rum:

Asrımızın zarurî kıldığı, toplumumu zum ihtiyâç duyduğu, refahımızın yasaladı, hâkim sınıflarımızın bile —velev yarım ağızla — nazariyesini onayladığı sosyal adalet hangi mihanikiyetle ne öl çüde tatbik zemini bulacaktır?

Son söyleyecek lîfi en başta söyleyip izahını arkaya bırakayım:

Ceza Kanunundaki 141. ve mabadi maddeleri kaldırmak suretiyle bu sosyal adaletin mihanikiyetini kurmak mümkün olacaktır. Zaten 141'ler kısmım mı, kalk masını mı tartışması günün konuları ara sındadır. Rejimi her türlü tehlikelere kar şı koruyacak maddeler Türk Ceza Kanu nunda bol bol mevcutken bu faşist ruh lu 141'giller güya komünizme karşı ikinci bir subap diye vaz'edildi. Ancak içinde komünizm tâbirini geçmediğinden tatbî katla bu maddeler Yassada soruşturma larının ilk safhalarında DP'ileri bile he def tutmuştur. Fakat uygulamak müm kün olmamıştır. Son derece elastiki olan 141'giler halen sosyal adalet de tehdit edip durmaktadır. Söyle ki:

Türkiyenin kalkınma hamlesi devre sinde sosyal adaletin tenasüple gelişme si, emekçilerin mesleki, siyasi cihazlar kurmasına bağlıdır. Bu cihazlar memle ketin her yerinde günü gününe bir kont rol vazifesi görecektir. Emekçilerin karşı laştıkları zorlukları yansıtacaklardır. U mum müdür arkadaşımın bahsettiği «ge niş görüşlü ve iki tarafı koruyucu idare ciler» in faaliyet göstermeleri için bile emekçilerin tam hürriyetle dileedikleri ci hazları kurabilmeleri şarttır. Halbuki 141'giller, emekçilerin «hak isteyen taraf» olarak teşekkülüne engeldir.

Örnekler verelim

★ Falanca özel sektör kollarının şu bu müesseselerinde mütemadiyen bedava çırak kullanıyor. Aileler evlatlarını mes lek öğrenir ümidıyla yerleştirmişken ço cuklara süpürge süpürtülüp ibrik taşı tırıyor. Ancak birkaç ay sonra aile me seleyi anlayıp oğlunu geri alıyor. Yeni kapıanan çıraklar da aynı akıbetle karşı laştığından bahis konusu müesseseler yıllar boyu bedava adam çalıştırmış olu yor.

Bu işi kuralayanlara, çırak istismar

cıları basarlar komünist damgasını 141' gillere girebilir dârneğiniz, partiniz, der giniz.

★ Bazı devletçi müesseselere sırf komisyon almak maksadıyla pahalı ve lüzumsuz âletler satın aldırılmıştır. Bu arada güya işçi çocuklarına istifade ede cekleri ultraviyole âletleri vardır. Hiçbi ri bir gün dahi fayda sağlayamamıştır. İşleticileri bile yoktur. Esasen bu gibi âletler güneşsiz kuzey iklimlerine göredir. Bizim güney iklimimizde rengin çocukla rı için bile bu âletler lüzum değildir. Ona karşılık şu şu en basit ve bedava ihti yacları sağlanmıyor.

Bu işi kuralayanlara na komisyon cular komünist damgasını basar: 141.

Bunlar sırf benim gazeteci-lik mesleği ni yaparken dikkatini tesadüfen çekmiş aksaklıklardır. Sosyal adaletin fire veriş leridir. Emekçi sınıfının teşkilâtı uğraşsa her bölgede ve her iş kounda binlercesi ni keşfedip tashih yoluna gider, sosyal adaletin önündeki engelleri temizler.

Son olarak bir şahsi müşahedemi da ha işçi teşekküllerinin ağızdan yazıyo rum:

★ Filanca ve falanca devletçilik mües seselerinin işçi çocuklarına mahsus kreş leri kurulmuştur. Fakat ovalarda müdü rin iltiması yüksek memur ve kafa darların evlatları barındırılmaktadır.

Bu gibi mücadeleleri açmak için e mekçi gruplarını harekete getirenler, mem faatleri baltalanırlara hep komünistlik le damgalanabilirler. Gürültü, patırtı, demagoji... 141'e doğru «ek... Karakol da, adliyyede, belki de tevkifhanede aylar ca müddet ayıkla p'rinçin taşını. Bir da ha mı? Tövbeler olsun böyle işlerle uğ raşmak...

Sosyal adaletin doğup ilerlemesine en gel 141'gilleri kanunlarımızdan temizle mek, Türk toplumunun ilerlemesi için başlıca şarttır.

Püf noktası budur.

141'gillerin yaşadığı yerde sosyal ada let gelişemez. Doğamaz bile...

141'ler kalkarsa, sosyal adaletten fire eksilir: Umum müdür arkadaşımın usulî kısmen cevaplanır. İlk devre ıslahat için fon kendiliğinden doğar.

141'giller Damokles'in kılıcı gibi sepe de asılı dururken kalkınma ve sosyal adalet el ele yürüyemez.

Gericiler azınlıktadırlar. Toplumun saygı gösterdiği din ve ulusçuluk (milliyetçilik) kavramlarını hep kendi çıkarlarına uygun yorumlayan bu bir avuç yaygaracılar grubu, ülkemizde toplumsal dayanışma bilincinin henüz gelişememiş olmasından yararlanarak çoğunluğu kendi saflarında göstermeye çalışmaktadırlar. Eğer bu çıkarıcı kişiler yoksul bedenler üstünde rahatça at oynatabiliyorlarsa, bunun nedenini gericiilerin çoğunlukta olduğunda değil, toplum gerçeklerini kavramış aydınlarımızın suskunluğunda aramamız gerekir.

Gericiiler Azınlıktadır

Erdoğan Alkan

Bir aydınla tanıştım, konuşurken, toplum sorunlarından söz ederken. O da sizin gibi sosyal ilkelere yanadır, geri kalmış ülkelerin ancak sosyalizmle kalkınabileceği gerçeğine varmıştır. Yazın, duyurun bu düşüncelerinizi dediğiniz zaman «gericiler çoğunlukta» diye yakımsın. Oysa bu düşünce yanlış bir yorumun ürünüdür. Çoğunluk gerici değil, yarıca bir mutlu azınlık tarafından sömürüldüğü için geri kalmış, kimseden kalkınmamıştır; çoğunluk devrimlere karşı değil, geçim kaygısından, emek kavgasından öze bir şey düşünemediğinden ekonomik yarı tamamlanmamış olan devrimlerin dışında kalmıştır. Bugdayı acuz yedireceğiz kireddileri çoğaltacağız, emeginizi ve ürünlerinizi değerlendireceğiz, işsizlere iş vereceğiz parolalarıyla ayutulan iyi niyetli yurttaşlarımızı gericilikle suçlamaya hakkımız yoktur. Gericiler onları aldatan bu avuç çıkarıcılar ve otlasız serüvencilerdir. Ancak iki önemli neden yüzünden bu kişiler düssel (zahiri) olarak çoğunluğu kendi saflarında gösterebilmektedirler.

A - Toplumun dayarlı olduğu din ve ulusçuluk kavramlarını kendi çıkarlarına uygun kullanıp, kızıllarına (gericiliğe) karşı duranları düssel, ulusçuluk tanınmalarıdır.

B - Gericilikle toptan savaş için gerekli olan toplumsal dayanışma bilincinin ülkemizde henüz gelişmemiş olması.

GERİCİLER - DİN VE ULUSÇULUK: Din ve ulusçuluk gericiilerin dilinden düşürmediği bir kavramdır. Çoğunluğun saygı gösterdiği bu kavramlar gericiler için amaç değil araçtır. Bu bir avuç yaygaracılar grubunun sözlerine değil de tutumlarına baktığımız zaman ne dinle ne de ulusçulukla ilgileri olmadığını, bu iki kavrama karşı olduklarını rahatça görürüz. Örneğin katilistleri alalım ele: Tanrıya adını verince geldiği zaman kul olur barların, tutuş bataklığı otellerin adını dinsel kurallardan iyi tanır. Onlar için zekat dilenciyeye verilen beş-on kurustur.

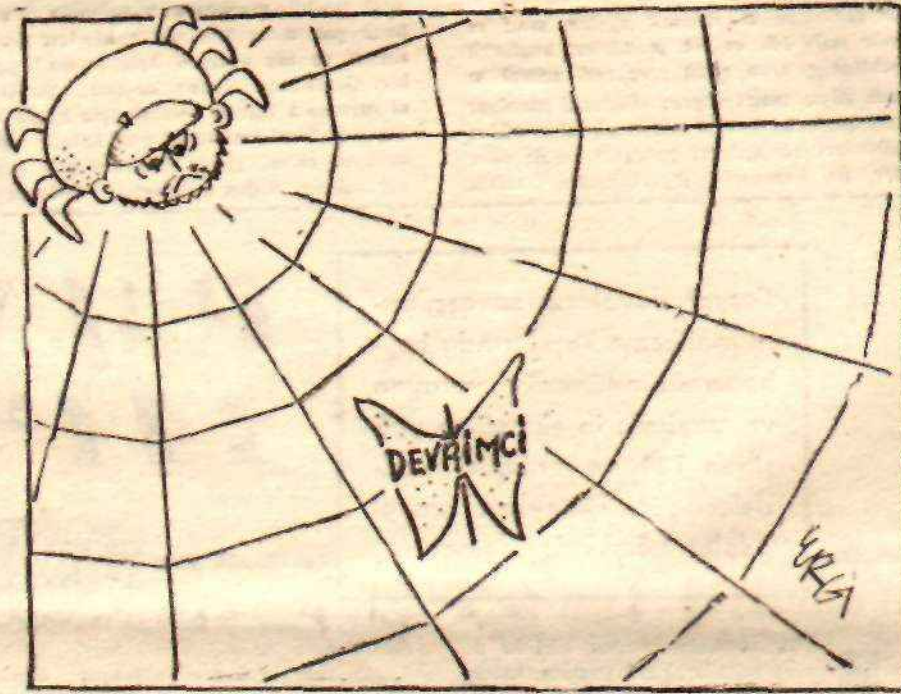
Dini her dakika pazara çıkaran soyucu-turanlar ise sürekli bir gelişme için de bocalar dururlar. Bir yandan din elden gidiyor diye bağırırken diğer yandan kurdıkları «örneğin ereğini»-düşüncenin gücünüyle geçelim- dine aykırı olduğu halde kımız üretimi olarak gösterirler.

Dinsel inançları savunurken kendile riyle aynı dini tasvanları soy-sop savla rıyla Türkiyeden dışarıya atmaya çalışırlar.

Faşistlere gelince: Dini toplumları uyutmaya yarayan bir alyon gibi kullanırlar. Örneğin İtalyada faşistler kiliseyi çıkarlarına uygun olarak çabıttırmışlardır. Faşistler gerçek anlamda dindar olsalar hümanizmaya karşı çıkmazlar, çünkü dinlerin amacı insanlar arasında kardeşliği, sevgiyi yaymaktır.

Bir de ünmetçiler dediğiniz örümcek kafalı yobazlar vardır. Dini Rabbeni hep bana sanır. Dini çok evlilik için ister. Bütün istiz usları uygarlıkta bağdasamadığından amaçları Tanrı değil, çöl yasalarıyla yöneftir. Dini biçimler arasında boğan bu kişiler dine en büyük kötülüğü yaparlardır.

Gericilerin sık sık gölgesine sığındığı ikinci kurum da ulusçuluktur (milliyetçilik) Amaç ülkemizin kalkınmasını sağ

SOSYAL DOKU

İmam olan bu kutsal kurum gericiilerin dilinde bambaşka bir biçim almış, toplum gerçeklerine sırtını döndüğü düssel ülkeler avımsıya şekline girmiştir. Oysa:

Ulusçuluk kapitalizme karşıdır. Mutlu azınlığın değil çoğunluğun yararını düzenler.

Ulusçuluk emperyalizme karşıdır. Ata türk bu gerçeği şöyle anlatmıştır: «Bütün lüğümüze mahvetmek isteyen emperyaliz

me karşı ve bizi yatmak isteyen kapitalizm karşı ulusal topluluğumuzca savaşmayı caiz gören bir mesleği takip eden insanlarıdır.»

Ulusçuluk soyçuluğa karşıdır. Soycular soy-sop ayrıştı gülererek ulusal birliğin bozulmasına sebep olurlar. Ulusçuluk ulusal birliktir. Türk uyrugu alim daki her kişiye ulusçuluğun kapıları açıktır.

Kimler gerici?...

Yüzyıllardan beri hükümetler hal kımızın gereksinimlerine önem vermemiştir. Okumışlar halktan uzaklaşmış, kendi dünyalarında günün gün etmeye çalışmışlardır. Vergi halktan alınmış, fakat hükümetler bu parayı belirli bir azınlığın rahatını gözönüne alarak harcamıştır. Halkımız böylece geri kalmıştır. Halkımızın geri kalmışlığından utanmamız gerekirken, bir mutlu azınlık halka sürekli gericiliği öğütlemektedir. Bunlar, halkın bilgisizliğinden, uyanmamışlığından çıkarılan sömürücülerdir. Yani gerçek gericilerdir!

Bu gericiler, sömürücüler halkın emeğinin ürünü olan ulusal ekonomiden alabildiğine yararlanan ağalar, beyler, yalancı din adamları ve makamlarının rahatlığına alışanlardır. Değişen dünya nın gizlerini halktan gizlemeye çalışanlardır. Bunun için halkı uyutma, oyala ma yollarına başvurmuşlardır. Kimi kutsal kavramlara bürünüp yalandan söylev çekmektedirler. Halkımız yalnız kalıp, bu sömürücülere sömürülmektedir. Gerçek aydınlar diyenler halka sahip çıkarmalıdır. Halkın arasına karışmalıdırlar. Sömürücüler, gericiler,

faşistler il il dolaşıp aşırı sağcılığın propagandasını yaparken aydınlığı gören Kemalistlere de görev düşmektedir. Bu görev, halkın içine karışıp, en aşağı aşırı sağcılar kadar çalışmak... O zaman görevleridir ki, aşırı sağcılara halk sömürülmeyecek... Çünkü bizim hal kımız gerici değildir. Geri kalmıştır, aydınlık bekliyor!

Mutlu azınlık ve onların çanak ya layıcıları, Atatürk'ün açtığı yenilik vâdisine barajlar kurmuşlardır. Biz Atatürk'ün ilkelerini geliştirmek, ilerletmek şöyle dursun, O'nun devrimlerine hile sahip çıkamıyoruz. O'nun devrimlerinden gerilere döndürüldük. Devrimlerine bağlı olanlara kem gözle bakılmaya başlandı.

İnsana eşit olanakların verilmesine, eşit eğitimin uygulanmasına, sömürme ye ve sömürülmeye engel olacak düzene kurulmasına karşı olanlar gericidirler! Biz gerici diye, yalnız din kisvesi altında çıkarlar sağlıyan din sömürücüleri, yobazları kastetmiyoruz!

Bizi geri koyan toplumsal ve ekono

Ulusçuluk faşizme karşıdır. İnsanları sevmeyen, emekçiyi baskıyla susturmaya çalışan kimse ulusun değil kendi çıkarlarını peşindedir.

Ulusçuluk boğnazlığa ünmetçiliğe karşıdır.

TOPLUM VE TOPLUMSAL DAYANISMA BİLİNCİ: Bir avuç gericinin karşısında gerici olmayan fakat geri kalmış koca bir toplum vardır. Bu toplum gerici akımları ne tanır ne de ilgilenir. Nüfusumuzun 3/4 ünün oturduğu yoksul barınaklarında yaşanan kavgalarıyla uğraşan köylerimizde, fabrika dönüşü, evde bekleyen çocuklarına emek götürmekten öze amacı olmayan işçilerimizin, alacaklılar çevirmesi diye akşam evine hangi yoldan döneceğini düşünün memurlarımızın boş sözlerle, düşlerle avunacak zamanı yoktur. Onlar kendilerini yoksulluktan kurtaracak düşüncelerden yadırlar. Ancak toplumun çoğunluğu gerici olmadığı halde gericilikle savaşmamaktadırlar.

Gericiliği bilmez, tanımaz tehlikelerini anılayamaz.

Gericiliği tanıyanlar ise topluca bir savaşın gereğini duyamamaktadırlar. Ulusal gelirin adil bir biçimde dağılması, yıllardır az bir gelirle geçinebilen endişesi toplumunuzu bencillığe kayıtsızlığa sürüklemiş, toplumsal dayanışma bilinci henüz gelişmemiştir. O halde bu konuda savaş toplum gerçeklerini kavramış aydınlarımızın düşüncesindedir. Mücadeleyi hep başkalarından bekleme düşüncesini silip atmamız artık. Yoksa çoğunlukta saadın gericiler çoğunluğu alırlarsa elbette şimdiki gibi yaygaracılıkla kalmıyacaklar.

mik düzenin savunucuları da gericidir! Karaborsacı da gericidir... Egemen sınıfın kazançlarını savunurlar gericidir...

Ekonomik tezafları belirtip, bu tezafların ortadan kaldırılması isteyenlere çıkışınlar gericidir...

Şu çağda, Turancılık, ünmetçilik peşinde koşanlar da gericidir...

Kısacası yaşamın tamamlanmış her türlü kavramdan, düzenden yana olanlar gericidirler.

Biz bu gericiliğin karşındayız. Devrimlerin bitmiyeceğini biliyoruz. Dolayısıyla her yeni ve yararlı olan ilkelere yüzümüzü dönmüşüzdür.

Bir takım kimseler, bizim yenilik vâdisinde yol alışıma karşı çıkıyor, bize çamur sıratıyorlarsa mutlaka gerici dirler.

Atatürk'ün bir sözüyle yazımı bitirliyorum:

«Her faydalı ve yeni şeye karşı mut laka bir kuvvet çıkar. Buna gericilik derler ...İşte bu gericiliğin imhası için gerekli tedbirleri alması gerekir.»

Behzat Ay

YEMEN

Demokrat Amerika, Ortaçağ Sultanı Petrol kralı, Suudun safinda yer aldı. Amerikan tepkili uçakları Cidede...

Kaynayan Ortadoğu

Memleketlerini ortaçağ rejiminden kurtarmak için Yemen'li genç subayların giriştikleri ihtilâl hareketinin Ortadoğunun gerici rejimleri ve bu rejimleri el altından destekleyen büyük menfaat grupları tarafından rahat bırakılmaması, tehlikeli gelişmelere yol açacak gibi görünmektedir. Yemen İmamı El-Bedr'in saray muhafızı General Es-Saalal'in yaptığı ihtilâl ile ilgili ilk haberler alındığı vakit, Ortadoğunun gerici rejimleri, bunun da daha önceki ihtilâller gibi bastırılacağını umarak bir süre beklemişler, fakat genç subayların işi sıkı tuttuğunu görünce, meşru imamları desteklemek bahanesiyle yeni kurulan Yemen Arap Cumhuriyetine kuzeyden, güneyden ve doğudan müdahaleye başlamışlardı. Bu işle en ileri gidenler, Yemende ki ihtilâl rüzgârlarının kendi tahtlarını da yıka bileceğini anlayan Suudi Arabistan Kralı Suut ile Ürdün Kralı Hüseyin'di. Bunların yanı sıra da, Arabistan Yarımadasının güneyini elinde tutan İngiltere geliyordu. Bu müdahaleler, ihtilâl sırasında ilk anda öldüğü bilinen, fakat sonradan yaralanıp ortadan kaybolduğu anlaşılan İmam El-Bedr'in geçenlerde ortaya çıkmasıyla açıklık kazandı. Ürdün ve Suudi Arabistanlı pilotların, imamlık rejimini yeniden kurmak için cumhuriyet rejimine karşı harekete geçene yardım etmek görevini kabul etmeyerek birbirini ardından Kahireye sığınmaları, Kral Suut ile Kral Hüseyin'in ihtilâli daha doğum halindeyken boğmak istediklerini inkâr edilmeksizce ortaya çıkardı. Bunun üzerinedir ki ihtilâli tehlikede gören genç subaylar, Mısırdan yardım istediler.

Aradan geçen iki aylık zaman, ihtilâl rejiminin, gizli açık çeşitli müdahalelere rağmen

Yemen ihtilâlinin liderleri El Salal ve Beydani halk arasında

Yemende sağlamlaştığını ortaya koydu. Fakat bu gerçeği bir türlü kabul etmek istemeyen Kral Suut ile Kral Hüseyin'in Yemen'in içişlerine karışmakta ayak dirmeleri, şimdi Arabistan yarımadasını, hattâ bütün Ortadoğuyu tehlikeli bir buhrana atacak niteliktedir.

Amerikanın müdahalesi

Tehlike, Ürdün ve Suudi Arabistan'ın Yemen'in içişlerine müdahaleden vazgeçmeyişleri karşısında Mısır ve Yemen'in sert bir tutum takınmalarından doğmaktadır. Ürdün ve Suudi Arabistan, Yemen'deki ihtilâl rejimini ezemedikleri için gittikçe hırçınlaşmakta, Başkan Nasır ise, Arap halkının düşmanı olarak gördüğü bu gerici rejimlerin yıkılmasını sağlamak için Yemen ihtilâlini iyi bir fırsat saymaktadır. Suudi Arabistan ile Ürdün uçaklarının Yemen top rakları üzerindeki faaliyetleri, geçen hafta aralarında bir askeri anlaşma imzalayan Mısır ile Yemene bir misilleme hareketine geçmek fırsatını sağlamıştır. Nitekim, Ürdün Hava Kuvvetleri Komutanı General Muhammet Hamza'nın arkasından iki Ürdün'ü pilotun Kahireye sığınmaları, bunların Yemene karşı

müsterek bir Suudi Arabistan-Ürdün hava harekâtıyla ilgili ta saray açıklamaları, San'a radyo sunun açık ihtarına yol açmıştır. San'a radyosu, Suudi Arabistan uçakları Yemen topraklarını bombaladıkları takdirde buna mukabele edileceğini söylemiş, hattâ Suudi Arabistan ve Ürdün halkından askeri tesislerin, hükümet dairelerinin ve krallık saraylarının yakınlarda bulunmalarını istemiştir.

Bunun üzerine, Mısır - Yemen ile Suudi Arabistan - Ürdün arasındaki çatışmaya, Suudi Arabistanda büyük menfaatleri bulunan Birleşik Amerika müdahale etmek ihtiyacını duymuştur. Gerçi bu müdahale açıkça olmamıştır, fakat Batı Almanya'daki üslerinden kalkan seston hızlı altı «F-100» tepkili, uçağın, San'a radyosunun ihtarından hemen sonra Cidde'ye bir «nezaket» ziyaretinde bulunması ve krallık sarayının üzerinde gösteriler yapmasının anlamı da açıktır. Yemen ihtilâline karşı el altından Aden himaye bölgesindeki Beyhan emirliğini harekete geçiren İngiltere'den sonra Suudi Arabistan'daki petrol menfaatlerini korumak için Birleşik Amerika'nın da teşebbüsü geçmesi, kendi haline bırakılmayan Yemen ihtilâlinin milletlerarası bir çatışmalar serisine yol açacağı benzenmektedir.

İRAN

Toprak ağaları, toprak reformunun yürütücüsü genç mühendis Malik Abdî'yi öldürdüler...

Ağaların cinaveti

Iran hükümdarı Muhammet Rıza Şah Pehlevî'nin Türkiyedeki ziyaretini kısıtlamaya keserek memleketine dönüşüne yol açan olayları YÖN'ün geçen sayısında anlatmış, bu

Başbakan E. Âlam Cinayeti takbih etti

arada İran'daki toprak reformundan hoşlanmayan büyük toprak ağalarının, tabii müttefikleri olan dincileri, gericiileri nasıl harekete geçirdiğini, bunların görünüşte kadınlara oy hakkı verilmesinin islâmîliğe aykırı olduğu iddiasıyla ortaya çıktıkları halde, asıl niyetlerinin toprak reformunu önlemek olduğu nu belirtmiştik. Nitekim derginin geçen sayısı piyasaya çıktığı gün ajanslar, toprak ağalarının hizmetinde çalışan gericilerin işi büsbütün azıttıklarını açıkça gösteren bir haber veriyordu: İran'ın güneybatısındaki Fars eyaletinde toprak reformunu harıl harıl yapan genç mühendis Malik

Abdî, toprak ağaları tarafından kurşunla delik deşik edilerek öldürülmüştü.

Haber, Tahrande bir bomba etkisi yarattı. Başbakan Esadullah Alam, bu cinayeti şiddetle takbih etti, suçluların derhal yakalanıp ibret olacak şekilde cezalandırılmaları için her çeşit gayretin sarfedileceğini bildirdi. Toprak reformunu uygulamakla görevli Tarım Bakanı Arsanca ni ise, daha haberi alırmaz gazetecilere verdiği demeçte, bu cinayetin büyük toprak ağalarının işi olduğunu resmen açıklamaktan çekinmedi.

Şahın ve hükümetin, bu olay karşısındaki tutumları, işi sıkı tutmak niyetinde olduklarını ortaya koymaktadır. Nitekim olaydan az sonra, Fars eyaletinde ve eyaletin merkezi olan Şiraz şehrinde sıkıyönetim ilân edilmiş, Fars eyaleti valisine işten alınmış ve yerine bir komutanı tayin edilmiştir. Ayrıca geçen Şahın emriyle, Mühendis Malik Abdî'nin ölümünden dolayı ulusal yas günü ilân edilmiştir. Şah Batı İran'daki toprak ıslahatı sırasında yaptığı bir konuşmada Mühendis Malik Abdî'nin öldürülmesinden dolayı İran ulusuna başsağlığı dilemiş, daha sonra İran halkının % 75'nin köylü olduğunu belirterek, «bir yevreden de gelişmeden de yoksun bir halkın hükümdarı olmak benim nazarımda hiç bir değer taşımaz» demiştir.

Bütün bunlar toprak ağalarının hizmetinde çalışan ve cüretlerini gittikçe arttıran, hattâ Irak'taki Şii imamlarından kadınlara oy hakkı verilmesinin geriatı aykırı olduğu yolunda fetvalar alan, «bir müslümanın zorla ele geçirdiği toprakta edeceği duanın makbul olmadığı» yolunda fetvalar veren gericiler karşısında, Şahın kesin bir tavır takınmak zorunda olduğunu ortaya koymaktadır. Geçen sayı da da söylediğimiz gibi, Şah hem gericilere nem ce ilericilere aynı zamanda karşı koyamaz. Bundan dolayıdır ki, Mühendis Malik Abdî'nin öldürülmesi olayı karşısında şiddetli bir tepki gösteren Şahın, öte yandan ilericilerin istekleri olan serbest seçimleri yapmaya karar verdiğini de bildirmesi bir sağduyu eseri sayılabilir.

SOSYAL YAYINLAR

Jonh Strachey
SOSYALİZM NEDİR

Engels
L. FEUERBACH ve KLASİK
ALMAN FELSEFESİ

CACHİN
SOSYALİZMİN IŞIĞINDA
BİLİM VE DİN

R. Garaudy
JEAN - PAUL SARTRE
ve MARKSİZM

Plehanov
SANAT VE SOSYALİZM

SOSYAL YAYINLAR - P. K. -
716 - İSTANBUL

YÖN - 13

VATAN

TOPLUMCU
AYDINLARIN
VE
EMEKCİLERİN
GAZETESİDİR

BATI ALMANYA

«Spiegel» olayının perde arkası bir çok gerçeği açığa vurdu. Siyasî iktidarın kimlerin tasarrufun da olduğu sorusu ve savunma politikası konusundaki görüş ayrılıkları meselesine ışık tutacak veriler ortaya çıktı.

SAVUNMA BAKANI STRAUSS

Liberallerin, 12 Kasım 1962 de sona eren il timatomunu Küba olaylarından yararlanarak kolayca bertaraf etmesini bilen tecrübeli ve yaşlı Şansölye, Bundestag'da yaptığı konuşma ile devlet adamlığı ciddiyeti ile bağdaşmayan bir tutum ortaya koydu. İstifasını sunmuş olan liberal adalet bakanı Wolfgang Stammberger'i kararından döndüren Şansölye Adenauer kolisini iki kurban vererek ayakta tutmaya muvaffak oldu. Kurbanlar da adalet ve savunma bakanlıklarının müsteşarları.

«Spiegel» in bürolarının işgali ve polislerin tevkifler sıradaki zorba hareketleri ile Gestapo anılarının zihinlerde canlanması, daha sonra bizzat Adenauer'in de itiraf edeceği gibi, Federal Almanya'nın dış itibarını adamakıllı sarsmıştı. Yaşlı Şansölye bunun etkilerini hafifletmeye çalışacağına, bütünü ters bir yol seçti ve der gize abone olanların makbul in sanlar olmadıkları gibi bir garabet savundu. Şansölye, Amerika Birleşik Devletlerine yapacağı yolculuğu da paravana gibi kullanan, Kennedy ile yapacağı görüşmeleri etkilemesi bakımından Spiegel etrafındaki tartışmaların durdurulmasını istedi. Şantaj yoluna girildi mi, bunun arkası geliyordu: «koparılan fır tınalar soruşturmayı yürütmek le görevli memurları yıldıracaktır, bunların ilerde görevlerini yerine getirmekten kaçınmaları mümkündür.»

Adenauer'in bu ciddiyetten uzak ve yer yer güllüne sözleri liberal parti başkan yardımcısı Doering tarafından aynı gün ve aynı yerde cevaplandırıldı: «bu meselede ilk kararı siz verdiniz. Vatandaşların yargılanmadan mahkûm edilmelerinin bu memlekete huzur getireceğini hiç sanmıyorum. Başbakanın bu sözleri Alman yargı organına doğrudan doğruya müdahaleden başka bir şey değildir.»

Adenauer, Amerika yolculuğu sona erene kadar bu konuda bir mütareke yapılmasını da sağlayarak meselenin alevlenmesini önlemeye çalıştı. Fakat «Spiegel» yazarlarından Conrad Ahlers'in İspanya'da Frankonun polisi tarafından tevkifi, Herr Strauss'un bu işteki rolünü ister istemez gene birinci plâna geçirdi.

Spiegel olayı iki kurban vermişti ama, beklenen büyük de işlik meydana gelmemişti. Herr Strauss savunma bakanlığı makamını işgale devam ediyor. İspanyol polisine tevkif emrinin Alman büyükelçiliğindeki askeri atışe tarafından verildiği ve atışenin de savunma bakanlığı yüksek kademelerinden tele onla emri aldığı, artık kabul edilen bir gerçek. Hukukcular

dan kurulu bir heyet, hazırladığı raporda Strauss'un bu tevkif olayında yetkilerini aşmadığı gibi mantıklı olmayan bir sonuca varıyor ve bugün Batı Alman yada İçişleri ve Adalet bakanlarının haberi olmadan, İspanyol polislerinin harekete geçirilebileceği vakasının hukukî yönü üzerinde durmuyor. Bu olay gayet tabii olarak siyasî iktidarın kimler tarafından kullanıldığı sorusunu ortaya atıyor. Dışişleri bakanı da, Madrid'teki Alman büyükelçisi de tevkif kararından ancak gazeteler sayesinde bilgi sahibi oluyorlar. Bonn'da bakanların yetkilerini kullanan bazı kuvvetli kişiler olduğu anlaşılıyor. Olaylar zinciri iyi izlendiği takdirde, başbakanlık müsteşarı Hans Globke'nin liderliğinde bir müsteşarlar cephesinin mevcudiyeti açığa çıkıyor. Federal adalet bakanının ve eyalet içişleri bakanının haberi olmadan gece vakti gazete bürolarının işgali, gazetecilerin tevkif edilmesi ve yazıların basılmasından sansüre tâbi tutulması gibi anayasa dışı hareketler, partilerine —Hristiyan-Demokrat— bakanlarından daha fazla sadık bir müsteşarlar ve yüksek memurlar cephesinin kuvvetini gösteriyor. Koalisyondaki liberal bakanlar, Hristiyan-Demokrat müsteşarlarının nazarında «güvenilir» kimseler değil. Koalisyon siyasî bir zorunluluk ama bazı «top secret» işleri siyasî eğilimleri farklı olan bakanların öğrenmemesi lâzım. Bu eski, fakat yaşayan zihniyet Bonn'daki gerçek iktidarın yan kısıdır. Bu ikinci kademede kalan, fakat devletin polis, gizli istihbarat gibi kuvvetlerini harekete geçirebilen iktidarın başında Hans Globke var.

Bonn hükümetinin kuruluğundan bu yana, bakanlıklarda ki müsteşar ve diğer yüksek memurları tayin eden, her bakanlıktan devamlı faaliyet raporu alan, basın servislerini, başbakanlık örtülü ödeneklerini, general Gehlen başbakanlığın daki istihbarat servislerini kontrol eden hep bu kuvvetli müsteşar Globke.

Liberaller hücumda

Koalisyonun zayıf, fakat vazgeçilmez kanadını teşkil eden liberaller olup bitenlerden en az burada yazılanlar kadar haberdar. Partilerini küçümseyen ve şahsiyetlerini hiçe sayan bu

tutum karşısında hareketsiz kalmaları beklenmezdi. Meselenin Bonn'da bulunmadığı sırada alevlenmesini önlemek isteyen Adenauer bile, gerek koalisyon ortanın, gerekse muhalefetteki Sosyal — Demokratların faaliyetlerini sadık bakanı Krone'den telefonda aldığı bilgilerle günün gününe izliyordu. Sosyal — Demokratlar Bundestag (Alman temsilciler meclisi) başkanlık divanına sundukları önerge ile savunma bakanı Strauss'un istifasını istemiş bulunuyorlar. Böylece kendilerine yapılan haksızlıkta rağmen, Adenauer'in deyişiyle «Tarihimizin bu en karanlık saatlerinde» hükümeti ve kolluklarını tehlikeye sokmak için meclis soruşturması açılmasını istemeyen liberaler, sosyal — demokratların önergesini desteklemek veya destekle memek durumu ile karşı karşıya kaldılar. Brieb Mende'nin liderliğindeki FDP içinde de Strauss'un istifası lehinde kuvvetli bir akım var. FDP, 19 Kasım pazarı günü Nuremberg'de yapmış olacağı toplantıda bu konuda bir karar almış olack. Nuremberg'de FDP'nin merkez yönetim kurulu ile parlamento grubu ortak toplantılarında, Strauss'un Bav yera eyalet seçimlerinden sonra kendi arzusu ile istifa etmesi yolunda bir karara varabilir. Hristiyan — Demokratlar meselesinin bu şekilde bir çözüm yoluna bağlanmasına dahi taraftar değil. Bunu boyun eğme sayıyorlar. Fakat FDP'nin de şeref ve haysiyetini koruması başlıca konu, Adenauer'in koalisyon hükümetinde görev alan 5 liberal bakanın istifa kararını almaları nın nedeni de bu.

Habsburg hanedanı temsilcileri

«Spiegel» olayının pek bilinmeyen bir yönü de Habsburg devrinin özlemini duyan bir grubun ortaya çıkması oldu. Bu grup modern devlet kavramına ve bunun gereklerine ittifak göstermiyor ve dolayısıyla demokratik hak ve hürriyetlere pek fazla sempati beslemiyor. Böyle bir geri grubun mevcudiyeti, «Spiegel» olayları serisinin düşmesine basan «bilinmeyen kişi»nin kimliğinin anlaşılması ile belirlendi.

Spiegel hakkında savcılığa «vantanı ihamet» ihbarını yapan ve Strauss'un tanımadığını söylediği şahıs profesör Friedrich August von der Heydte. Halen

yedek general olarak orduda hizmet gören Von der Heydte vakitliyle Nazi'lerle birleşme tarafı imiş. Bu soyu yüce baron'un halk göçüğü Strauss ile ne ilgisi olduğu sorulabilir ama politik mülâhazalar bu iki kişinin bir cepheye toplanmasına engel değil. Von Brentano, Von Merkatz gibi koalisyon öncesi bakanlar, Hans Globke gibi kuvvetli adamların da bulunduğu cephe Adenauer'in yerine kimin başbakan olacağı meselesini çözmek istiyor. Erhard — Strauss ikilisinin Bonn'un hâkimi olmak hususunda zımni bir anlaşmaya varmış olmaları, peşin hesapları bozabileceklerin bertaraf edilmesini gerektiriyor. Bunların başında hiç şüphesiz «Spiegel» var. «Spiegel» bütün reformcu ve ilerici fikirlerin Almanya'da en önde gelen savunucusu. Ayrıca dışişleri bakanı Schroeder'in liderliğinde Hristiyan — Demokrat parti içinde de bir modern akım var.

Prof. Von der Heydte'nin «Spiegel» meselesindeki rolü üzerinde durmak gerekli. Demokrasiye pek inanmadığını belirtmeye çalıştığımız soyu yüce baron aynı zamanda Würzburg Üniversitesi'nde anayasa hukuku kürsüsünü işgal ediyor. Von der Heydte, örneklerini yakından bildiğimiz fevkalâde profesörlerden. Nitekim, 6 Temmuz 1962 tarihli «Deutsche Tagespost» gazetesinde şöyle yazıyor:

«Devletin varlığının ve hepinizin hürriyetlerinin söz konusu olduğu bu devrede, Der Spiegel'in Alman ordusu hakkında yazdıkları vatana ihanet suçuna yaklaşmaktadır.»

Herr Strauss'un gönüllü müttetifi «Spiegel» in askeri sırlarını açığa vurduğunu söylerken, NATO başkomutanı general Norstad'ın uyarma yapmaması zorunluluğunu duyduğu muhafazacı «Deutsche Zeitung» gazetesinin açıklamalarında suç unsuru bulmuyor.

Meselenin askeri yönü

«Spiegel» olayları bir yandan Batı Almanya savunma politikası konusunda çarpışan başlıca iki görüşü ortaya koyarken, diğer yandan NATO savunma zincirinin etkinliği meselesine değinilmesine yol açtı.

Kimdi Augstein? Devletin askeri sırlarını açığa vuran bir vatan haini mi? Yoksa Batı Almanya'nın savunmasının daha etkili olmasını isteyen ve bu uğurda mücadele eden vatansever bir gazeteci mi? Yaşlı başbakana göre, Augstein hayatını vatana ihanetle kazanan bir adam. Oysa, Augstein liberal fikirli, Amerikan sempatisini olmayan, nükleer silâhlara aleyhtar bir taraftar. Mücadele bundan iki yıl önce başlamış. Bav yera'daki Amerikan askerlerine lojman inşaatı işini bir yıl mühendislik tahsili yapmış Schloss adında biri, Strauss'un yakın arkadaşlarından Kapfinger'in aracılığı ile üzerine alıyor. 50 milyon net kâr bırakan bu ihale den, Strauss'un arkadaşı % 25 pay alıyor. Bu «küçük» vurgunu diline dolayan basın, özellikle «Spiegel», her fırsatta Strauss'u yıkmak için çalışıyor. Bu gayretlerin sonuncusu Augstein'in hapse girmesi ile sonuçlanıyor, fakat Spiegel'in ele aldığı savunma tezi, Amerikan görüşüne

yakın oluşu bakımından ilginç:

«Klasik kuvvetlerin yeter sızlığı sebebiyle, NATO klasik bir tecavüz halinde dahi nükleer silâhlara başvurmak zorunda kalacak. Fakat bunun da durumu kurtarmıyacağı Fallex — 62 manevraları sonucunda ortaya çıktı. Dolayısıyla NATO'nun klasik kuvvetleri takviye edilmeli. NATO klasik askeri imkân ve kabiliyetleri ile büyük capta da olsa, klasik bir tecavüz karşı koyabilmeli. Bu maksatla Federal Almanya MC 96 talimatı gereğince 1970'e kadar dört yeni tümen kurmalı.»

MC 96 talimatı, NATO'nun belirli süreler için tesbit ettiği kuvvet hedefleri programında Batı Almanya'nın ulaşması gereken kuvvet seviyesini gösteriyor. Amerika ile Batı Almanya arasındaki başlıca askeri ihtilâflardan biri bu. Savunma bakanı Strauss bu nazariyeyi şiddetle reddediyor. Herr Franz — Josef Strauss'a NATO Klasik çatışmalara hazırlanırsa, yıldırımlar nükleer kuvvet etkisini kaybeder. Sovyet Rusya gireceği en küçük hareketin bütün cehennem ateşlerini üzerine boşaltacağını bilmelidir. Nitekim, Strauss'un «bir atom bombası bir tugaya bedeldir» anlayışı etkisini Alman ordusunun savunma stratejisinde açıkça belli ediyor. Gerçekten bin adet avcı bombardıman uçağına, Strauss'un istediği atom başlıklı füzeler eklenirse darbeyi ilk vuracak şekilde teşkilatlanan bir ordu modeli çıkıyor ortaya. New York Herald Tribune'de çıkan bir yazıda Alman savunma bakanının füze elde etme ve Amerikan savunma stratejisinin yeniden gözden geçirilmesi yolunda Washington nezdindeki teşebbüslerine değinilecek şöyle deniyor: «Alman savunma bakanının tertipleri Almanya'da militarist ve intikamci bir zihniyetin yeniden doğduğu yolundaki Sovyet iddialarına delil sağlamaktadır.»

Kısaca açıklamaya çalıştığımız bu temel görüş farkı sadece Spiegel — Strauss mücadelesini yansıtmıyor. Byndeswehri'nin yüksek kademelerinde bu ayrılığı aynen bulmak mümkün. Alman orduları genel müfettişi general Frotsch ve general Heusinger ve diğer bir kaç yüksek rütbeli subay dışında, generallerin çoğunluğu Strauss'un tezlerinin geçer olmadığı kanaatinde. Strauss'un aleyhindeki bu elemanların «Spiegel» e gizli bilgiler ulaştırdıkları ve bunu surf memleket savunmasını daha güvenilir ve daha etkin bir sisteme kavuşturmak düşüncesiyle yaptıkları anlaşılıyor. Wehrmacht'ın ikinci bürosunun «doğru» kesimi gefti olan general Reinhard Gehlen yönetimindeki gizli servislerin «Spiegel» i destekledikleri ve savunma bakanlığı karşı — casusluk servisleri nin de derginin faaliyetlerini hoşgörü ile izledikleri doğrulanması mümkün omıyan söylentiler arasında. Ayrıca, «Spiegel» in aramalar ve tevkiflerden önce, ordudaki yakınlıkları tarafından durumdan önceden haberdar edildikleri anlaşılıyor.

Bütün bu noktalar 39 yaşındaki gazetecinin bir «vatan haini» olmaktan çok, Bundeswehr'deki mücadelede taraflardan birinin sözcüsü durumunda olduğunu gösteriyor. Nümayiş yapan Alman müzisyen ve sanatçıların taşıdığı şu pankart, olayın içyüzünün halk tarafından çok daha önce sezildiğini ortaya koyması bakımından ilginç:

«Augstein'i serbest bırakın, Strauss'u napsedin.»

Kafa tutan çocuklar

Sevim Burak, yankesici çocukların durumunu kendi çevrelerine girerek inceledi ve bu repörtajı hazırladı

RÖPORTAJIMIN konusu, palmiye mahallelerinde yetişen ikinci AYŞECİK, Elmas Yurdayığıt. Elmas'ın annesi Ayşe'dir. Öbürü sahtedir diyorlar. On iki yaşında aile reisi olmaya hak kazanmış, ana babasının geçimini yüklenmiş Elmas Yurdayığıt, aile ma perdesinde değil, gerçek hayat ta yaşıyor.

(Adı: Elmas Yurdayığıt, Doğum tarihi: 1949. İki mevküfiyet hali var. Bir kez üç ay içinde kalmış. Onbir kez yankesicilikten yakalanmış.)

Kalabalığa dahi, çanta çevir mesi, her cins kadın çantasını açıp içindeki portföyü almaya meğhur.)

Elmas Yurdayığıt, gerçekten ün yapmaya başladı. Yakında velayet hakkı ailesinden alınıp, Devlet Babası armağan verilecek.

(Çocuk Bürosu memurları tarafından Medeni Kanun hükümleri gereğince ana, baba, hala, amca, dayı hep beraber olan bu aile den velayet haklarının kaldırılması ve velayetin Devlete bırakılması v.s.)

Davaının konusu bu. Ana babasının isteğiyle suça yönelen Elmas Yurdayığıt'ın Onun cu Asliye Mahkemesi koridorlarında duruşmaya girmeden, çevresini yuvaratan bir avuç düzen insanına hesap verirken gördüm.

— Gene ne çaldın kız?

— SENİN PARALARINI.

Zenginlik savaşına atılmış bir ailenin küçük kızı, kendi ailesi ana babasından ayrılmak için (...) sayılı kanunla harekete geçen Çocuk Bürosuna.

Kanuna.

Gazeteciye ateş püskürtüyor.

Kadere boyun eğmiyor.

Polise mukavemet ediyor.

Dayanışma, birlik tanımıyor.

İş alanı bulamadığı, ya da ek mek parası için yasa dışına çık mış, kendi gibilerle kader birliği etmiş, yoksul insana maydan oku yor. Oysa ki Elmas Yurdayığıt'ın ailesi kahramanlığın tamamıyla tersi özellikler taşıyan FAKİR ADAMDI.

Bütün bunları, Elmas'ın yetiştirildiği mahalleyi gezdikten, orada ya yaşayan fakirlerle konuşuktan, bu eski mahallenin kuşaklar boyunca değişmesini, giderek, fakirler arasından yasa dışına çıkmaları, zenginleşenlerin çoklukla kopmaları, Yurdayığıt'ın ailesi gibi kopanların diğerlerine düşman kesime sini dinledikten sonra öğrenmiş oldum.

Hayati daha kabaca ve zahmet hane yaşamış Elmas. Yaşıtlarının kitaplardan, filmlerden izlediği düşmanlığı çok iyi biliyor. Yalnız bir tek zayıf tarafı varmış. FİLM YILDIZI AYŞECİK OLMAK.

Gölgü.

Yürüyüşü.

Sesi.

Ayşe'ye gibi tıpkı.

Rol yapmıyor.

Elmas, kalabalık arasında dolaşıyor. Onun el kuyruğu sağını, güllenlik gözlerini, büyümsü de küçülmüş yürüyüşünü bir görüp bir kaybeden kadınlar, Ayşe'ye geitli. Ayşe'ye geitli diyorlar.

Ayşe'ye zengin mahallelerinden geçiyor.

Ayşe'ye durnuyor.

Bizim bilmediğimiz bir yere gi diyor. Hırsızların, kaatillerin, es rarcılarının gittiği yere.

Özmut — Kemendi Seymen

— Yurdayığıt ailesinin ve küçük çocuklarının takıldığı kafiye, git tikçe bizden uzaklaşıyor. Onların, bizim gittiğimiz yere gitmedikle rini anlamak için, HACİ HÜSREV Mahallesinde on dakika durmak yeter.

HACİ HÜSREV'e iki kez gittim. bir 22 Ağustos Perşembe, mahke me gününden önce, biri daha son ra. Elmas'ın adı ilk kez Çocuk Bürosunda duyuldu. Beni diğerle rinden; evinden kâğıtlardan, so kaklarda kaybolanlardan daha çok ilgilendirdi. Ailesini, yetiştirildiği çevreyi araştırdım, orada yaşayan ları, diğer komşularını, diğer ar kadışlarını konuklarını öğren dim.

Elmas'ın evi ailesi: HACİ HÜS rev mahallesi, Kankardeş sokak

YÖN, 21 KASIM 1962

24 No. 11 apartman. Kazandığı para ile yapıyorlar. Pafta 227, ada 1632, iki gayrimenkul birleştiril miş, annesi Fikriye'nin üstünde görüyor.

Elmas'ın arkadaşları: Hamiyet Seymen — 9 yaşında — 12 kez yankesicilikten yakalanmış.

Leman Seymen — 10 yaşında — sayısız yankesicilikten yakalanmış.

Nurten Özmut — 12 yaşında, 12 kez yankesicilikten yakalan mış (velayeti alınmış)

Nurettin Özmut — 13 yaşında — 15 kez yakalanmış.

Nuray Kemendi — 12 yaşında, — 3 kez yakalanmış (bir senelik meslekte).

Anneleri, babaları: Elmas'ın ba bası İsmail Yurdayığıt, emar sat maktan 10 yıla mahkûm. Annesi Fikriye yankesicilikten sayısız, kavga çıkmaktan müteaddit suç lu.

Dilber Seymen: Kol bacak kır maktan müteaddit yankesicilikten sayısız, Nurten'in annesi yankesicilikten sayısız, Nuray'ın annesi yankesicilikten 20 kez (yaşı 26).

Tapu dosyaları: 6/4/9 No. 11 Ha

Nurten Özmut

ci Hüseyin mahallesine ait tapu dosyasında görünen su. — Karma karışık bir düzen — çetlikçe uza yan bir aile — babalar — anneler — halalar — amcalar — kızlar — akrabalar — tanıdık Ahmet Efendi — komşular ailesi... Yda kişinin, bölüşüp bir parçasını al dığı evler — direkler. Yarı yarı ya — dörtte biri, onda biri inen hisseler — evinde, kiracı görünen mal sahipleri — hiçbir şeyin ger çek olmadığı, dandığı döğüşük la mal bölüşümü — birbirine sarılmış üç sokak HACİ HÜSREV — PASALI HASAN — KANKAR DEŞ.

Hırsız değil

Zengin

Hacı Hüseyin'e gittim. Mahalleye doğru teneke mezarlığı içinden geçerek ilerliyorum. Teneke kapı lar.

Teneke camlar.

Teneke bahçeler. Daracık bir yolun içinde evlere çarpmamak için ya bir taş çarpıyorum, ya bir tımseğe çıkıyorum. O zaman evlerle aynı boy olduğumu görü yorum; yokuşlarda evlerin boyu nu da geçiyorum. Hacı Hüseyin den önceki KANKARDEŞ sokak burası. Daracık sokaklar, bama bir leşip altyol ağız oluyor. Önüm de küçük meydanımsı yerler aç ılıyor ve yer yer çocuk kalabalık ları.

Kankardeş sokagında kapıları nın önünde oturan iki kadın, be ni gördüler:

— Su gelen de kim kız?

— Sorsana bakalım.
— Turisti soyuyorlar mı ne?
— Bak sana buralarda kalmış. Tuhaflarına gitti. Beni bir turist sandılar.

— Elmas'ın evini soracakmış. Sorucu bakışlar, hoşnutsuz bir tavır.

— Bilmiyoruz biz.
— Diğer dayanamadı:
— Şu horozun peşinden git, dedi.

Beyaz bir horozun ve üç tavu gun peşine takılıp Hacı Hüseyine çıktım. Sokak hemen canlandı. Sol tarafta apartmanların olduğu köşeden on kadar çocuk bana doğ ru koşup önüme, arkama geçtiler. Bağırarak çekiştirmeye başladılar. Sokakta, balkonu bir yer de, pijamalı, gözü morarmış bir adam, hayretle bana bakıyordu.

Ona sordum:
— Affedersiniz Elmas'ın evini rica edecektim.

Adamakılı aşırtıyordum. Sa kuma soluma aşırtıyordum.

— Para versene...

— Adım söyleyene...

Adam bağırdı:

— Bırakın onu pigler, dolandır mayın. Kızım bak şu açık kapı ya git. 54 No. 11 kapıya, Muallâ hanıma sor!

Hep birlikte yürüdük. Çocuklar bağırıyorlar:

— Ayşe abla, Ayşe abla.

Kapılarında oturan kadınların dik bakışları arasında girdim. Be ni seçmiş olum, başımıza birşey mi geldi? Biz yabancıları seve riz diye karşılayan Muallâ hanı mım, yirmi üç yaşında, doğup bu yime buradı. Güzel kız, annesi nin tapu işine gittiğini, soruları na kendisinin cevaplandıracağını söyledi.

Uzun boylu konuştuk.

— «Komşunuzdular, hepsiyle görüşürüz. Fakir değiliz ki onlar dan korkalım. Ama ne olur, ne olmaz, arkamızı dönmeyiz. Mali miz kilit altında. Günümüz pen cere önünde.»

— «Siz de gördünüz ya, mahal leye yabancı zor girer. Zerrebatı, turuğu, satıcı takım gibi fuka ra takımı zor geçer buradan.»

— «Bunlar fukarayı adam yeri ne koymazlar. Önlerinde para bö lüğdürler. Beyoğlundan, Çarşıkapı' dan yatak takımları, salon takıml arı, komodinler onların gözü önünde apartmanlarına girer. Fu karayı ezer, zenginlere özenirler.»

— «En zenginleri, Parlak Dil ber Seymen'dir. Küçük Hami yet'in anası. İki apartmanları, bir evleri, bir takalları, yetmiş parça kıymetli halıları var. Yakınlarda kız Leman'a çeyiz olarak altmış dokuz parça dönder metelik ingi liz kumaşı kupon verdi. Burda düğünleri bir görseyiz, İran Şahi

Elmas Yurdayığıt ile babası Adliye

ninki gibi üç gün üç gece sürer. Damaş davul zurna ile sokakta traş olur. Neşe yapmasınlar di mi? Çok kazanıyorlar, hırsız de ğil, zengin bunlar»

— Allahları para. Herşey para. Şu işten nasıl kurtuldun diyene «falanca bizi karşı geber» derler.

— Yalnız karı — koca birbir lerine namusludur. Burda öyle şeyler olmaz.

— Erkek evde çocuk büyütür, yemek yapar, ortalık temizler. Ka dınlarla çocuklar işe çıkar. Baba lın sekizinden ağamın sekizine»

— Buraya polisiz, kanunsuz mahalle diyorlarmış. Bakanlıktan bu işin iyüsünü soran kâğıt gel miş karakola»

— En küçüğünden bile cebinde tabanca, bıçak, ötekinden bulu nur. Keyfi için tabanca atarlara»

— Mahkeme kapısından kurtul malar. Davaları yürürken, İstan bulda işe çıkarmayanlar, Ankara'ya, Bursa'ya, İzmir'e giderler. Buna, şurbete çıktı denir. Yakında Elmas'ın amcası iş için gittiği Fuar kapısında yakalanmış»

— Kanuna, polise karşı birle şirler. Kendi aralarında, birbiri nin sözünü oyarlar. «Mahkemede yankesici Nurten'in annesi, biz yankesicilikten apartman yapma dık. Seymenlere hesap sorun, dedi» Bunlar aslında en fakir leridir. Bir katlı küçük bir evleri var, hep o kadar»

Ayşe:

— Hadi gelin, alize terasta on ların evlerini göstereyim dedi»

Terasta çıktık. Kuzbaki Hacı Hüseyin mahallesinin bütün diğer kışlarının evlerini, apartmanları nı seyrediyordum. Aşağıdan çocuk ların sesleri duyuluyor. Elmas'ın apartmanı hemen altındaki ar sada, oldukça geniş. On tarafı tek arka tarafı iki kat. Elmas'ın ba bası İsmail'in birinci katta kah vesi var. Zeki Müren'in 45 devir lik en yeni plakları çalıyor. Te rastan bir kadın, bize el salladı.

— Ayşe, yanındaki de kim?

— Mısır.

— Ne istiyor?

— Hiç canım.

Bana döndü:

— Elmas'ların kiracısı dedi. Ye di yüz lira kira veriyor. Geldiğin de pek saftı, şimdi yankesicilik yapıyor. Elmas'ın annesi Fikriye öğretmiş.

— Devlet, Elmas'ı ana babasın dan alacak, siz de dersiniz?

— Ne bileyim, iyi olur. Acıma mak lazım bence. Sonra Elmas'ın sekiz kardeşi daha yetişiyor. Böy le, boyuna almakla başa çıkar mı? Ekmeğe parası değil, bunlar için tiyaki. Elmas falan gittik leri yerde de duramazlar.

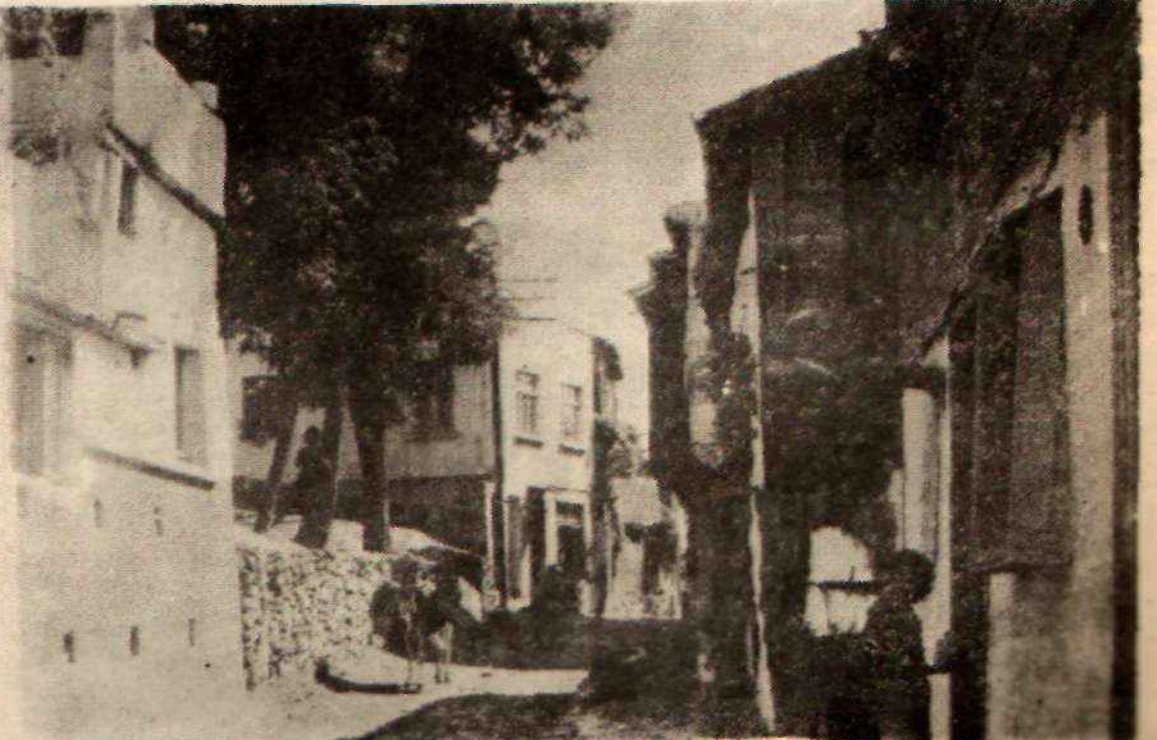
— Hangi gittikleri?

— Devlet alacakmış ya. Kanun onları biraz korkuttu sanırsam. Yalnız Devlete de ziyan getirme sinler.

— Analarını bırakalım, bu çoc ukların hakkı tarafları yok mu hiç?

— Bana karışık (bilmiyorum anlamında) dedi.

— Bu halletmeye çalışmaları, u-

Kan kardeşler sokağı işte burası...

«Ben kendim
hırsızım»

23 Ağustos 1962 perşembe günü Onursal Asliye Mahkemesi koru bahçesinde Elmas Yurdayıgıt'ı tam 60 saat kendisini seyre gelen me rakamları çarptırarak gördüm. Kendi gibi suçlu vızıl bir yaşında bir «kalepeç» babasıyla omuz omuza oturarak karşı baktığı in sanlıları kendini savundu.

Hemen kiye ayıldılar:
Düzen insanı fotoğraf makine lemeye

Elmas'ın tarafı papuçlarıyla..
— Elmas kızıyor
— Elmas kızdı.

Sesleri arasında savaşa başlayıp ilk an yirmi kadar fotoğraf çek meye başlayan muhabirler, Elmas' ın bundan söz kurtulup sütlüla rın arkasına gizlendiler.

Fotoğraflara ve kendini sey redenlere fena bökülen Ofu is miş lakabıyla anılan baba cebin den çıkardığı fildişi beyaz bir men dilde kızının yüzünü örttü. Kaba dan İsmail'in acemice savunması, gülmeleri ve açtı Elmas'ın yü zündeki mendili çektirdi. Birlikte, Kabadayı İsmail, yıkıldı. Konu gah foto muhabirlerine, mendili çekip alana, kalepeçsiz insanın ele avuca sığmaz haline bakıp:

— Çekileceğiniz kadar çekin. Kızını duruyorum. Gel arkadaşımı çek. Ben de gel. Bekliyoruz.

Diye bağırıldı.

Suçlu kızla babasının çevresin de çok kısa bir zamanda, sağla cak kadar gülleryüzü seyretip top landı. Aynı anda huzla, Elmas'ın papucu bu gülleryüzü topluluğun kafasına indi. Elmas, papucun öbür tekni de alıp bekledi.

— Haydi gımdı gelin, kocakafa bilar anma da çoksunuz İstanbul lın bütün papuçlarını, terlikleri ni fırlatın da az gelin size..

— Bu papuç, aklımda bize stil di diye avukat Burhan Taru, ken danı sorumlu gördü.

Bu kez, Elmas'ın önünde yeni bir kaynağı daha oldu. Yaklaş ten Çocuk Bürosu sivil komiser lerinden biri:

— Lütfen dağılın, dedi.
— Mahkemeye mi geldin Hüse yin abi?

— Bu işler, sizin yüzünüzden geldi; başınıza, gece gündüz bed dua ediyorum, bu dendi açanlara, Allah övürk elbet.

— Bani Nuran ahlana söz ver miştin? Hani anlaşılmıştı; senin le? Uzun bir ahbablığımız vardı. Sözünü tutmadın Kötü oldu. Bak, bu ahlana sana yardım edecek oomula konus biraz.

— Beni çağırdı, Elmas'a:

— Sana yardım etmek istiyen ler var. Avukata ihtiyacın olabilir dedim.

— Benim avukata, mavukata ihtiyacım yok.

— Annenle konuşmak istiyo rum ben' onunla tanıştırsana.

— Bu işe annemi ne karıştırs ırsun? Hırsız benim.

— Mecbur değilsin ki, bu kaba hatı yüklenmeye, dedim.

— Annemin suçu yok, ne ya palım? Ben hırsız doğdum, daha st var mı?

Hüseyin Bey'e döndü:

— Ah beni anamdan ayırmaya kalkmıyacaksınız. Bu işleri çıkar ırsıyacaksınız. Memnun mu oldu nuz gımdı? Beni anamdan ahırlar sa uslanmam artık. Geçmiş ola, stı; sevmiyorum. Aramızda herşey bitti artık.

— Bag Elmas, aklını başına al. İmit var oğla, sen günahsızsın. Çocukların günahı olmaz, annen

açtı, söyle ona yanlış yoldan dön sün, sana kaymasın. Buna bizi inandırmas. Herde tekrar seni ala bilir. Her çocuğun annesiyle yaşa ması hakkıdır, bunu söyle, unut ma annene.

— Ben bunu unutmam. Hüse yin abi. Ama sen de bunu unut ma, Nuran ahlana da söyle, beni annemden almazlarsa hırsızlık yap ırsıyacağuna söz veriyorum, ahırlar sa yine yapacağım.

Hüseyin abi, Elmas'ın önünde gömeidi, yanaklarındaki yaş elyle silti.

— Nuran ahlana işi olmasay dı, gelecekti bugün; «Hadı baka ım göster kendini; ahlana taban oacı dayarım dedigin Hüseyin abi nin son nasihatı sana. Bir daha, böyle işlere girmiyecaksın.»

Elmas, basma elbisesinin üzeri ne giydiği deri ceketin eteğine gömüldü. Silerken, kendilerini yine ablıkaya alan kalabalığa:

— Ne toplandınız gene, çirkin ler doymadınız mı? Diye bağıra rak ikinci kez papucunu kalabalı ğa fırlattı.

Durumunda, eseni başka bir mü esseye yatırmaların istiyor mu sun? diye soran hâkim: «Hayır, rum, beni hırsızlığa annem teyrik anamın, babamın yanını batıyo etmedi, kendim hırsızım» dedi.

Duruma, Elmas'ın anası Pıkarı yenin mahkemeye gelbi kararıyla tâlik edildi. Hâkim yüzünü elyle kapayan Elmas'a: «Yüzünü ne sak layıp duruyorsun? Çekileceğin ka dar çekmişler zaten» dedi.

Dışında, avukat Buran Taru, bu işin yeniliğe uğruşacağını söy ledi. Nurtin'e tatbik edilen (Yan kesici Nurtin Özmüt) velâyetin nez'ine alt Medeni Kanundaki 273 — 273 — 274 üncü maddeler le ortaya çıkıkan, Çocuk Büro su oldu. Hayret edilecek nokta, Medeni Kanunda, bu tip çocu ğu koruyucu hükümlerin bulunması, fakat şimdiye kadar uygulanma mıs olmasa. Medeni Kanundaki mahsus hükümler gereğince ço cuk, ana babasından alınıyor. Ka rar, hâkimlerimiz tarafından veri liyor. Fakat bunları hayırdırcaak midesse, henüz ortada yok. Bu kanunun tatbik edilmesi, ahlında çocuğun ana babasından alındık tan sonra bakımının, çocuk hâ kimlerinin, kreşlerin temin edil mesi demektir. İlk kez uygulanan bir kanunla, güçlükler başlar. Hep böyle durumlara düşüyoruz. Oâ hil, yasa dışı insanları ölmüze getirip, ciddi ciddi yarıtlıyoruz, kararlar veriyoruz, sonunda yargı lanırlar, yargılayanların çaresiz olduğunu anlıyor.

Çocuk Bürosu Şefi, Nuran Sa yudan içine bunca girdiğin tar tıghayı açıklamasını rica ettim. Sonuç, çocukların ister istemez yine eski çevrelerine dönmek zo runda oldukları mıydı?

Nuran Sayın anlattı:

Duraya ana babasının ittiği, ya da kendisinin ana babasından uzaklaştığı sayısız çocuk geliyor; zittikçe büyüyor, dava bu çocuk laın kurtarılması. Cemiyete ka vandırılmasının, giderek — bakım ve korunmasının — nasıl temin edileceğidir. Biz Medeni Kanun da mevcut olan çocu ğu koruy ucu hükümleri ırga çıkararak, bu bakım ve korunmanın temin edil mesindeki önemli de ortaya koy muş oluyoruz. Hâkimlerin de bu kanunu uygulamasından sonra, meydana gelen boşluğun bir tep ki yaratmasını bekliyoruz; bu dâ vamızda, attığımız ilk adımdır.

Ayrıca şimdilik yapabileceğimiz tek şeydir de: Güçlerek söyleye yim, çocu ğu ahlasının çevresinden çıkarmak, bağırulacak en son çare olmalıdır; eldeki imkânsız

lıklar bu çareye bağırılmamızı gerektirdi.

Çocuk dâvasını topladığımız, aydınlatma mahkemeleri için, ilk ha rekete geçen idare adamlarımız dan sayın İstanbul Emniyet Mü dürü Necdet Uğur'u konuştum:

— İstanbul, artık BÜYÜK GE HİR'dir. Dolayısıyla şehrimizde SUÇLULUK ve ÇOCUKLARI İhtis si, yeni bir ölçü kazanmıştır. Bu gün korunması gereken 10 binden fazla çocu ğun, ancak 1100 kadarı 6972 sayılı kanunla kurulan Ço cukları Koruma Birliğinin yurtla rına yerleştirilmiştir. Bu kanuna göre, Sağlık ve Sosyal Yardım Ba kanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Belediye her yıl, bu Birliğin büt çesi için gereken parayı temin et mek zorundadırlar. Bu yıl 7 mil yon lira vermeleri gerekiyordu, ve remediler, dedi.

Necdet Uğur'un yanından ayrıldım. Ayrıca Devletin kurtu ğu bu yurtlar, suç işlemiş çocu kları istemiyor, nereye gönderiliyor lar? CEZAEVİNE, BÜYÜKLERİN YANINA.. Hacı Hüsrev Mahalle sindeki KÜÇÜK ÇOCUKLARIN yolu DEVLET elyle CEZAEVİ idi. Mesele, düzen insanının yö nünden tamamlanmıştı. Fakat, benim için bir yanı, eksikti hep.. Yankesicilik Bürosunda CEZAEVİ NE gönderilmek üzere olan bir BÜYÜK sabıkalı, bana, kendileri nin toplum düzeninin karşısına, bilimsiz çıkmadığını — kararl ı olmalarının ve öfretlerinin bir yer de, onları yargılayanların güçsüz tarafına dayandığını — büyük, küçük yasa dışı insanının dolay ıyla küçük yankesici Elmas Yur dayıgıtın, kendine göre güçlü bir topluluğun kişileri olduğunu an lattı..

«Paşakapısı Cezaeviden Yozga ta sevk edilirken, Arifiye istasyo nunda jandarmaların uyumaların dan istifade ederek kaçtım. Üç ay sonra, bir sivil memurun be ni tanıyıp — hırsız var, tutun diye bağırması üzerine, Taksim Ankara Pazarından Belediye Um u mi belâlarına kadar 300 kişi be ni kovaladı. Yakalanmam böyle oldu.»

— Küçük yankesici kız Elmas tanır mısın?

— Büyük, küçük meşhurları tanırım.

— Elmas için ne diyorsunuz?

— Güzel olacak — bu işte iler ler

— Devlet onu ana babasından alacak mı, ne dersen?

— Hepimizi alıyor. Siz yankesi ciler üzerine röportaj yapıyorsu nuz galiba? Karşınızda, Türkiye' nin önde giden dolandırıcısı Os man Vahit Çetin.

— Lakabınız var mı?

— Lakap kullanmam; sosyete ismi kullanırım. Yazın: 1 — Naz m; Bayraktar, 2 — Ahmet Yağcı, 3 — Nevzat Çinko; sizin isminiz?

— Servim Burak.

— Röportajınız ismini, (Tür kiyenin önde giden dolandırıcısı la yarım saat) koyarsanız, ayrıca memnun olurum.

— Mesleğinizi değiştirmeyi dü şünüyor musunuz?

— (Bir dolandırıcının sevgilile ri) adlı roman yazmayı düşünüy orum.

— Yazarıktan başka bir şeye merakınız?

— Kanun adamı olmak.

— Yani, kanun dışı adam ol mak mı?

— Kanun dışı adam olmaz — kanun dışında yaşamaz — bir Koçero var, o da yarım vurulur. Ben kanunun yanında yaşam.

— Nasıl yanında?

— Bir yanında; yeni yeni ka

munlar çıkarınılar, benim gibile rin hiçbir itirazımız yok, kanun bekliyen vatandaş daftı.

— Kanun dışı, insanlardan ya na mı konuşuyorsunuz?

— Onlar hesabına da, kendi he sabına da, İstanbulda (takas ma kasia) dolandırıcılık yapan, geçi nip giden en az bin firma hesa bana da konuşuyorum.

— Hakkınız var mı onlar hesa bına konuşmaya?

— Var, ben kanun adamıyım, kanunla uğraşırım, bütün kanun suz yolları bilirim. Bizi hapse so kup çıkardıkları kanunu öğretti ler..

— Çok yattın mı?

— Yattım, yatmadım o kadar uzun gitme. Hapistekilerle dışar dakiler arasında ne fark var?

— Biri suçlu, biri suçsuz.

— Kusura bakma, ben suçlu insanların avukatıyım.

— Sence bu insanlar okuyup yazsa nasıl olurdu?

— Onları okutup yazdırmak, en azından yüz sene sürer; bizi bırakırlar. Biz, Başvekil de, Padigahla da geçiririz. Bizi fakir lerle karıştırmayalım, fakirler ne yaptıklarını bilmezler. Biz, her şeyin içyüzünü okuyoruz. Devlet babaya, birini gönderip de aman, gu işimizi hallet dedik mi? Hâli mizden şikâyet ettik mi? Eski lâf, annemi kovalayan kadı, kimi ki me şikâyet ediyorsun? Bir şabassız hıktır olmuş, damgayı almamızın ortasına yemiştir; bizi bıraksalar da, elimizden tutmıyacaklarını bi liriz. Ölmüze kadar aynı işe de vam edeceğiz. Suçlu adamın istik bali suçtur. Senin, küçük Elmas

Osman Vahit Çetin
«Kanun adamıyız biz!..»

da bize takıldı.. Neyse sen, ayas sosyetenin insanları diye yak.

— Bir adam da, uzun boylu — yakışıklı — esmer — kapıdan içe ri girdi de, yazmazsan iki elim yakanda kalsın. Roy resmin ol madığından, Yankesicilik masasının daki 6 X 9 resmine müracaat. Ad resim, gittiğim hapishaneden bel i' olur.

Çıktı: Genel Dağıtım yeri:
Kemal Karatekin Ankara Cad. No. 44
YÜN — 128

Afred Jarry'den
Müzikli Hiciv

Ü B Ü

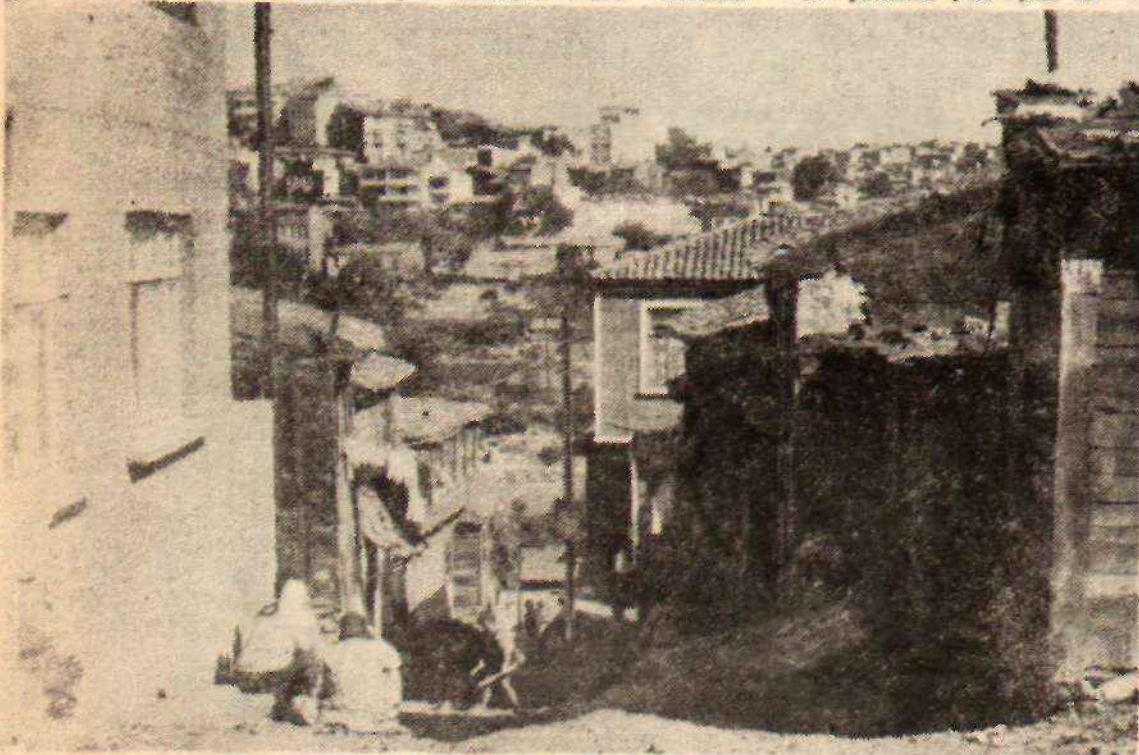
Pazartesi ve Perşembe günleri Öğrenci Matinesi saat 19'de
Çarşamba ve Cuma günleri Halk Matinesi saat 18'de
Pazartesi ve Perşembe günleri Halk Gecesi saat 21.15'te

BİLET FİYATLARI

Öğrenci matineleeri : 2,5 Lira
Halk matine ve geceleri : 6 Lira
Diğer matine ve suareler : 10 Lira

Salı günleri oyun yoktur

YÜN — 129

Hacı Hüsrev Mahallesi'ne giriş

Roman üstüne

Mehmet Halil

Romancının iş

Hıç etrafınıza bir sanatçı gözüyle baktınız mı? Kimsiye daha da basitçe tirmek için söyle sorulmuş: Hiç, çevrenizde olup biten şeyler üzerine oir roman yazmağa düşününüz mü? Çevrenize bir romanı gözüyle baktınız mı? Gördüğünüz şeyler ne kadar anlatılmağa değmez gelir! Olayların en karmaşıktı, en acıktı en gülmekt, çelişmelerle en dolu olan, bile, kaleni elinize alı- almaz nasıl basitleri verir! «Anlatmağa çalıştığım şey bu muydu?» dersiniz. Bir an önce size ilgi çekici gelen şeyler, tır kesin bildiği, hergün rastlanan basit gerçekler olur çıkar. Ama alın bir roman yazı; aynı çevreye, aynı olayların içine koyun; bir o man yazmamı isteyin bu şeyler den. Şaşarsınız. Sizin anlatılmağa değer bulmadığınız olaylar dan, kişilerin ne güzel şeyler çıkacak, onları nasıl sizin görmediğiniz ilişkilerle birbirine bağlayacak... Durmayan devam eden olaylara bir yerde bir son verecek. Bu son, gerçeğe uymayıp uy ması bile hoşunuza gidecek. Romanı bitiren başınızı kaldırıp söyle etrafınıza bakacaksınız. Her şey, anlatımdan ne kadar ayrı, ama bir yandan da anlatılana ne kadar benzer, göreceksiniz.

Herne kadar bu bir dereceye kadar, sizin romancı olmayışınız dan, roman yazmama bilmediği nızden geliyorsa da romanın — daha da genişletirsek sanat eseri nin — gerçek hayatın bir ayna sı da olmadığını açıkça gösterir.

Ben birgün Adana'da Murtaza ile karşılaşıncaya nasıl da şaşır mıştım! O üçüncü roman boyunu ca bize yazmış kendini değil, binlerce Murtaza'yı, Aziz Nesli'nin deyişiyle Murtazahı tanıtan, bu ihtiyarlık mıydı? Bu ak saçlı, ora ya buraya koşup duran, memur ların çay, kahve isteklerini yerli ne getirmeğe çalışan adam mıydı? Değildi elbette. Onunla oturup u zun uzun konuşsam belki roman dakine beşer birşeyler bulur dum ama yine de o benim, ro manda içi dışı olduğum, kimi yerde sevgiliyim, acıdığım, kimi yerde kızığım Murtaza olamazdı! Hattâ oturup romanı okusay dım ona, en sonunda «Aydi bre, ben böyle miyim?» diye derdi bel ki. Demem ya ki, Orhan Kemal Murtaza'yı yazarken birçok şey ler değiştirdi onda. Birçok şeyler attı, ekledi. Güzel bir roman yaptı bize. Gerçek hayatla o ka dar kucak kucağa fakat yine de gerçek hayatın o derece başka.

Aynı şeyleri başka roman kah ramanları için de söyleyebiliriz. Alın Bereketli Topraklar Üzerin de'nin Kürt Zeynel'i, Halo Şarş din'i, Alın Orta Direk'in U zun Ali'sini, Meryemcesini. Gidin olayların geçtiği vere. Bir, tıpatıp benzerini bulabilecek misiniz ba kalım? Şa adam Uzun Ali'dir, şu adam Kürt Zeynel'dir diyebi lecek misiniz? Gördüğünüz, bu kahramanlardan birine benzetti ğiniz kimseler herhangi bir yer de öyle konuşacaklar, öyle bir davranış gösterecekler ki, Kürt Zeynel'in, Halo Şarş din'in, Uzun Ali'nin, Meryemce'nin kafanızda ki kişiliklerini alt-üst edecek ler.

Aynı gözlemi olaylar için de yapabiliriz. Yine yukardaki ör neğimize dönersek olursak, bizim anlatılmağa değer bulmadığımız olaylardan romancı başı sonu belli, bir düzende içinde yürüyen, fazlalıklar çıkmış bir olay çıkar mıştır. Ama bunu yaparken, ger çeğin özünü dokunmadan bir ta kim eklemeler, bir takım değişik likler yapmıştır. Olay, bir röpe taj kuruluğundan bir polis bü

teni çıplaklığından kurtulmuş, bü yük hayat imajının akışı içinde gerçek yansımasıdır.

Demek ki, hayattaki gerçek kişilerle bunların romanlardaki görünümleri, gerçek olaylarla bun ların romanlardaki anlatılışı ara sında ister istemez bir fark olu yor.

Bu fark nereden geliyor? Bu nun derecesi, yönü nedir? Niçin oluyor? Bunu da bir örnek ile inceleyelim:

Zonguldak maden işçilerinin yaşayışları üzerine, aynı çevreden fakat yaşayışları, hayat görüşleri farklı iki romancı birer roman yazdıklarını ve her ikisinin de, romanlarında bir yerinde her yıl onlarca ölü verdiğimiz göçükler den birini anlattıklarını düşünün. Sonuçta göreceğiz ki olay, bu iki ayrı romancının eserlerin de iki ayrı biçim alacak, iki ayrı yöne kayacaktır. Romancılardan her biri, olayı kendi gözleri ile görmeğe zorlayacaktır bizi. Di yelim, birisi içinin, diğeri işvere nin gözü ile... Birisi, olayın yal nızca bir göçük olayı olduğunu söyleyip bunun gerisinde yatan diğer toplumsal gerçekleri de duyurmağa çalışırken bize, öbür ü, olayı diğer toplumsal gerçek lerden sıyrıp tek başına incele meğe, basit bir kaza olarak gös termeğe çalışacaktır. Her ikisi de kendi yöntemlerinden kendi gö rüşlerini haklı çıkarmağa, açıkça sı kendi dünya görüşlerini kur tarmağa uğraşacaktır.

Olay aynıdır: Göçük. Kişiler aynıdır: Ahmet, Mehmet, Ali... Ama bunlar, bu iki romanda o kadar birbirlerinden farklı anlatı lır, o kadar birbirlerinden ayrı ton da konuşturulur ki... Örneğin, bi risinde Mehmet duvaklarını kemi rerek, bir tek damla yağın gelme diği gözleri alev alev seyrederken arkadaşlarını ölümleri, öbürün de aynı Mehmet, yıllardır her ölümleri arasından söylenile söy lenile yavaşlamış —ama yine gerçek— bir takım sözlerle iki gözü iki çeşme ağlamaktadır. Du rusunda, ağlayışında, gözlerinde birinci Mehmet'in aksine çaresiz lik, boyun eğiş ve zayıflık vardır.

Demem o ki, her iki roman cı da artık olayın kuru ve anlık gerçeğinden kurtulmuş, bize, oku yucuya seslenmeğe, içimizdeki bir takım tellerden sesler çıkarmağa uğraşıyorlar. Aradığı teli bulur sa, çalar da çalar artık. Bize bir şeyler ekleyerek, bizi zenginleştirerek, bize yeni güçler kazandıra rak... Aradığı teli bulamayınca da bir zavallıya döner gözümüzde. Örneğin, herbirimizi ayrı yöne den, ayrı sebeplerle romanındaki iki Mehmet'e kuzuruz. Kimimiz, ağladığı için, kimimiz de dik ka fahlığı, sözümona küstahlığı için.

Ama bir üçüncüsü yok mu diyeceksiniz? Yoktur. Bir üçüncü sü yoktur. Gerçeği tarafsız bir gözle incelemek iddiasında bulu nanlar, onun yüzeyinde dolanlar lardır. İçine girmek cesaretini bu lamıyanlardır. Gerçekler de ne denlerini hep yüzeylerinde taşı mazlar. Sana dokunmadan eli nizi temizlemediğiniz gibi, olay ların içine girmeden yapamazs ınız. Olayların içine girmekse, bir ayna gibi onun karşısında dura rak değil, onda taraf tutarak olur.

Öyleyse, gerçek olay ve kişi lerle bunların romanlardaki gö rüntüleri arasındaki farklar, bun ların bir sanat eseri olmaktan bel li bir dünya görüşü süzgecinden geçmelerinden geliyor. Gerçek o lay unutulmadan, bir kenara atıl madan, yalnızca fazlalıkları atılarak, noksanları tamamlanarak yeni bir biçim alıyor gözümüzde. Bu biçimleniş romancı —her iki tip romancı— olayla bizim aramızda yalnızca bir anlatıcı, bir ulaştırıcı olarak kalmıyor. Başka bir ö

dev yükleniyor. Tiplerini seçisi, işleyişi, zayıflarını hayatta ge çen olaylar karşısındaki tutumu ile romanı, gerçek hayatla bizim aramızda bir köprü ödevini görü yor. Ya o idi gerçeğin özünü olum lu, ya da bizi gerçekten uzaklaşt ıran olumsuz bir köprü...

Romancının toplum olayları nın gelişindeki yeri, sorumluluğu, yarına katıp kalmaması hep bu olumlu ya da olumsuz bir köprü oluşundan gelir.

Romancının sorumluluğu

Romanın bir yazar olarak sorumluluğunu ele almadan önce roman türünün doğuşu ve geliş mi ne kısa bir göz atmak faydalı olacaktır.

Bilindiği gibi, önceki devirle rin destan, sır ve oyunlarına bir edebiyat türü olarak romanın ka tılışı, gelişti keşif ve icatlarla okumanın geniş halk tabakalarına yayıldığı, burjuva devrimleri ile kitlelerin hak ve hürriyetlerinde ileri bir adım atıldığı, toplum için de kabına sığmayan eski sınıf ilişkilerinin bir çıkış noktası bul duğu devire rastlar. Yani burju va sınıfının gelişimine. Yazarlığın bir uğraş haline gelmesi, yazarın, yazdıkları ile geçinebilmesi bu demek ki oastaki mutlu azınlık tan koparak ekonomik bağımsız lığını kazanması ancak XIX. yü z yılın ilk yarısında olmuştur. Bu, burjuvazinin bir sınıf olarak ken disini kabul ettirdiği, artık idare mekanizmasını çoktan eline geçir diği bir devirdir. Bir Balzac, ro manları ile yolda yüzbin frank kazanabilmektedir artık.

Eski toplum düzenine bir tepki olarak doğan bu yeni sınıf, gelişme seyri içinde burada konu muza girmeyen birçok şeyle bir likte kendi sanatını, edebiyatını da yaratmıştır. Yalnız baştaki hâ kim sınıf olan mutlu bir azınlığa değil daha geniş kitlelere sesle nen bir edebiyat. Konusunu, kah ramanlarını, seslendirdiği geniş küt lenin içinden alan, bu geniş kitle içindeki ilişkileri enine boyuna iş leyen bir edebiyat türüdür: roma nın doğması da tabii bir olay olu yor böylece. Romanın ve roman cının dayandığı tabanın alabildi ğine genişlediğine en güzel ör nek, Balzac'ın, La Comédie hu maine genel adı altında topladığı romanlarından 20000 kişilik (şahsi yet) yaraması, canlandırmış olma sıdır.

İlk romanın yazılışı 1605 — 1610 yıllarına kadar götürülebilir se de roman türü en büyük geli şimini XIX. yüzyılda göstermiş ve 1800 den 1850 ye kadar çeşitli şekiller altında büyük değerde eserler vererek, devrine göre yeni ve ileri bir sınıf olan burjuvazi nin yansıması yürümüş, ona destek olmuştur. Kişisel roman (roman personnel), Psikolojik roman (ro man psychologique), Tarihi ro man (roman historique) ve Ma

cera romanı (roman d'aventure) gibi türler içinde roman, gelişen bir sınıf olan burjuvazinin mace rah, rahat ve bir takıma hür ha yatını anlatmış, onu tamamlamış tır.

Fakat J. Hugo'nun Sefiller'i (1862) ile birlikte sosyal roman de yimini duymağa başlıyoruz. İngil tere'de bir Dickens'in sesi yükse liyor aynı anda. Bütün bunlar boşuna değil. Toplum şartlarından bağımsız, havada uçan olaycık lar değil bunlar. Zamaula eski yen, kendi zıttını yaratan burjuva düzen içinde yeni toplumsal ve ekonomik ilişkiler doğmağa, çe lişmeler artmağa, toplum içinde yeni bir sınıf belirmeğe başlamış tır. Yeni toplumsal ve ekonomik ilişkiler, yeni şartlar ve yeni insan lar yaratmıştır. Böylece, doğuşu bakımından büyük kitleye sam sıklı bağli olan romancı, gözüpek sosyalistlerin, tuzukuru burjuva kadın ve erkeklerin kahraman lık ve aşk verüvenlerini anlatma ya boşvermiştir. Yine büyük küt leye dönmüştür. Sanayi devrimi nin ortaya çıkardığı geliştirdiği yeni şartları, yeni özelemleri, yeni insanları anlatmağa koyulmuştur. Belki yalnızca anlatmıştır başlan gıta. Zıtlar, bunlara sebep olan kimselerin yani sınıfın gözleri ö nüne bütün çıplaklığı ile sermeğe çalışmıştır. Cabası kendilerinden bahsettiği insanlara bir şuur ka zandırmak değil, zıtlıkları yara tan şartları ve sınıf bir yermiş olmuştur. Nihayet unutulmamalı dır ki Hugo da, Dickens de, da ha sonra Zola da menseleri baki mundan burjuva sınıfının birer kişisiydiler. —Aşağıda romancı nun menset meselesine yine doku nacağız— Ama ileri ama öncel i bir burjuva. Kendisinden bahset tikleri sınıf kendi öz temsilcisini çıkarıncaya, kendi meselelerini sa vunacak kadar gelişinceye kadar ona destek olmuştur. Onu anlat mışlar, onu savunmuşlar. Daha ileri bir hürriyet düzeni, daha ileri bir toplum düzeni adma.

Bütün bu çabalar içinde ede biyat, toplum yaşayışı içinde rol oynayan bağımsız bir güç olmuş tur. En başta roman tabii. O zamandan günümüze kadar top lum içinde sınıfların adanıklılı belirdiği gelişmelerin yeni çıkış noktaları aradığı, kitlelerin her gün daha çok hak ve hürriyet is tedikleri bir devre içinde roman cı hergün biraz daha çıkış nokta sına: halkla yönelmiş, kitlelerin şuurlandırılması, eğitimi yönün den vazgeçilmez bir unsur olmuş tur.

Açıktır, önce, bu gelişmeler içinde yaşayan bir insan, sonra bir aydın, daha sonra da bir ya zar olarak romancı yeni bir şuur kazanmış, kendiliğinden bir sorumluluk yüklenmiştir. Olayla rın akışı içinde tarihsel gerçekle ri doğru olarak kavramak ve kitleleri ters yönde değil bu ta rihsel gerçekler yönünde sürük

mek, onları değiştirmek onlara bir şuur kazandırmak.

Yukarıda da söylediğimiz gi bi bir romanın bir yazar olarak bir şuur kazanması ve bir sorum luluk yüklenmesi, onun toplumsal menşei ile yakından ilgilidir. Ro mancı, bir karşıtık eylemin et kisi altında, bir aydın olarak için den çıktığı toplumsal şartları de ğistirecek bir hareketin içinde ile rici yerini almak sorumluluğu ile karşı karşıyadır. Bir yazar ola rak etrafına daha açık gözle ba kacak, olayların şuuruna vara cak, gerçekleri doğru ve tarihsel bakımdan somut bir şekilde an latacaktır. Anadolu'nun uzun yıl lar bir istatibullu gözüyle görül mesi, o güne kadar kendisini an latacak varının romancısını ye tistirememiş olmasındandır. Ana dolu'nun ve bir bakıma İstanbul dışındaki şehirlerin toplumsal ve ekonomik gerçekleri, uzun za man okuyucunun gözleri önüne yansı ş noktası olarak serilmıştır. Ta ki, kövün emekçi kitlelerin içinde geçen onur ağır yaşama ve çalışma şartlarını iyi bilen sa natçılar varıncaya kadar.

Diğer yandan, yukarıda söyle diğimiz gibi romancının «etrafına daha açık gözle bakması», olay ların yüzünde kalmayıp derin lere inmesi o güne kadar gizli kalmış bir takım gerçekleri gün ışığına çıkarması, olayları devrim ci gelişmeleri içinde yakalayıp an latması yalnızca yazarlık kabili yeti ile alından kalkılabilecek bir iş değildir. Günümüzün ro mancısı, toplum yaşayışının çeşit li yönlerinden tablolar çizen bir takım olayları insanları anlatan bir yazar olmaktan çıkmıştır ar tık. Olayları açık gözle görüp bir senteze varabilecek kadar ekono mi, toplumun, tarih ve politi ka bilmesi gerekmektedir. Bu bilgilerden vaksun bir romancı nın, toplum hayatındaki dalgalan maları anlamasına anlatmasına imkân var mıdır? Türk halkının tarihinde birer çıkış noktası olan Kurtuluş Savaşı'nı, 27 Mayıs an lamasına, anlatmasına imkân var mıdır?

Edebiyat, artık mutlu bir a zınlığın eğlenme, boş zamanını hoş geçirme aracı olmaktan çık mış, toplum yaşayışı içinde iş gören bütün diğer güçler gibi bir ödev yüklenmiştir. Bunu kabul etmeyenlere, sanatçıyı hâlâ bir kus kadar hür düşünenlere diye cek sözümüz yok. Onlar hak bil dikleri ya da öyle gördükleri yolda istedikleri kadar geriye kü rek çekebilirler. Toplumsal geli şim içinde aldıkları yere baka rak bir dereceye kadar haklıdır lar bu şekilde düşünüp, böyle dav ranmakta. Fakat geleceğin büyük ve ileri romancılarının, şairleri nin, bir kime ile sanatçıların da bu gerici çevreden çıkmayaca ğı, çıkamıcağı su götürmez bir gerçektir.

Ziraat Bankasında tasarrufunuz varsa Talih kuşu size de ugrayabilir

T.C. ZİRAAT BANKASI

Sağırılar Diyalogu

Geçen ay toplanan Wilton Park Konferansı «Asya ve Afrika'nın meseleleri karşısında Batı dünyası» konusunu ele aldı. Bu Konferansa katılan Mümtaz Soysal, «ilerlemişler» in «geri kalmışlar» karşısındaki davranışlarını inceliyor.

Dertleşmek

Wilton Park Konferansları, önce İngiliz kamu oyu ile Alman kamu oyu arasında yakınlık kurma endişesinden doğmuş. İngiliz Dışişleri Bakanlığı her iki memlekettten bazı insanları bir araya getirip dertleşmelerine, konuşmalarına ve anlaşmalarına imkân vermeyi düşünmüştü. Sonradan, çerçeveyi genişletmişler ve Avrupa İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatına üye olan memlekelerin gönüderdikleri kimselerin de bu toplantılara katılmalarını sağlamaya başlamışlar. Hele Atlantik Ötesi kaynaklardan mali imkânlar bulunca, İngiliz hükümeti nin Amerika, Yunanistan ve Türkiye gibi uzak yerlerden bazı kimseleri davet edebilmesi de mümkün olmuş.

Bu konuşup dertleşme toplantılarını İngiltere Dışişleri Bakanlığının birer görevlisi olarak yürütenlerin pek başarılı bir iş yaptıkları söylenemez. Geçimlerini bu konferansların tertipçiliğine bağlayan bazı insanlar, kraldan fazla kralcı davranma gayreti için de, toplantılara resmi tutumun bile ötesine geçen bir muhafazakâr hava vermekte ve katılanların zihinlerini de ister istemez bazı şüphelere yol açmaktadırlar. Mesele, Ortak Pazar konusu tartışılırken, bu mesele üzerinde konuşmak üzere çağrılan iki işçi Partisi milletvekili de, kendi partilerindeki resmi tutumun aksine olarak, hararetle Ortak Pazar taraftarları arasından seçilmesi basit bir tesadüften ibaret olmasa gerek.

Asya ve Afrika'nın meseleleri karşısında Batı dünyasının durumunu tartışmak üzere bir araya gelenleri, Amerika ve Avrupa memlekelerindeki yönetici çevrelerin, biraz muhafazakâr yöne kaçmakla birlikte, az çok ortalama bir kesiti saymak mümkündür. Dışişleri Bakanlıklarının bu işlerle ilgili personeli, bir iki parlamento üyesi, eski sömürge idarecileri, yardım kurumlarının görevlileri ve bazı gazeteciler. Böyle bir kesitin, hele «geri kalmışlar» in meseleleri konusundaki davranışı, gelecek hakkında hiç de ümit verici değildir.

Anlaşılmayan özlemler

Batı ülkelerinden gelen adamda hemen göze çarpan tipik nokta, kendini geri kalmışların açısına yorieştirmek, meseleleri o açıdan görebilmek bakımından çektiği güçlülüdür.

Batılıların büyük çoğunluğu, gayet tabii olarak, gelişen memlekelerin davalarına kendi durumları, kendi kısa vadede menfaatleri ve kendi gelecekleri açısından bakmakta, bu davaların çözüm yollarını da böyle bir düşüncenin kalıpları içinde bulabilmekte dir. Belçikalı Kongo'yu kaybettiğine üzülür; şimdi insanı amaçlarla Kongo'nun kalkınma meselelerine eğildiğini söyler; ama, bu kalkınmanın yine de Belçika'ya bir şeyler kazandıracak şekilde olmasına çalışır. Böyle bir davranıştan kolay kolay kurtulabilmesine imkân var mı?

Bu benell açıdan kurtulabilenlerin veya geçmişlerinin az çok temiz oluşu yüzünden meselelere daha serinkanlı bakabilenlerin en büyük eksiklikleri de fazla serinkanlı oluşlarında, daha doğrusu uyanan milletlerdeki liderlerin ateşini duyamayışlarında. Saf, temiz, melek gibi bir Amerikalı düşünün. Eski ve yeni sömürgecilikle, kapitalistlikle, emperyalistlikle hiç ilgisi bulunmasın. Cebinde deste deste para, yüreğinde bol bol iyi niyet bulunsun ve hiçbir hesap peşinde koşmadan, sırf insanı amaçlarla, geri kal

Mümtaz SOYSAL

mişlara yardım elini uzatsın. Böyle bir meletin bile geri kalmışları anlaması çok güç; çünkü kalkınmanın, ilerlemenin, demokrasi kurmanın yolları hakkında kafasına iyice yerleşmiş olan ve kaynağını kendi ülkesinin geçmişinden alan bazı kalıplar, bazı öncelik sıraları var. Uyanan milletlerin önderlerinde bu kalıplara, öncelik sıralarına uymayan davranışlar gördü mü, ister istemez şüpheleniyor, eli kesesinin ağızını bützen iplere gidiyor.

Çocukluktan beri ezilmişliğin, geri kalmışlığın kahrını çekmiş, Batı Üniversitelerinde okurken memleketini bataklıktan kurtarabilmenin ateşiyle yanan, daha fazla beklemeğe tahammülü olmayanların sabırsızlığına kendini kapırmış adamın kara derisi altına girebilmek, meselelere onun çocuğu izi gözleriyle bakabilmek, dünyaya karşı onun gibi dışarı çırdatabilmek... Uyanan milletlerin kendi özlemleri ne yabancı kalan her türlü davranış, bambaşka koşullar ortasında edinilmiş tecrübelerle dayanarak akıl veriş veya gelişen ülkelerdeki ilerlemeleri Batılı kıstaslara göre ölçüş, aradaki boşluğu arttırmaktan başka bir sonuç doğurmuyor. Bir İngiliz, Endonezyalıların Hollanda idaresi altında Sokarno zamanındakinden daha iyi yaşamış olduklarına inanmaktadır; çünkü, artık, Jakarta sokaklarında geceleri dolaşmak tehli keli hâl almış, oysa Hollandalılar zamanında asayiş berkemalmiş, hiç haydutluk olmazmış. Bu İngiliz, Jakarta sokaklarında üç renkli Endonezya bayrağını dalgalandırmak zevkinin bütün bu sıkıntıları giderecek kadar büyük olduğunu anlatmamız boşunadır. Onun burjuva kafasında «iyi» yaşamamanın öncelik sıraları, Endonezyalı önderlerin kafalarındaki sırala madan farklıdır.

Mihenk taşı

Bir de, sanayi devrimi sayesinde eristiğini bilir. Sınaleşmenin gelenekçi toplumları kökünden değiştirdiğini, yeni bir insan tipi yarattığını, küt leleri uyandırıp gerçek demokrasinin kapılarını açtığını da farketmiştir. Biraz iktisat okumuşsa, «tarım mı, sanayi mi» tartışmasının çoktan bayatladığını bilmesi gerekir. Ama gelgelelim, Kafasında yerleşmiş bir başka kalıp vardır: Dünyanın bir kısmı ham madde yetiştirecek, Batılı insan da oturup bunu işleyecek tir.

Yeni sömürgecilikten bahsedenler, Batının, şu veya bu şekil altında, yerleşmiş olan o eski kalıbı sürdürmek niyeti güttüğünü söylerler. O halde, Batının yeni sömürgecilik peşinde koşmadığını, insanı amaçlarla yardım elini uzattığını belirtmenin yollarından biri de uyanan milletlerin sınaleşme meselelerine daha yakın bir anlayış göstermek değil midir? Nitekim, geri kalmışlar açısından bakınca, yardım verenlerin milli sanayi konusundaki davranışları, âdeta gerçek niyet ölçen bir mihenk taşı hâli ne gelmiştir.

Tabii, gelişen memlekelerin milli sanayiler kurabilmesi ancak milletlerarası bir dayanışma ve iş bölümü sayesinde çözülebilecek bazı meseleler yaratmaktadır. Meselâ, ilerlemişlerin, bugün eristikleri teknolojik seviyede, dokuma gibi basit ve fazla işgücü isteyen sanayi kollarını yavaş yavaş bırakmaları, ge

ri kalmışların da, kazanacakları ihrac imkânlarıyla birlikte, sınaleşmeye bu basit teknoloji isteyen işlerden bağlayabilmeleri gerekecektir. İş, bu safhaya gelince, Batı ülkelerinin kendi iç meseleleri ortaya çıkmakta, sanayicilerin ve sendikacıların direnmele riyle karşılaşılmasıdır. Ama, böylesine endişeler için vakit daha çok erken. İlerlemişler, geri kalmışların sınaleşmeleri için bu çeşit bir işbirliğine girişmek şöyle dursun, sınaleşmenin gerekliliği üzerinde bile henüz kesin bir düşünceye kavuşmamışlardır. Wilton Park Konferansına katılanlar, tam onbeş gün, Sınaleşmenin kötülüklerini sayıp döktüler: Sanayi insanları bedbaht edermiş, alışıkları köklerden söküp soysuzlaştırmış, manevi değerleri yıkarılmış, kafaları karıştırmış. Sonra, geri kalmış ülkelerde sınaleşmeye isteyenler hep komünistlerle Sovyet ajanlarıymış. Tabii, önce şehirli proleterya yaratacaklarmış, sonra da...

İlerlemişlerdeki ortalama kamu oyunu temsil eden kesit, geri kalmışların gelişmesine sağlık ve eğitim durumlarını düzeltmekle başlamak niyetinde. «Misyonerlerin bıraktıkları yerden başlamak» belki daha doğru bir deyim olacak. Önce insanı yaşamamanın koşulları sağlanmalıymış ki öbür büyük işlere sıra gelsin. Bunun için de küçük küçük bakımevleri açılmalı, sevimli okul binaları yapılmalı, el sanatları geliştirilmeli, kuyular açılıp tarlalar sulanmalıymış. Toplumların kaderlerini kökünden değiştirecek büyük atılışlar tehlikeliymiş. En iyisi «piano pianissimo» gitmekmiş.

Babalık

Bir Norveçli, geri kalmışların sınaleşmesinden bahsedenlere «çocuğunuz var mı?» diye sorup dururdu. Çocuğu olanlar, Batılıların bu konudaki davranışlarını daha iyi anlamış. Çocuklara her istediklerini vermek, onların her dediklerini yapmak doğru olmazmış. Demek istediği şu: «Uyanan milletlerde bazı önderler, aydın zümreler ortaya çıktı; bunlar köklü hamlelere girişmek, memlekelerini yüzyılların alınyazısından, yabancı sömürücülerin boyunduruğundan kurtarmak istiyorlar. Niyetleri koca koca barajlar, fabrikalar, şehirler kurmak. Oysa bunların çoğu lüks, israf ve çok sonra yapılması gereken işler. Yardımı veren memleketter, yardımın kullanış şeklini kendileri tesbit etmeli, fabrika kurulacaksa bile, bunun ne fabrikası olacağı, nerede ve kimler tarafından kurulacağı, hangi sisme göre işletileceği, kimlerin faydalanacağı yardımı verenlerce uygun bulunmalı.

Beş Yıllık Plân dolayısıyla Türkiyedeki plânla ma uzmanlarıyla yabancı temsilciler arasında çıkan «proje finansmanı» tartışmalarını hatırlamamağa imkân yok.

Bir şey yapmanın, bir şey değiştirmemenin veya değişiklikleri uyanan milletlerdeki önderlerin özelemlerinden farklı yönlerle çevirmenin çaresi, olgunluktan, yetişme derecesinden bahsetmek. Bir Lumumba çıktı. Okutulmadığı için, bilgisi, okuması kut. Ama, öylesine sağlam bir sevgisi, görüşü ve temel nedenleri öylesine derinden bir kavrayışı vardı ki... Bakır şirketleri, Kenya halkının kaderi böyle bir sorserinin eline bırakılamaz» dediler ve Lumumba yerlerde sürüklenerek öldürüldü.

İlerlemişlerin pek işine gelmeyecek özelemler peşinde koşan önderlerin tecrübesizliğinden bahsenlere en iyi cevabı yine bir Afrikalı vermiş: «Olgunluk, olgunluk deyip duruyorlar. Bunlar ne zannediyorlar bizi allahakına? Muz muyuz biz?»

**e Abone Olunuz ve
Dostlarınızı Abone Yazınız**